

Jan Cornelius

Eu, Dra^ula-\$2. John Lennon

**POVESTIRILE UNUI TRĂITOR ȘI ULUIT
OBSERVATOR ÎN ROMÂNIA COMUNISTĂ
ȘI MIRIFICUL OCCIDENT**

Lebăda Neagră

Iași, 2024

Pentru Carmen

*Mi-ar plăcea mai mult Vestul
dacă ar fi situat în Est.*

Chico Marx

Preambul

Mă aflam într-o cafenea din Koln. Un bărbat înalt, între două vârste, care părea cam agitat, s-a așezat la masa mea. Ne-am întreținut puținel pe tema vremii de-afară. Evident, ceva legat de persoana mea îl irita, și știam exact ce anume: accentul cu care vorbeam îi atrăsese de la bun început atenția, iar acum avea o problemă. În ciuda faptului că mă examinase cu o considerabilă atenție, nu reușea să mă plaseze geografic. În cele din urmă, și-a luat inima în dinți și m-a întrebat:

- De fapt, de unde sunteți de loc?
- Sunt din Diisseldorf, i-am răspuns.
- Nu la asta mă refer, a spus el. Voiam să știu ce naționalitate aveți.
- Sunt german, i-am răspuns.
- Din Rusia?
- *Niet*
- Din Polonia?
- Nu.

Ne jucam, practic, „Vrei să fii milionar?”, în varianta de cafenea. Întrebarea numărul unu: Cine sunt eu și din ce țară vin? Jucam rolul examinatorului și eram, totodată, subiectul întrebării. Posedam o mare dexteritate la acest joc, căci nu-1 jucam nicidecum pentru prima oară. Fusesem invitat să-l practic de multe ori, și de fiecare dată regulile de joc erau aceleași:

întrebare, răspuns, întrebare, până ieșea la iveală numele țării mele de origine.

— Aveți un fel ciudat de-a rula r-ul, a spus interlocutorul meu. Dar probabil că nu sunteți spaniol.

— Așa este, am răspuns eu. Nu sunt spaniol. Mi-a examinat cu o atenție mărită trăsăturile feței și hainele. Nu era deloc simplu pentru el.

— Sunteti din Croatia? m-a întrebat.

— Fals.

— Din Cehia?

— Nici.

Pentru că interlocutorul meu nu dispunea de varianta „Sună un prieten” și nici n-avea poftă să schimbe întrebarea, s-a dat, în cele din urmă, bătut.

— Ajutați-mă, vă rog, n-am nici cea mai mică idee.

— Am venit acum 35 de ani din România, am spus eu.

— Așa deci, a replicat el. Desigur! Dar ca român vorbiți binișor germana.

— Germana este limba mea maternă. Sunt german.

— Și ce profesie aveți?

Deoarece n-aveam niciun chef de o nouă rundă de întrebări, am răspuns pe loc:

— Sunt traducător. Dar scriu și cărți. Si lucrez la radio.

— La cel românesc?

— Nu, la cel nemțesc.

— în germană?

— Da.

— Păi, atunci v-ați adaptat destul de bine la noi. Și vă duceți anual la Budapesta?

— Nu, de ce?

— Dorul de țară...

— Budapesta este capitala Ungariei, am spus eu.

Și, pentru că-mi terminasem cafeaua, m-am ridicat în picioare:

— Trebuie s-o iau încetîșor din loc. Vă doresc numai bine. La revedere!

M-am dus la bar, unde mirosea a înghețată, prăjituri și cafea proaspăt măcinată.

— Ce fain miroase! am constatat. Cât am de plătit?

— 2,70 euro, a spus barmanița.

I-am dat 3 euro.

— Restul e pentru dumneavoastră, am zis.

— Mulțumesc, a răspuns femeia surâzând. Pot să vă întreb ceva?

— Chiar vă rog!

— Aveți un fel ciudat de-a rula r-ul. De unde sunteți de loc?

— Din România, am scurtat eu vorba de data asta.

— Aha, a spus femeia zâmbind. Păi, atunci îl cunoașteți precis pe contele Dracula.

* „Nu” (rus.) (n.r.)

Go West!

Go West
Go, ooh, go, yeah
Go West
Go, ooh, go, yeah
Go West
Go, ooh, go, yeah
Village People
Brautigan 1

În anul 1976, un scriitor american a publicat o carte al cărei personaj principal era un alt scriitor american. Între scriitorul real și cel inventat de acesta existau multe similarități: amândoi trăiau în Japonia pe când își scriau cărțile, erau îndrăgostiți până peste urechi și fără nicio urmă de speranță de o japoneză fermecătoare și căutau cu obstinație să-și înece amarul în brandy, ceea ce însă nu le reușea deloc.

În cartea plină de umor absurd, ironie și disperare a scriitorului american real apărea un sombrero care picase pur și simplu din cer și aterizase undeva în America, provocând astfel o catastrofă de dimensiuni naționale.

Scriitorul american real se numea Richard Brautigan, în timp ce scriitorul fictiv din cartea acestuia nu avea nume. Cartea în cauză era un mic roman și se numea *Sombrero Fallout. A Japanese Novel* (Prăbușirea sombreroului. Un roman japonez).

Eu mă numesc Jan Cornelius și nu sunt o ființă fictivă. În anul 1976 mai trăiam încă în România, unde, printr-o întâmplare fericită, mi-a căzut în mâini acea carte.

Felul absurd și bizar al lui Richard Brautigan de-a scrie despre lucruri importante mi-a plăcut atât de mult, încât îmi doream enorm să citesc și alte cărți de-ale sale. Dar n-a fost cu putință. Conducerea României de la acea vreme era de părere că povestirile în care apar scriitori americani pripășiți prin Japonia, care toarnă în ei o groază de brandy și-și petrec timpul scriind despre iubire, disperare și pălării sombrero ce cad din cer sunt deosebit de periculoase. După părerea conducerii, asemenea povești distrăgeau atenția de la fericirea trainică produsă de socialismul real și, ca atare, publicarea lor era interzisă.

Fiindcă atât de multă fericire începuse de mult să mă calce pe nervi, i-am întors României spatele la un moment dat și astfel, pe căi aventuroase, am ajuns într-o bună zi la Diisseldorf. Asta s-a întâmplat în anul 1977.

Un prieten din țară îmi povestise, înainte de-a o lua din loc, că la Miinchen locuia un scriitor german care tradusese în germană operele complete ale lui Richard Brautigan. Se numea Giinter Ohnemus și un lucru mi-era clar ca bună ziua: trebuia să stau neapărat de vorbă cu el. I-am aflat numărul de telefon dintr-un anuar telefonic, apoi l-am sunat dintr-o cabină telefonică stradală, deoarece pe vremea aceea nu posedam nici telefon, nici vreo cameră proprie. Ca să nu mai vorbim de celular, pe-atunci acesta mai stătea încă la coada lungă de ani-lumină a lucrurilor care așteptau să fie inventate.

Giinter Ohnemus a fost surprins peste poate de apelul meu telefonic. Nu s-ar fi gândit niciodată că într-o bună zi o să-l sune pe nepusă masă cineva care tocmai își luase tălpășița din România. Dar exact asta s-a întâmplat.

Deci, iată că acum vorbea cu mine la telefon. Era prima mea conversație telefonică în nouă mea patrie și trebuia să fiu cât se poate de concis. Decisesem să-mi pun la bătaie toată averea pentru a purta această convorbire, o avere care consta, din păcate, în numai trei monede de zece pfenigi. Conversația n-a durat mai mult de două-trei minute, dar în acest timp am discutat, printre altele, despre România, Germania, pălării sombrero, umor și scriitori americani, iar în momentul în care mi s-a terminat și ultima

monedă, ne apropiaserăm deja destul de mult unul de celălalt. Ce mai, eram aproape prieteni la cataramă, ca să fiu mai exact. Dacă ar fi fost de fată la dezvoltarea cu cadență accelerată a acestei

prietenii, Goethe ar fi vorbit de o *Wahlverwandschaft*, de o afinitate electivă.

Și cum se prezintă situația astăzi, după mai bine de 35 de ani? Giinter Ohnemus și cu mine tot mai vorbim la telefon. în cea mai recentă conversație, i-am spus:

— Sunt pe cale să-mi evaluez trecutul.

— Poftim?! îți scrii cumva memoriile? s-a speriat el.

— Ei, aș, am răspuns, drept cine mă iei! Nu-s nici boxer, nici cancelarul Germaniei. As vrea doar să povestesc câteva chestii mărunte. Să vorbesc despre una-alta, despre cum a fost odată sau cum n-a fost, despre cum e astăzi sau nu mai este și cum ar putea, într-o bună zi, să fie. Ceva de genul ăsta. Și mai întâi aș vrea să povestesc

cum s-au petrecut lucrurile când, proaspăt sosit
în Germania, ți-am dat pentru prima dată telefon.

A început să râdă.

Fă-o, a spus

1

În 1953, pe când aveam trei ani, voiam să ajung un Vico Torriani. Bunicii mei din Timișoara, la care îmi făceam uneori veacul, ascultau seară de seară Radio Viena, unde acest star al muzicii ușoare își prezenta înfocat hiturile. Plutind pe aripile extazului, mă postam în poziție de drepti în fața ochiului magic, verzui, al radioului cu lămpi Grundig și, imitând mișcările ample ale unui violonist care mânuieste dibaci arcușul, începeam să cânt cât mă ținea gura:

*Du schwarzer Zigeuner, du kennst
meinen Schmerz,
Und wenn deine Geige weint, dann
weint auch mein Herz.*

*Țigan întunecat la chip, tu știi durerea
mea,
Și când ție-ți plânge vioara, mie-mi plânge
inima!*

în limba germană, cuvântul *Herz* (inimă) rima deja pe-atunci la modul ideal cu substantivul *Schmerz* (durere) - în privința asta nu s-a schimbat nimic până astăzi.

în 1956, când aveam şase ani, voiam să mă fac şofer de autobuz. Locuiam în cenuşiu
oras

industrial Reșița, chiar lângă stația terminus, acolo unde autobuzele întorceau la 180 de grade, pentru a lua din nou în piept drumul deja parcurs. Faptul că o dihanie atât de imensă precum autobuzul putea fi făcută să-și schimbe radical direcția doar cu ajutorul unui simpluvolan și a două mâini care executau mișcări

rotative era fără doar și poate un miracol. Îl invidiam peste măsură pe șoferul de autobuz. Cât o fi fost lumea de mare, nu putea exista om mai fericit decât el. Și se înțelege de la sine că nu visam nimic altceva decât să mă proțăpesc și eu într-o bună zi la înălțime, pe scaunul lui, precum un rege pe falnicul său armăsar.

În 1958, la vârsta de opt ani, m-am simțit însă dintr-odată atras de teluri mult mai înalte și am

vrut să mă fac aviator, ca să-i pot da bice de la un nor la altul și să pot picta cu supersonicul imense linii albe de cretă pe tabla albastră a cerului.

În 1961, la unsprezece ani, visam să aterizez pe Lună, căci decisesem să devin cosmonaut. „Cosmonaut” era termenul folosit de sovietici pentru ceea ce americanii numeau astronaut și, pentru că Iuri Alekseevici Gagarin a fost primul om trimis în spațiu, mi-1 luasem drept model de urmat.

Treisprezece ani mai târziu, în 1974, nu eram însă nici cosmonaut, nici aviator și nici măcar șofer de autobuz, ci doar un prăpădit de profesor de franceză la Anina, un orașel cenușiu, de provincie, din Apuseni, unde-și înțârcase mutu' iapa și nu se întâmpla niciodată nimic.

Anina era o localitate minieră mustind

de tristețe, unde viitorul promitea să fie la fel de negru precum cărbunele extras din adâncul minelor. Aveam permanenta senzație că totul încremenise, că sunt prins într-o pictură metafizică de Chirico și îmi voi duce viața ca o

statuie condamnată să fixeze veșnic cu privirea un cadran de ceas imens, fără cifre. Nu-i de mirare că începusem să visez din nou, ca pe timpuri, la cum am să mă urc într-un avion sau într-o navă cosmică, dar de data asta ca să o zbughesc direct la Paris și să dau astfel vieții mele o întorsătură de 180 de grade.

Cu mare drag aș fi mers chiar și pe jos la Paris sau la Roma, sau fie și doar într-un loc atât de obscur ca Rommerskirchen.

Acutului meu dor de ducă în direcția Vestului i

se puna însă hotărât în cale statul român, care cică avea nevoie urgentă de mine pentru a construi edificiul comunismului. Ca profesor de franceză la dracu-n praznic. Și nu numai ca profesor de franceză aveam mare căutare pe-atunci, ci și ca traducător de literatură, deși, pe timpul acela, experiențele mele în acest onorabil domeniu nu valorau nici cât o ceapă degerată.

Un turnător șoptise la urechea Securității că eram foarte interesat să citesc cartea *Arhipelagul Gulag* a lui Aleksandr Soljenițîn. Soljenițîn lăncezea la vremea aceea într-o pușcărie rusească, pentru că îndrăznise să aștearnă pe hârtie opere literare precum acest roman despre

atrocitățile comunismului. *Arhipelagul Gulag*, o carte pusă la index în estul Europei, tocmai apăruse în limba franceză, iar eu intenționez să iau cu împrumut traducerea de la un amic pe nume Croitoru, care, neștiind franceză, n-o putea citi. Croitoru locuia nu departe de mine, într-un bloc cu patru etaje, și pusese mâna pe carte pe căi ocolite. I-o strecurase cu doar câteva zile înainte un prieten, care, la rândul său, o primise la Timișoara pe ascuns de la un francez, care, la rândul său, o introdusese ilegal în România, încurcate sunt căile cărților. Auzisem deja de nenumărate ori la Radio Europa Liberă despre acest roman și ardeam de curiozitate să-l citesc.

Dar iată că acest turnător cu auz de ogar își ascutise bine urechea la conversația dintre

Croitoru și mine, purtată cu voce scăzută într-o cafenea, deslușind nu numai numele lui Soljenițin, ci și cuvintele prin care-mi manifestam viul interes față de ultima sa operă, ca după aceea să-și informeze cât ai zice pește șefii despre sturlubaticile mele intenții. Și astfel am fost

invitat să iau loc la o masă dreptunghiulară de plastic cu picioare metalice, într-o încăpere din clădirea miliției, iar un ofițer de Securitate, așezându-se în fața mea, a început să-mi pună tot felul de întrebări, privindu-mă cu un zâmbet mios.

Mă tutuia, ceea ce nu mă surprindea deloc. Cine eram eu față de dânsul? Un terchea-berchea și-un nime-n drum.

— Așa deci! a spus ofițerul. Avea ochi

apoși, cenușii, o ceafă de taur și o burtă impunătoare. Așa deci! a repetat. Vrei să citești *Arhipelagul Gulag*. Am auzit că omul ăsta scrie lucruri foarte urâte despre noi.

— Care om? am întrebat surprins.

— Cum, care om? Soljenițin! Licheaua asta ordinară vrea cu tot dinadinsul ca statul nostru socialist să se ducă de râpă.

— Poftiți? m-am mirat eu. Aud asta pentru prima dată. Mulțumesc că m-ați informat.

— Fii foarte atent la ce-ți spun acum! a replicat el. Îți fac o propunere cinstită. Ia cartea asta de la Croitoru și citește-o. Și tradu-o pentru noi. Cu asta, treaba e pentru noi încheiată.

— S-o citesc și s-o traduc?!

— Exact. Ca să vedem și noi ce gândește acest individ.

Cartea avea cel puțin patru sute de pagini. Nu era deloc de glumă, omul vorbea foarte serios.

— N-aș vrea să mă înțelegeți greșit, am răspuns. Dar acum, după ce mi-ați explicat cine este acest Soljenițin în realitate, n-aș vrea să mai am de-a face cu această carte. *Arhipelagul Gulag!* Ce gunoi!

— Îți bați joc de mine? m-a întrebat el. S-a aplecat brusc în față, lovindu-se violent cu burta de marginea mesei.

— Nu, în niciun caz. Credeam că asta-i o carte despre o grupă necunoscută de insule. Și pe mine întotdeauna m-a pasionat geografia.

— Mă iei la mișto? a răcnit ofițerul.

— Nu, nicidecum, am răspuns plin de politețe.

Povestea a mai continuat o vreme în stilul acesta; mai cu frumosul, mai cu urâtul, se întreprindeau tentative de-a mă intimida. Dar, ca să nu mă lungesc prea mult: la urma urmelor am scăpat teafăr, cu mici zgârieturi. Cândva mi s-a dat drumul, acceptându-se, *volens nolens*, refuzul meu de-a mă lăsa angajat ca traducător de literatură.

Dar ce n-am acceptat să întreprind atunci, în ciuda unor puternice presiuni, fac astăzi de bunăvoie și nesilit de nimeni. Traduc romane.

Desigur că nu pentru Securitate, ci pentru edituri germane, din română în germană.

În acest punct însă, apare o problemă: cărțile a căror acțiune are loc în România suscită în

Germania doar un interes restrâns, cu excepția situației când protagonistul este Dracula în persoană.

Poate că ar fi trebuit totuși să mă fac cântăreț de muzică ușoară, ca Vie o Torriani.

1

Prietenul meu Werner din Koln mi-a povestit recent că în anii '70, pe când era elev într-a XI-a, a mers în excursie cu clasa în Germania Democrată.

— La trecerea frontierei de est, un grănicer s-a urcat în autobuz, mi-a povestit Werner, și l-a întrebat pe unul dintre colegii mei de clasă: „Ce-ai ascuns, bă, sub pletele alea caraghioase de femeie?”, arătând scârbit cu degetul spre freza de hipiot a elevului. „Vă spun, dar numai dacă-mi divulgați ce-ați ascuns sub chipiul ăla al dumneavoastră de polițist.” Deși această replică promptă a provocat un hohot de râs pantagruelic, la care s-a cutremurat tot autobuzul, și-a continuat Werner povestirea, vameșul n-a fost capabil să sesizeze nici umorul, nici prezența de spirit a colegului meu de clasă și s-a străduit să-l învețe minte nu numai pe el, ci pe noi toți, dându-ne o lecție plină de originalitate. Cu alte cuvinte, autobuzul a fost obligat să tragă pe banda de urgență și nu ni s-a permis să ne mișcăm din loc trei ore bătute pe muchie. „Băi, voi nu sunteți întregi la minte, voi sunteți complet idioți, băi!” a urlat șoferul, spumegând de furie, după coborârea vameșului. Si în

2

continuare ne-a tinut o

f

F

f

predică despre nețărmurita noastră imbecilitate și despre consecințele evidente ale acesteia, ceea ce nouă nu ne-a picat deloc rău, fiindcă așa timpul de așteptare la granița est-germană trecea ceva mai repezitor. În ceea ce mă privește, în anii '70 am avut mult mai mult ghinion decât Werner, căci eu nu voiam să trec granița dinspre Vest spre Est, ci invers. Și pentru asta trebuia să aștept pe-atunci mult mai mult de trei ore. Dacă trăiai în Est, era musai să îndeplinești două condiții esențiale pentru a intra în posesia unui pașaport care să-ți permită să călătorești în Vest: trebuia să fi împlinit cel puțin 80 de ani și, pe lângă asta, mai erai obligat să prezinți la secția de pașapoarte o declarație olografă a părinților, cum că sunt de acord cu plecarea ta din țară.

Un voiaj în Vest era de domeniul utopiei. Desigur că mai erau și excepții de la această regulă, existau mari norocoși care-1 prindeau pe Dumnezeu de-un picior, precum cosmonautul sovietic Iuri Gagarin. La un joc de noroc organizat de organele statale, acesta a câștigat într-o bună zi o călătorie în Statele Unite, după care unul dintre concetățenii săi a sunat la Radio Erevan și a

întrebat suspicios:

— Este adevărat că tovarășul Iuri Gagarin a câștigat o călătorie în Statele Unite ale Americii?

— în principiu, da, a răspuns Radio Erevan, dar nu este vorba chiar de cosmonautul Iuri Gagarin, ci de un pensionar, pe care nu-1 chema Iuri, ci

Oleg, și nici Gagarin, ci Gaganov, iar călătoria nu era în Statele Unite, ci la Kiev, și el na câștigat o călătorie, ci o bicicletă, și această bicicletă nu a câștigat-o, ci i-a fost furată.

Dat fiind că eram un francofil entuziast, dorința mea arzătoare era să vizitez la Grenoble

niște prieteni pe care-i cunoscusem într-o vară caniculară la Timișoara. Așa că am depus la miliție cererea de plecare în vizită. Cred că „organele” s-au tăvălit de răs când au citit-o.

— Unde ziceai că vrea să plece năzdrăvanul ăsta?

— în Franța.

— Ei, nu! Fugi de-acî!

— Uite-aici, citește! Hî, hî, hî...

— Ha, ha, ha, tare de tot! Dom'le, au unii niște idei de-men-ti-a-le!

Dar aceste râsete batjocoritoare nu trebuie să ne creeze o impresie falsă despre realitatea acelor timpuri. Nu se poate afirma, în niciun caz, că amatorii de călătorii în Vest nu erau luați în

serios. Dimpotrivă. După numai o săptămână, am fost invitat printr-o scrisoare de două rînduri la miliție, unde mi s-a comunicat pe un ton foarte prietenos:

— Nicio problemă, *monsieur!* Dacă doriți să vizitați Franța, sunteți liber s-o faceți. Deja mâine vă puteți face valiza ca să plecați la Grenoble, înainte de asta însă, trebuie să ne dovedeți că posedați

suficientă valută.

Azi dau toți cu parul în dictatura comunistă, uitând că trebuie să-i recunoaștem și un mare

merit: pe-atunci statul avea cu-adevărat grijă de cetățenii săi, și din acest motiv nu mi se putea permite sub nicio formă să călătoresc într-o țară din Vest, complet străină mie, cu buzunarele goale, ca un *clochard* -.

De facto, mă aflam în posesia a cinci dolari, deci dispuneam de valută. Dolarii erau bine ascunși, în fundul unui sertar din bucătărie, în teaca goală a unui briceag pe care-l pierdusem într-o excursie. Îi promisem de la un turist german din Mtinchen, cu cinci ani în urmă, pe când lucram ca ghid pentru turiști străini la Marea Neagră. Dar, firește, i-am răspuns interlocutorului meu că nu posed niciun cent, *niente, nada*. Că doar nu eram complet idiot: a deține valută era strict interzis, cine avea așa ceva era pasibil de pușcărie și n-ar mai fi putut pleca în veci nici măcar în Bulgaria.

Teatrul absurd nu avea loc doar în piesele lui Eugen Ionesco.

Și uite-așa a trebuit să-mi iau gândul de la voiajul în Franța, fiindcă nu posedam valuta pe care nici nu mi-era îngăduit s-o posed.

Acum trăiesc de peste 35 de ani la Diisseldorf și sunt prins într-un du-te-vino continuu între Est și Vest. Am, evident, o genă de navetist internațional, căci atunci când mă aflu în Vest, Estul mi se pare mai

interesant, și viceversa. Cel mai în largul meu mă simt, la urma urmei, în avion, în mașină sau în tren. Granița de odinioară dintre Est și Vest îmi provoca o stare permanentă de stres, însă libertatea de-a călători de astăzi nu este nici ea lesne de suportat.

* Vagabond (fr.) (n.r.). Mama are 90 de ani si trăiește de un sfert de secol

în Saxonia Inferioară, la țară. S-a stabilit imediat după Revoluție în Germania, țară din care strămoșii ei, la rândul lor, emigraseră cu două sute de ani în urmă în România. Mama rămăsese de mult singură în România, căci toate neamurile și toți apropiații ei ori muriseră, ori emigraseră între timp.

La vârsta ei, mama încă se tine binișor. Chiar dacă nu mai are pasul atât de sprintar ca pe vremuri, reușește fără mari dificultăți să meargă până la biserica evanghelică din sat, aflată la trei străzi distanță. Mama e de fapt catolică, dar biserica catolică este la cinci străzi distantă, si- apoi, spune ea, „ce mi-i evanghelic, ce mi-i catolic, Dumnezeu e numai unul, important este să ne fie cât mai aproape, doar El mă aude perfect și dacă mă rog din pivniță sau din pod”.

La biserica evanghelică, mama ia parte în fiecare vineri la întâlnirea senioarelor, care începe la ora 17 și ține până când, mă rog, până când senioarele pleacă acasă. Doamnele din respectivul cerc au, cam toate, de la 80 de ani în sus. Când se întâlnesc, schimbă păreri, discută, râd, comentează cu însuflețire ultimele vesti din sat, vorbesc despre vecini și animalele lor de casă, despre atotputernicul Dumnezeu și lumea largă și beau câte un păhărel de vin sau de lichior, sau chiar mai multe. Fiecare doamnă aduce câte ceva de închinat., „Unde s-a mai pomenit așa ceva în România, să se întâlnească femeile și să-i dea cu șprițu’!

Numai bărbații făceau asta!” remarcă mama. Nici

astăzi nu poate să aprobe un asemenea obicei, motiv pentru care refuză cu obstinație să bea... mai mult de două, trei păhărele de lichior de roiniță odată, însă, bineînțeles, doar din producție proprie, fiindcă lichiorul făcut în casă este extrem de eficace împotriva durerilor de picioare. „Doctorii nu-s buni de nimic, deci ne ajutăm singure, fiecare cum poate”, zice mama.

Câteva doamne din cercul senioarelor beau *Ratzeputz*, o țuică locală de ghimbir de 58 de grade, o palincă teutonică după consumul căreia scoți flăcări pe nări și pe urechi precum balaurul și pe care mama n-o poate suporta sub nicio formă - sau, hai, cel mult două păhărele, dar niciunu’ în plus. Căci *Ratzeputz*-ul are un evident efect benefic asupra stomacului, iar o

singură dușcă te face să nu-ți mai pese de vremea mizerabilă de pe aceste meleaguri. „În România nu ploua așa, pe rupte, ehe, pe vremuri, la noi era o climă mult mai prielnică”, spune mama.

În afară de asta, la întâlnirile senioarelor se mai servește cafea și plăcintă. „Păi, iresponsabilii de aici beau cafeaua cu găleata”, observă mama. „Așa ceva era la noi de neimaginat. Noi oricum nu vedeam cafea cu lunile, trebuia să ne mulțumim cu un jalnic înlocuitor de cafea, din cicoare. Că doar nu se găsea pe nicăieri cafea adevărată, cafeaua veritabilă era numai pentru criminalul de Ceaușescu și gașca lui. Însă nici ce fac ăștia aici nu mi se pare normal, toată ziua dă-i cu cafeaua până pici sub masă, asta-i sinucidere colectivă. Mie, de exemplu, după a treia sau a patra cafea îmi crește enorm tensiunea, așa că, între două cafele, trebuie să înghit hapurile astea. Și nici afurisitele de pastile nu-mi priesc!”

Ce să mai zici de plăcinta pe care o aduc mereu femeile la biserică? „Aici se pune zaharină cu carul în plăcintă, și zaharina n-are niciun haz!” se revoltă mama. Ea preferă plăcinta făcută de ea, cu tot dichisul, îndulcită după toate regulile artei, cu zahăr natural, însă desigur că nu cedează ispitei de-a o consuma decât atunci când are glicemia stabilă. De fapt, și atunci când n-o are, dar, mă rog.

Uneori, mama se mai uită și la televizor, însă numai atunci când se difuzează programele ei preferate. Printre acestea se numără toate serialele de dimineață și de seară, filmele artistice, „Vrei să fii

milionar?”, toate documentarele,
emisiunile culinare, de turism și de
sănătate, si câte si mai câte!

Adesea se transmit simultan mai multe dintre emisiunile ei preferate. Atunci mama trebuie să schimbe mereu canalul, însă, din fericire, astăzi există telecomanda. „Pe vremuri”, spune mama, „trebuia să te ridici de pe scaun de fiecare dată când voiai să schimbi canalul. Dar, dacă stau să mă gândesc bine, de fapt era mai bine așa, că mai făceam puținică mișcare. Și asta îmi făcea bine la picioare. Astăzi șed ore în șir pe canapea, ceea ce de-un an încoace îmi dă dureri în tot corpul. Dar, mă rog, așa-i viața, nu vreau să mă plâng. Și-apoi, pentru asemenea cazuri există, din fericire, lichiorul de roiniță și *Ratzeputz-ul*.” Uneori, pe autostrăzile germane se petrec lucruri ciudate. De exemplu, se întâmplă să zacă pe-acolo mobile căzute dintr-un camion, alteori auzi brusc motorul unei mașini de tuns gazonul, pe care-a pierdut-o alt camion, huruind pe banda din stânga.

Se întâlnesc și cazuri când grupuri de copii se joacă pe banda de urgență, senini și lipsiți de griji.

Tu, felix Germania!

-

În 1987, ședeam într-o zi în mașină și mă îndreptam spre Duisburg, când aud

dintr-odată la radio, la informațiile de trafic rutier, că un călător decisese să se deplaseze de la Dtisseldorf la Koln cu bicicleta, și anume pe autostrada A59.

Dumnezeule mare, cine o fi avut ideea asta năstrușnică? m-am întrebat stupefiat, dar în seara aceleiași zile, pe când luam cina cu tata, mi-a relatat liniștit, spre marea mea surpriză, că el însuși era persoana în cauză.

Tata trăia pe-atunci împreună cu mama la Timișoara, iar acum se afla de-o săptămână în vizită la Dusseldorf, un oraș pe care-l considera extraordinar. Îl fascinau înainte de toate trotuarele fără gropi și pistele separate pentru biciclete. Călare pe bicicleta mea olandeză, cutreiera neobosit coclaurii în timp ce eu eram la lucru. Colinda împrejurimile în lung și-n lat, și așa s-a pomenit într-o bună zi pe autostrada A59. Cum la ora aceea, printr-o fericită excepție, pe benzile de circulație nu se găseau nici dulapuri, nici mese sau paturi și nici măcar copii care să se joace, tata s-a putut plimba, preț de câteva minute, nestingherit pe autostradă. Relaxat și binedispus, făcea vesel cu mâna puzderiei de mașini care roiau în jurul lui ca muștele, claxonând disperate atunci când îl depășeau.

Apoi, dintr-odată, a apărut mașina poliției. Agenții l-au rugat să se dea jos de pe bicicletă și l-au adus, cât ai zice pește, cu tot cu aceasta la noi acasă. Tata era încântat de cei doi polițiști: îi zâmbiseră amabil în timp ce-i înmânau, la despărțire, procesul-verbal de contravenție.

Dar în Germania tata nu a fost surprins numai de trotuarele netede ca oglinda și de pistele pentru biciclete fără gropi, ci și de ușa de intrare a unei farmacii, care se deschidea de la sine de fiecare dată când trecea agale pe lângă ea.

Nu era deloc obișnuit cu atâta generozitate și politețe. În România, ușile nu se deschideau decât extrem de greu, mai ales ușile instanțelor oficiale. Iar polițiștii nu surâdeau niciodată,

dimpotrivă, se uitau la tine de parcă le-ai fi omorât mama.

Cu toate astea, tata nu a suportat mult timp traiul de la Diisseldorf și a hotărât, după doar două săptămâni, să se întoarcă la Timișoara, deși planificase să rămână cel puțin patru săptămâni în Germania.

— Aici sunt un străin, spunea el, și nu-mi găsesc locul. Acasă mă cunoaște toată lumea - și pietrele de pe stradă știu cine sunt.

— Ba chiar și gropile de pe stradă, adăugam eu, dar pe el nu-l interesau observațiile mele sarcastice.

S-a întors deci la Timisoara cu un fierăstrău

circular - singura sculă care-i mai lipsea din șopronul cu unelte de lângă grădină.

Un an mai târziu m-am dus în iulie la Timișoara ca să-mi vizitez părinții, așa cum făceam an de an.

Ședeam la volanul unei rable de Opel Rekord și, la trei ore după ce trecusem granița ungurească, mă aflam deja la o aruncătură de băț de casa părinților mei, când mi s-a înfățișat ochilor o priveliște ireală. La capătul străzii, cocoțat în vârful unui stâlp de telegraf din lemn, l-am zărit pe tata care-mi făcea agitat cu mâna.

Era pur și simplu de necrezut! Oare să se fi urcat în vârful stâlpului ca să poată privi în depărtare și să zărească mai repede mașina roșie cu care știa că vin? Sau își pierduse complet mințile, mistuit de dorul după fiul rătăcitor? Da' de unde! Așa cum mi-a explicat după îmbrățișarea de rigoare - răspândea un miros ascuțit de

ulei de gudron, ca și stâlpul de telegraf -, pe stradă era pană de curent de cinci zile. El și vecinii reclamasera pocinogul deja de câteva ori, dar, pentru că organele reacționau cu o viteză mult sub aceea a melcului și deocamdată nu

dădeau semne că vor trimite un electrician, tata se hotărâse să ia el însuși problema în mână. Se urcase pe stâlp și se pusese pe treabă. De meserie, era lacătus-mecanic, dar cu toate astea reusise să dreagă ceea ce era de dres, dovedindu-se astfel a fi, literalmente, un electrician la înălțime.

Așa a devenit posibil ca în timpul șederii mele acolo să se aprindă lumina sau, mai bine zis, un singur bec, căci pentru a economisi energia electrică, se interzisese prin decret de stat folosirea a mai mult de un bec per locuință. România era înglodată în datorii, iar dictatorul, care probabil că se deplasa și la closet cu elicopterul, prescrisese poporului un regim strict de abstinență economică. Iarna, sistemul centralizat de termoficare era adesea oprit zile în șir, în virtutea unui alt decret, iar tata mi-a povestit că, pentru a face frigul mai suportabil, buletinul meteorologic mințea, anunțând temperaturi mai înalte decât cele reale.

Viața era o farsă grotescă, acompaniată de tremurici și de clănțănit din dinți.

— Lua-l-ar dracii de nemernic și de bandit ordinar! mormăia tata. Nu i-e rușine? E născut în

1918, ca mine. Mi-e frică numai că n-o să mai apuc să-i văd sfârșitul.

Noaptea, controlorii se preumblau pe străzile oraşului şi treceau pe răboj fiecare luminiţă aprinsă ilegal pe care-o dibuiau. Asta dacă nu cumva cădeau, din cauza beznei atotstăpânitoare, într-una dintre gropile care se căscau la tot pasul, rupându-şi gâtul, spre marea bucurie a celor ţinuţi în întuneric.

— Taică-tău nu mai e în toate minţile, mi-a şoptit mama seara, la cină, în timp ce tata ataca cu fierăstrăul circular un ciot de lemn nevinovat, pentru a-şi descărca mânia. A început să-l înjure pe ăla în gura mare. Şi pe urmă se mai şi urcă pe stâlp. Dacă pica de-acolo, puteam să sun eu mult şi bine la Urgenţe. N-ar fi trimis ăia Salvarea în veci de veci.

Tata avea pe-atunci 67 de ani şi, de la o vreme, Salvarea nu se mai deplasa decât pentru persoane de până în 65 de ani. Aşa se prindeau două muşte deodată: pe lângă faptul că se economisea benzina, dacă totul mergea bine, cetăţeanul respectiv dădea ortul popii şi putea fi şters de pe lista de pensii.

Totul era perfect organizat.

— Maşina de gunoi nu mai vine acum decât o dată pe lună, din raţiuni de economie, mi-a relatat tata.

—
— Si cum vă descurcați atunci? am întrebat

mirat.

— Excelent, mi-a răspuns el. Fiindcă nu mai există aproape deloc deșeuri. Cum în România nu mai găsești nimic de cumpărat, nici nu mai trebuie să arunci nimic.

Trebuia dat cezarului ce-i al cezarului - conducerea se îngrijise efectiv de toate.

Ne aflam în anul de grație 1988 și, peste un an, în decembrie, dictatorul a fost detronat. Tata murise cu două luni mai devreme, de cancer.

Deoarece mama nu umbla cu bicicleta, i-a dăruit unchiului meu Dinu bicicleta tatei.

— Să fie de sufletul lui, a spus ea.

— Să fie primit, a răspuns Dinu.

Ani de zile, unchiul Dinu a umblat zi de zi cu bicicleta asta, ferm convins că, în acest fel, tata sar plimba și el cu bicicleta în lumea de dincolo.

Nu știu dacă într-adevăr a fost așa, dar, dacă da, pot numai să sper că tata a evitat acolo sus autostrăzile.

1

* „Tu, fericită Germanie!” (lat.) (n.r.).

În 1953, când a murit generalisimul Stalin, în România s-a decretat doliu national. Toți oamenii

muncii au fost obligați să se prezinte adânc îndurerăți în piața centrală a localității de reședință și să-și manifeste suferința prin vărsarea cât mai multor lacrimi.

Oamenilor muncii însă nu prea le venea să plângă, priveau doar apatici spre orizont, așa cum făcuseră și până atunci, mulțumită dictatorului decedat. Doar aplaudacii aflați în serviciul patriei comuniste suspinau la unison, scandând numele decedatului.

Iar eu - acum trebuie în sfârșit s-o mărturisesc

- m-am alăturat spontan acestui cor bizar și am strigat cât mă țineau băierile: *Sta-lin! Sta-lin!* Dar n-o făceam pentru a-mi exprima suferința, ci pur și simplu pentru că-mi plăcea la nebunie spectacolul oferit.

Aveam pe-atunci trei ani și ședeam vesel pe umerii tatei, care încerca în zadar să mă liniștească, privind înfricoșat în jur la fiecare nou strigăt de bucurie pe care-l scoteam.

Așa mi-am început cariera de disident.

În 1965, când eram în clasa a VIII-a, directorul școlii a venit într-o zi la noi în clasă și ne-a spus: „Copii, aseară ne-a părăsit secretarul general al Partidului Muncitoresc Român, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Astăzi nu se mai țin ore.” Iar eu am izbucnit din nou în lungi chiote de bucurie, la fel ca și colegii mei de clasă, căci în ziua aceea ar fi urmat să dăm cel puțin două lucrări de control.

Și-așa am devenit cu toții disidenți, preț de-o jumătate de minut, ceea ce ne-a costat trei ore în plus la școală, la arest.

Gheorghe Gheorghiu-Dej a fost urmat la conducere de Nicolae Ceaușescu, care, în timp, a devenit un dictator dement. Din păcate pentru populație, în afara faptului că era paranoic, Ceaușescu n-avea nicio altă problemă de sănătate care să-i pună viața în pericol. Deci, perspectivele de viitor erau sumbre. Căci așa sunt dictatorii: nu

dau puterea din mână până nu dau ortul popii.

Cu totul altfel stau lucrurile astăzi în estul Europei. România, de pildă, este un stat democratic, toți îl iubesc fierbinte pe actualul președinte al țării, cu excepția unei mari părți din populație, după cum îmi povestesc prietenii mei români. Dar, mă rog, așa le e scris președinților: poporul nu trebuie să-i iubească, ci să-i respecte. Păcat că nici asta nu se întâmplă în România.

În Rusia sau în Bielorusia, dimpotrivă, președinții sunt respectați și aleși iar și iar cu o

majoritate covârșitoare. N-are rost să pomenim acum protestele în masă contra falsificării voturilor. Aceste proteste sunt înscenate.

1

Cine nu crede să-i întrebe pe președinții în cauza. La vârsta de patru ani m-am confruntat cu o problemă serioasă: oamenii mari aveau voie să facă tot ce le trecea prin cap, fără să aibă după aceea neazuri, dar când aveam eu câte-o idee mai năstrușnică, lucrurile stăteau cu totul altfel, într-o bună zi, mi-a ajuns la urechi un cuvânt ciudat, al cărui înțeles îmi scăpa: *orizont*.

„Mamă, ce-i aia orizont?” am întrebat-o pe mama, și ea mi-a explicat că orizontul ar fi locul unde se întâlnesc cerul și pământul. Asta mi s-a părut atât de fascinant, încât am vrut să o iau imediat din loc și să mă duc să văd orizontul de aproape. Dar, când mi-am exprimat această dorință, mama a râs și mi-a spus că, în realitate, orizontul nici nu există. „Păi da”, am protestat eu, „întâi există, dar după-aia, când vreau și eu să mă duc pe acolo, deodată nu mai e.”

A doua zi, am luat decizia să plec la orizont pe cont propriu. Mă plimbam cu mama pe stradă, când, uitându-se după marfă într-una dintre vitrinele goale, a fost o clipă neatentă și mi-a dat drumul la mână. Atunci mi-am luat tălpășița. Mam

dus și m-am tot dus până la următorul colț de stradă, unde mama m-a ajuns însă din urmă și ma luat înapoi acasă.

Aceasta a fost prima mea călătorie îndepărtată, care a eșuat însă lamentabil.

A două călătorie îndepărtată am întreprins-o de-abia 23 de ani mai târziu. Doar că de data asta n-am mai plecat pe jos, îmi învățasem lecția. Am luat din Timișoara trenul spre Grenoble, dar la Karlsruhe coborâsem deja, de unde am sunat niște prieteni din Essen, care m-au primit pentru o vreme la ei, cu o nesfârșită căldură și generozitate.

Această familie era originară din Reșița, ca și mine; din ea făceau parte fosta mea dirigintă și profesoară de latină din liceu, Lidia Tirier, soțul ei Karl, care fusese directorul scolii de muzică din Reșița, și cei doi fii ai lor, Christian și Michael, ambii studenți. Karl fugise cu cinci ani în urmă din România, cam la fel ca mine acum, și după o vreme i se îngăduise întregii familii să-l urmeze.

Cei patru membri ai familiei Tirier erau singurii oameni pe care-i cunoșteam în Germania.

Lidia și cu mine ne înțeleseserăm de minune

pe când eram elev și, între timp, deveniserăm buni prieteni. Când am sunat la două și jumătate noaptea dintr-o cabină telefonică de care am dat în gara din Karlsruhe și am asigurat-o pe Lidia de trei ori la rând că acum mă aflu în Germania, în mintea ei s-au pornit clopotele de alarmă.

Mă cunoștea drept o fire extraordinar de sensibilă și credea că am luat-o dintr-odată razna, exasperat de condițiile în care trăiam.

Era perfect convinsă că o sunam din Reșița și că mă scrântisem de tot.

Pur și simplu, nu putea crede că mi se
dăduse un pașaport.

Ca să fiu sincer, nici mie nu-mi venea să cred. într-adevăr, împrejurările în care părăsisem țara fuseseră neverosimile.

În 1977 plecasem din Anina și lucram de trei ani la Reșița.

După ce-mi terminam orele la școală, îl meditam de două ori pe săptămână pe Gigi la franceză, la el acasă. Tatăl lui Gigi era adjunctul prim-secretarului județean de partid și vicepreședintele nu știu cărui comitet orășenesc din Reșița. Nu mai știu exact cum se numeau

funcțiile pe care le îndeplinea; cu cât oamenii nomenclaturii ajungeau mai sus, cu atât denumirea rangului lor devenea mai ramificată și mai bombastică, iar însirarea funcțiilor dictatorului nebun de la vârful strâmbei piramide era mai pompoasă decât un concert de tromboane. Dar, pentru a simplifica lucrurile, tatăl lui Gigi era, cum se spunea pe-atunci, un mare ștab sau o mare goangă. Meditațiile cu Gigi mi le mijlocise colega mea Lucia. „Așa ceva n-are cum să-ți strice, s-ar putea ca într-o zi să ai nevoie de omul ăsta”, îmi șoptise ea în cancelarie.

Lucia, o tânără plină de vioiciune, era profesoară de matematică la aceeași școală cu mine și avea o minte deosebit de ascuțită. Poseda

o inteligență scripitoare, asociată cu o logică redutabilă, și stăpânea perfect calculul probabilităților, nu numai în domeniul matematicii, ci și în cel al șanselor de viitor.

I-am acceptat cu recunoștință oferta, căci de- aproape doi ani sufeream de tulburări de anxietate, atacuri de panică și depresii, așa încât aveam nevoie urgentă de noi perspective.

1

Doar familia mea și bunul meu prieten și coleg de muncă Balthasar știau că, atunci când lipsisem, cu o jumătate de an în urmă, câteva săptămâni de la școală, aceasta nu se datorase nicidecum unei hernii de disc intervertebral. În realitate, făcusem o depresie puternică și fusesem internat la începutul lunii octombrie în clinica de psihiatrie de la Gătaia. Acolo petrecusem cinci săptămâni bătute pe muchie, cu alți șase pacienți în cameră. Mi se administraseră medicamente psihotrope cu pumnul, iar când mi-au dat drumul eram îndobitocit ca un zombie și obnubilat de parcă aș fi avut în loc de cap o pernă de ace umplută cu căiți și nisip.

Clinica de la Gătaia consta din mai multe clădiri masive și era situată mult în afara orașului. În jurul ei se întindea o pădure bogată de fagi și stejari. Aleile dintre clădiri erau sălbătice, pretutindeni creșteau scaieți, urzici, tufe cu spini și păpădii, ale căror semințe albe pluteau în aer ca mii de parașute abia sesizabile ale unei armate minuscule aflate într-un atac perpetuu. Întregul complex de clădiri al clinicii și împrejurimile sale musteau de aluzii la lumea artelor: ca în celebra peliculă a lui Hitchcock, *Păsările*, pe cablurile electrice din fața porții de intrare

se adunau sute de ciori croncănind întruna, iar când mă aflam în clădire, aveam mereu senzația că intrasem în pielea unui pacient din nuvela lui Cehov *Salonul nr. 6*. Pereții erau

soioși, vopseaua albă-cenușie a dulapurilor și paturilor de metal se scorojea văzând cu ochii, iar de pe coridorul lung și întunecos, unde se simțea mereu un curent de aer rece, mirosul de stricat de la bucătărie și de putrezeală de la frunzele uscate pătrundea până în cel mai ascuns colțișor al camerelor pacienților.

Cinci dintre colegii mei de cameră stăteau mai tot timpul culcați în pat, privind indiferenți în gol, doar un tip pe la vreo patruzeci de ani se scula relativ des și-și târșâia papucii de pâslă, aflați în totală descompunere, până la spălătorul comun de la capătul coridorului. Acolo se holba preț de-o eternitate în oglinda ciobită de deasupra robinetului veșnic picurând. Îl chema Ion. La întrebarea mea dacă această interminabilă, mereu și mereu reluată oglindire de sine nu începe să i se pară ușor monotonă, mi-a răspuns iritat: „Cum adică? Dar nici pomeneală! E ca și cum m-aș uita la televizor la un program de excepție.”

L-am privit surprins și am schițat un zâmbet complice.

Dar expresia feței lui Ion a rămas imperturbabilă, nu-i ardea câtuși de puțin de glume.

Vorbea foarte serios.

1

Și, dacă stau să mă gândesc bine, omul avea în fond dreptate: în comparație cu ceea ce se putea vedea pe-atunci la televiziunea națională - doar imnuri de slavă la adresa dictatorului dement -, programul care se transmitea la televizorul marca Ion era infinit mai variat și mai captivant. Ce mică-i lumea: săptămâna trecută l-am vizitat la Miinchen pe prietenul meu Adrian, iar la el acasă am făcut cunoștință cu Dana din Timisoara. Dana

e cam de-o vârstă cu mine și, în perioada în care mă aflam la Gătaia, ea lucra ca profesoară de matematică la nici o sută de kilometri de mine, la liceul din Jimbolia, pe atunci punct de frontieră între România și Iugoslavia. Astăzi, pe-acolo trece granița cu Serbia.

Dana mi-a povestit că făcea de trei ori pe săptămână naveta cu trenul între Jimbolia și Timisoara, căci familia ei locuia la Timisoara.

„Când trenul intra în Jimbolia”, mi-a relatat Dana, „de fiecare dată urcau soldați, controlând cu un ochi de vultur buletinele pasagerilor. Cei care nu puteau explica în mod pe deplin satisfăcător ce căutau acolo erau reținuți

numaidecât. Eu locuiam la Jimbolia într-o

casă scundă, cam dărăpănată, de la marginea oraşului. Chiria era mică. Stăteam în gazdă la o văduvă mai în vârstă, care n-avea familie. În spatele casei se întindeau câmpuri imense de grâu şi porumb, de care n-avea voie să se apropie niciun străin. Văduva, o şvăboaică din Banat, ale cărei rude trăiau de mult timp în Germania, se izolase ca un arici în casa ei şi nu mă lăsa niciodată să deschid

cele trei ferestre care dădeau înspre stradă. Noaptea mă trezeau uneori rafalele mitralierelor. Toată lumea știa că în momentele acelea se trăgea pe câmp în cei care încercau să fugă din țară - moartea pândează pretutindeni în întuneric. Ceicare-și riscau viața pentru a ajunge în Vest erau, în general, oameni tineri. Statul iugoslav îi lăsa pe refugiați să plece mai departe în Austria și nu trimitea pe nimeni înapoi în România. Unii izbuteau să fugă, mulți însă erau împușcați de grăniceri sau arestați și omorâți în bătaie. Erau loviți cu picioarele, cu bastoanele de cauciuc și cu paturile de pușcă până se scurgea și ultima fărâmbă de viață din ei, iar apoi erau transportați cu un camion acasă, într-un sicriu bătut în cuie. Cei care s-ar fi încumetat să-l deschidă erau pasibili de pedeapsă penală. Când călătoream cu trenul de la Jimbolia la Timișoara, uneori ședeau în același compartiment cu mine bărbați desfigurați, cu mâinile legate la spate, cu brațele pline de vânătăi, însoțiți de soldați în uniformă.”

Pe când îmi povestea toate acestea, Dana a început brusc să plângă, dar apoi și-a recâștigat stăpânirea de sine și m-a rugat s-o scuz. După cum mi-a spus, era ea însăși surprinsă de reacția sa emoțională atât de puternică, deoarece trecuseră peste treizeci de ani de atunci.

Și bunicii mei din Timișoara, iar apoi părinții mei din Reșița, care s-au mutat în anii '70 în casa bunicilor răposați, își spuneau uneori în șoaptă povești oribile despre vecini de cartier mistuiți de durere și plângându-și copiii deja adulți, care plecaseră subit de-acasă spre Iugoslavia și se întorseseră o zi sau două mai târziu într-o ladă de scânduri. Într-o zi, pe când mă aflam la clinică, am primit o vizită neașteptată. Stăteam întins în pat și număram în gând ciorile care se proțăpiseră, îndesate una în alta, pe rețeaua labirintică de cabluri, când deodată ușa camerei a sărit în lături și a intrat tata. Își propusese să mă viziteze cu o zi înainte la Reșița, dar aflase prin Carmen, soția mea, de locul unde mă eram. Venise cu motocicletă lui de fabricație sovietică, un IZH-49, numită pe scurt IJ, și ținea în mână o pungă uriașă de plastic.

După ce s-a asigurat rapid că are în față un om în toate mințile și că se poate întreține normal cu mine, trăsăturile fetei i s-au relaxat și în ochi i-a apărut o luminiță care semnala o profundă ușurare. Slavă Domnului, nu mă comportam ca nebunii pe care tocmai îi văzuse jos, la intrare. Unul dintre ei se credea o locomotivă cu aburi scoasă din circulație, iar altul i se

prezentase drept un general de război în exercițiul funcțiunii.

— Măi băiete, ce se întâmplă cu tine? m-a întrebat tata, sfredelindu-mă cu privirea.

— Nimic, am dat eu din mână, sunt doar peste măsură de obosit și am nevoie de puțină liniște. Așa că l-am rugat pe un neurolog din Reșița, cu care sunt prieten, să-mi facă o trimitere, ca să vin aici pentru o vreme.

— Tata a dat aprobator din cap, dar nu era complet convins de adevărul spuselor mele. Măi băiete, nici nu știam că ai nervii atât de slabi. Dar fii atent, ti-am adus trei kile de nuci și un borcan de miere, uite-aici! a spus el și a așezat punga de plastic pe măsuta din fața ferestrei. Mama ta și cu mine am curățat nucile astea azi de dimineață. Dacă mănânci de trei ori pe zi nuci cu miere, nu mai ai treabă pe urmă, o să ai nervi de beton.

Am zâmbit.

— Ce, nu mă crezi? E așa cum îți spun, sută la sută.

Ah, tată, prins în mreaja unor modele de gândire mișcător de naive, puțin îmi pasă mie acum de aceste nuci grijuliu curățate de coajă! Dar cum n-aveam niciun chef să mă lansez întruna dintre acele dispute interminabile între generații, m-am arătat foarte recunoscător pentru prețioasele medicamente.

Ceva mai târziu l-am însoțit pe tata spre ieșire și am mai dat o raită prin curte, vorbind verzi și uscate. La poarta de la intrare și-a pus casca pe cap, a apăsat de două ori pe pedala de accelerație și a pornit la drum.

L-am urmărit cu privirea cum se îndepărta în goană, fără să șovăie, privind stoic înainte.

Când trecea pe lângă ele, ciorile din copaci și de pe cablurile electrice o luau panicate din loc, zburătăcindu-se în toate direcțiile.

Trecuse o jumătate de an de când fusesem externat din clinică și mă întorsesem la Reșița, dar realitatea continua să mi se înfățișeze ca un

coșmar. Și pentru că, după cum am povestit, aveam nevoie urgentă de noi perspective în viață, am acceptat pe loc oferta Luciei și am început să-l meditez pe Gigi, fiul adjunctului prim-^{VF} secretarului județean de partid.

Gigi era elev în clasa a VII-a. Prin părul lui vâlvoi â la Jimi Hendrix, dar mai ales prin recalcitranta lui cronică, îmi amintea puternic de Struwwelpeter, un băiețaș cu care făcusem cunoștință deja la vârsta de patru ani în casa bunicilor, datorită unei cărți germane cu ilustrații ce stătea mereu pe măsuta din lemn de nuc cu picioare de fontă a vechii mașini de cusut Singer. Văzând ilustrațiile colorate cu Struwwelpeter, insolentul erou infantil care refuza de ani de zile să-și taie părul și unghiile, mă treceau simultan fiori de plăcere și de spaimă.

Gigi ura tot ce avea legătură cu școala, mai ales pe profesori. Dar cel mai mult o ura pe profesoara lui de franceză. Era singura care refuza cu obstinație să-i dea note bune, deși știa prea bine cine e tatăl lui. Și, bineînțeles, Gigi mă ura și pe mine, un fapt care-mi crea o puternică stare de neliniște. Căci sub biroul lui Gigi se găsea o pușcă cu aer comprimat, al cărei pat era confecționat dintr-un lemn de nuc de culoare închisă, iar lui Gigi îi plăcea la nebunie să se joace cu pușca asta, agitând-o prin aer ca pe-un drapel. Când îl vedeam în această postură, îmi aminteam mereu de pictura lui Delacroix, *Libertatea călăuzind poporul*, unde Marianne agită tricolorul francez, cățărata la bustul gol pe baricadele Parisului.

Tatăl său, mi-a povestit Gigi cu mândrie, îi adusesese această pușcă dintr-o călătorie în Moldova și i-o făcuse cadou de ziua Marii

Revoluții Socialiste din Octombrie.

Cum pe-atunci eram tânăr și verde ca un puiet de brad și, în ciuda fazelor mele de depresie, țineam la amărâta asta de viață, am întreprins tot ce mi-a stat în putință pentru a-l convinge pe Gigi încă din primele minute ale primei ore de meditații că nu intenționez să-i fac niciun rău, chinându-l, Doamne ferește, cu *venir, partir, avoir, etre* și alte prostii. N-avea niciun motiv să se teamă de mine și, câtă vreme nu îndrepta țeava acelui monstru metalic asupra persoanei mele, nici din partea mea nu exista niciun fel de pericol, l-am asigurat cu mâna pe inimă. Mi-a

acceptat propunerea de pace și, mulțumită acestui compromis inteligent, ne-am înțeles în următoarele luni ca frații.

Unicul domeniu pe care Gigi îl stăpânea în cadrul limbii franceze era cel al numeralului cardinal, chiar dacă numai în parte. Știa să numere cu ochii închiși de la unu la trei, fără nicio greșeală. Așa se făcea că ședeam uneori tolănit în fotoliul de piele ce trona sub harta de perete jerpelită din camera lui și-l ascultam cum număra în fața ferestrei deschise, ochind cu pușca, *un, deux, trois*, pentru a-și slobozi apoi proiectilele în vrăbiile, porumbeii, coțofenele sau rândunicile care poposeau relaxate și neștiutoare în ramurile cireșului din curte. Dar, spre ușurarea mea, nu-si nimerea niciodată tinta; în schimb a nimerit o dată din plin pisica albă-cenușie a vecinului, care stătea întinsă leneș pe spate în iarba de sub cireș, cu botul larg deschis, așteptând plină de speranță să-i pice o pasăre împușcată, can Tara lui Mură-n Gură.

Uneori, Gigi își îndrepta pușca și spre bunica sa din partea mamei, o bătrânică fragilă, slabă ca o scândură, care locuia împreună cu familia și trebuia să aibă grijă de nepoțel în timp ce părinții erau la lucru. Bătrânică își făcea de obicei

prin bucătărie, unde mirosea adesea a maghiran, coriandru și piper, „7'm *the sheriff* ", striga Gigi, luând-o ca țintă pe bunică-sa. „Mâinile sus sau trag!”

Când am asistat pentru prima oară la această scenă, am vrut să mă arunc spontan între cele două tabere, dar bunica

lui Gigi, blagoslovită cu înțelepciunea senectuții, a ridicat imediat mâinile în aer și, astfel, totul s-a rezolvat. Femeia învățase de mult lecția - cine-i opunea rezistență lui Gigi sfârșea prost.

Tatăl lui Gigi apărea acasă numai din ani în Paști. Își petrecea mai tot timpul la București, la adunările pe care le convoca dictatorul. Acolo, Ceaușescu le dădea subalternilor o puzderie de indicații prețioase și le explica ore în șir, în monologuri demne de o casă de nebuni, ce avea de făcut populația țării pentru a atinge noi culmi ale prosperității. Cei prezenți dădeau aprobator din cap și aplaudau atât de entuziast, încât drapelul național cu stema comunistă flutura încolo și-ncoace, de parcă s-ar fi abătut asupra sălii o furtună.

Într-o după-amiază, după ora de meditație, tatăl lui Gigi a apărut pe neașteptate acasă, pe când eu tocmai îmi luam rămas-bun de la bunica lui Gigi pe coridorul de la ieșire. Era prima oară când îl vedeam pe tatăl lui Gigi. Avea o statură mijlocie, purta un costum gri cu cravată și ochelari cu lentile fumurii.

— Așa deci, dumneavoastră sunteți profesorul care-mi meditează fiul. Ce predați?

— Franceza.

— Aha. Și cum stă treaba cu Gigi? Face progrese?

— Și încă cum... Practic, e deja pe jumătate francez.

Ochii săi au sclipit mulțumiți în spatele ochelarilor fumurii.

— Foarte bine! Deci prinde repede...

— Asa este. Si are o fire foarte hotărâtă. Dacă

Gigi are o țintă în fața ochilor, nu se lasă abătut de nimeni.

— Da, da, pe-asta a moștenit-o de la mine. Și totuși, la scoală nu-i este întotdeauna ușor, dar, din ce ziceți dumneavoastră, îmi dau seama că asta se întâmplă din cauza profesorilor. Evident, nu se pricep să-l motiveze ca dumneavoastră.

Am privit cu modestie în jos.

— Fac și eu ce pot...

— Păi, dacă pot să-mi arăt în vreun fel recunoștința, vă rog să-mi spuneți.

— Mulțumesc, sunteți foarte amabil.

Am făcut o mică pauză, apoi mi-am luat inima în dinți și am adăugat:

— Știți, tovarășe prim-adjunct, eu sunt pe deplin mulțumit cu viața mea și am absolut tot cerni trebuie. Dar, dacă v-ați arătat atât de binevoitor, mi-a venit o idee. De trei ani de zile tot încerc să mă duc în vizită în Franța, căci, după cum știți, sunt profesor de franceză. Acum patru ani am cunoscut la Timișoara un cuplu francez, care de-atunci mă tot invită să trec pe la Grenoble. Ca să fiu sincer, mi-ar plăcea să dau o mică raită pe-acolo, doar câteva zile, cât să-mi mai exersez și eu un pic franceza, și nu-mi dau deloc seama de ce nu sunt lăsat să plec. Cererea mea de plecare a fost respinsă deja de trei ori.

„Ce bazaconii îi înșiri ăstuia?” mă gândeam în timp ce vorbeam. „O să te arunce prin geam afară.”

Dar tatăl lui Gigi mi-a dat un răspuns neașteptat:

— Bine. Păi, mergeți poimâine la miliție, la ghișeul de la intrare, și spuneți-le că v-am trimis eu.

— La care miliție?

— Nu-i decât o miliție în orașul ăsta, nu?

— Și după aceea?

— După aceea o să vi se dea pașaportul. E bine așa?

Timpul s-a oprit în loc. îl fixam pe adjunctul prim-secretarului de județ cu gura căscată, omul se transformase brusc într-un monument viu al zeului atotputernic care dă undă verde tuturor celor opriți să plece.

O săptămână mai târziu mă aflu încă în stare de șoc. Țineam neîncrezător în mâini pașaportul spre Franța și mă uitam la el ca la întruchiparea din hârtie a Sfântului Duh. Convinș că tot ceea ce trăiam nu mi se întâmpla mie și că eram doar protagonistul unui vis interzis, m-am urcat în tren în ziua de vineri, 17 decembrie 1977, la ora 22:35, și am luat-o din loc. Carmen și fiica mea Andreea, care avea doi ani, au fost nevoite să rămână la Reșița, ca zălog pentru întoarcerea mea în țară. Speram din toată inima să ne revedem după cel mult doi ani, căci, în cadrul reîntregirii familiei, rudele de gradul întâi erau îndreptățite să-i urmeze pe cei plecați în Vest, dacă voia Domnul sau, mai bine zis, șeful secției de

pașapoarte. Doi ani puteau fi o perioadă insuportabil de lungă, dar perspectiva unui viitor negru ca smoala iadului era și mai insuportabilă.

Tăcusem chitic, vecinii, prietenii și colegii
de la școală n-aveau habar de planurile
mele de plecare în Vest. Și nici măcar
părinții. în privința asta, eram Stan Pățitul.
Oare mama nu-mi zădărniciise deja o dată
planurile de voiaj, pe când aveam patru ani
și am plecat să caut orizontul?

In Vest

*Vara noastră nu-i
decât o iarnă
vopsită în verde.*

Heinrich
 HeineDr. Ion Vianu La Metairie
 Etablissement medical 1260 Nyon
 (Suisse) Nyon, 27 ianuarie 1978 *Dragă
 domnule Cornelius,*

*Te rog să mă ierți că nu ți-am răspuns
 îndeajuns de repede, însă am fost prins de
 ocupații și de gripă.*

*Scrisoarea d-tale mi-a produs o vie
 impresie și pentru că exprimă o suferință
 foarte autentică a unui individ, dar și
 pentru că este foarte semnificativă pentru
 starea de spirit care îi îndeamnă pe români
 să plece din țară.*

*Este important, cred eu, să se înțeleagă
 un lucru: românii nu pleacă pentru mai
 bine, ci pentru a fugi de rău și, în special,
 pentru a protesta în felul acesta împotriva
 răului. Acestea fiind bine zise și bine
 înțelese, soarta, înțelepciunea și
 capacitățile fiecăruia îl pot ajuta să
 găsească o cale de viață acceptabilă și o
 „nouă patrie” (pun această expresie între
 ghilimele pentru că o anumită calitate a
 patriei nimeni și nimic nu o pot înlocui -
 trăim cu toții în exil cu o inimă grefată).*

Parcurgând descrierea pe care o faci bolii d-tale, îmi dau seama că ea de fapt nu e o boală propriu-zisă, ci reflexul fidel al amărăciunii, plictisului și revoltei neputincioase care îi caracterizează azi pe foarte mulți români. Ecoul acestei stări persistă mult timp, chiar dacă frontierele au fost, cine știe cum, depășite. Nu cred că există un antidot medicamentos la această stare (în paranteză fie spus, medicamentul care ți-a fost prescris e foarte bun și te poate ajuta să treci peste anumite angoase și insomnii). Ceea ce e realmente important e ca, făcând un efort care uneori poate fi foarte mare, să găsești destule satisfacții în „noua” d-tale viață pentru a șterge urmele acestui dureros eșec care a fost partea română a vieții d-tale. Bineînțeles că reunirea cu familia d-tale te ajută, dar încă de pe acum ideea că te stabilești pentru a-i putea primi pe cei dragi este un sprijin moral.

În ce privește literatura, cred că nu e bine să întemeiezi pe acest tip de succes mari speranțe. Este o piață dificilă, în care numai genurile șocante au oarecare trecere azi în Occident. Nu exclud capacitatea d-tale de-a produce astfel de opere, dar vreau să te avertizez pentru a nu investi sufletește prea mult acolo unde se poate manifesta deziluzia.

Va trebui apoi să te înarmezi și împotriva altor iluzii, a căror pierdere ai putea-o resimți ca dureroasă, aceea a libertății absolute, a îmbogățirii ușoare, a bunătații oamenilor. Niciuna dintre acestea nu există. Dar există totuși o sansă mai dreaptă, frică mai puțină și o oarecare

varietate (pe care însă trebuie s-o cauți în mod activ în jurul d-tale).

Iartă-mă, te rog, dacă ce ți-am scris ți se va părea prea general, dar sper că vei reuși să le aplici la cazul d-tale particular. Fără să fie lucruri de o mare originalitate, valorează, sper, mai mult ca o simplă rețetă.

În speranța că transformarea profundă pe care ți-ai prilejuit-o prin actul d-tale liberator de-a părăsi țara se va realiza, îți urez sănătate și succes.

Ion Vianu în aprilie 1979, Carmen și fiica mea Andreea, care între timp avea aproape patru ani, primiseră permisiunea să mă urmeze în Germania și urmau să aterizeze la Frankfurt. M-am dus la aeroport să le aștept. În avionul care venea săptămânal de la București, se aflau de fiecare dată și câțiva emigranți din Est, cu cățel și purcel. Și cu speranțe cât casa de mari de a-și găsi în doi timpi și trei mișcări fericirea și de a trăi apoi ca-n rai, până la sfârșitul zilelor, pe-un picior de plai nemțesc.

În drum spre aeroport am descoperit o inscripție cu litere de-o șchioapă, scrisă cu vopsea albă pe zidul din cărămidă roșie al unei fabrici din Frankfurt: „*Lass dich nicht BRDigen*”. Ultimul cuvânt va să însemne *beerdigen* - în germană, *a îngropa*. Pronunția primelor silabe din cuvântul *beerdigen* este aproape identică cu cea a inițialelor BRD, care în română dau RFG. Un hâtru pus pe glume politice se jucase cu literele și cuvintele și dăduse la iveală o poantă în jargonul politic al stângii germane din anii '70: „Nu te lăsa îngropat!” Dar, în ciuda acestui sfat, puhoaiile de emigranți din Est care soseau aici țineau morțiș să se stabilească în Republica Federală Germania și să se lase îngropați, când le-o suna ceasul, în pământul acestei țări.

Prietenul meu Hartwig, care fugise din România cu cinci ani în urmă, prin Bulgaria și Turcia, oprindu-se taman la Frankfurt, mă aștepta la aeroport. Îl cunoșteam din Timișoara, unde el studiasse la universitate engleza și româna, iar eu absolvisem franceza și româna, și unde ne ocupaserăm amândoi, cot la cot, nu numai de Shakespeare și Voltaire, ci și de numeroasele baruri și restaurante din zona universității.

Hartwig era de origine din Variaș, un sat șvăbesc de pe lângă Timișoara. În hala aeroportului, a fost salutat cu entuziasm de doi flăcăi zdraveni la vreo treizeci de ani, care emigraseră nu demult din Periam, un alt sat din împrejurimile Timișoarei. Cei doi aduseseră o ladă de bere și se postaseră nerăbdători la ieșirea pasagerilor, cu un buchet de flori într-o mână și cu o sticlă de bere în cealaltă, în așteptarea celor dragi. Ajunși în sfârșit pe pământul Germaniei, aceștia trebuiau neapărat să dea pe gât o bere și apoi încă una și încă una, pentru a simți de la bun început cât de îmbătătoare poate fi libertatea.

Nou-veniții apăreau în pâlcuri sau de unii singuri în imensa sală de așteptare, fiind întâmpinați cu strigăte de bucurie. Lacrimi fierbinți le șiroiau pe obraji, iar berea rece curgea pe gâtleejuri în valuri. „Să ne fie cu noroc!” Doar eu stăteam singur-singurel pe-acolo, fixând întrebător usa de ieșire. Fluxul nou-venitilor se epuizase, nu mai apărea nimeni.

— Stai liniștit, Carmen și Andreea vor sosi și ele imediat, sunt sigur. Nu e prima

dată când se întâmplă așa ceva, a spus Hartwig, care îi însoțise deja de multe ori pe cunoscuți de-ai săi la aeroport și mai asistase la asemenea scene dramatice.

Brusc am auzit un anunț, reluat de două ori la difuzoarele aeroportului. O voce de femeie îmi rostea răspicat numele, chemându-mă urgent la parter, la punctul de informații. Și iată că acolo, printre zecile de oameni pășind grăbiți în toate direcțiile, mă așteptau Carmen și Andreea, însoțite de o angajată a Crucii Roșii. Fuseseră luate în primire încă de la banda de bagaje și aduse aici pe căi lateralnice.

M-am îndreptat rapid spre ele, dar nu m-au văzut.

Andreea plângea.

Carmen, aplecată asupra ei, căuta probabil s-o convingă de ceva și, când m-a descoperit brusc, fața ei a început să radieze. Zâmbetul său șarmant, pe care nu-l mai văzusem de doi ani, mi-era și-acum foarte familiar, și mi-era cunoscută și simpatica rochiță de bumbac cu motive florale pe care i-o trimiseseam cu două luni în urmă din Diisseldorf. Din același pachet provenea desigur și ursulețul din jeleu verde, acel *Gummibärchen* pe care Andreea tocmai îl băga în gură și căruia, când m-a văzut, i-a smuls surprinsă capul cu dinții. În carne și oase, eram de o sută de ori mai

mare decât în minusculele fotografii pe care le văzuse ea de atâtea ori. La asta nu s-ar fi așteptat.

Ne-am îmbrățișat și ne-am sărutat, ca într-un

film hollywoodian cu happy-end, deși

partea principală a filmului de-abia începuse. Apoi am început să vorbim toți trei simultan.

— Acum te afli în Germania. Si în Germania se vorbește germana, a informat-o angajata Crucii Roșii pe Andreea.

Dar aceste vorbe erau adresate mai ales lui Carmen și mie. Partea ciudată e că, de fapt, exact asta făceam: vorbeam în germană. Păcat numai că femeia nu observase - dialectul german din Banatul montan îi suna, probabil, mai degrabă a turcă.

Ce să-i faci, așa e cu dialectele, adesea nu știi în ce oală lingvistică să le vâri.

După sosirea în Germania, Andreea și-a pierdut rapid accentul străin, pe când la mine s-a păstrat până în ziua de azi. Adulții care pleacă într-o altă țară nu-și pierd niciodată complet accentul. Cum spune vorba, un emigrant este o persoană care a pierdut totul în afară de accent.

Dar nici celor care rămân o viață întreagă în țară lor de baștină nu le este întotdeauna ușor.

Prietenul meu Thomas, de pildă, s-a născut la Diisseldorf și nu a părăsit niciodată acest oraș mai mult de două săptămâni. Cu toate astea, miercurea trecută s-a trezit de dimineață vorbind

cu un puternic accent românesc, de care nu a reușit să scape până după-amiaza târziu. Cauzele acestui fenomen bizar sunt învăluite în ceață, dar presupun că explicația este legată mai ales de faptul că

omul consumase cu o seară înainte, la *Pizzeria Gargano* din cartierul Eller, o pizza *frutti di mare*, care conținea încă si mai mult usturoi decât obișnuiesc să mănânce românii dornici să

se păzească de Dracula.14

Virgil Tănase Paris

28 noiembrie 1979

Dragă Ioane,

Nu ți-am scris atâta vreme, pe de-o parte, din cauza corvezilor zilnice, care de-a dreptul mă doboară, iar pe de altă parte, pentru că nu am niciun alt rezultat decât cel pe care ți l-am comunicat în referatul favorabil Manuscrisul tău, din pricini complexe, care au mai puțină importanță, încă nu a ajuns la persoana care are de decis. Nu am vrut să bruschez lucrurile, dar uite că trenează. Am fost chiar astăzi iarăși la

Flammarion și m-am hotărât să-l dau eu însumi

persoanei în cauză, care, firește, nu era la birou. Mi-e greu să fac vreo mișcare pripită, mai ales că înțeleg câtă importanță poate avea pentru tine. Te asigur însă că nu te-am uitat nicio clipă și că fac tot ce mi se pare posibil.

Dacă te mângâie, află că și eu sunt, la rândul meu, mai mult decât marcat din cauza traducerii cărții mele, care nici până acum nu e gata și care nu va mai putea apărea decât în toamnă, deci la trei ani de la semnarea contractului, vreo sase de când am trimis-o și vreo tot atâția de când

am

*scris-o. Pe cea la care lucrez acum cine știe
când o
voi vedea publicată.*

*Te întrebi despre căi și ieșiri și anume
încotro duc ele. Mi se pare, dragul meu, că
numai spre
înălăuntrul nostru, orice încercare de sprijin
în afară e mai degrabă sortită eșecului.*

*Să mulțumim lui Dumnezeu că ne
scăpăm măcar copiii de iadul în care-am
trăit noi și a căruia putoare, cu sau fără
vrere, o ducem după noi. Asta ne e crucea,
strângem din dinți și Doamne-ajută. Sunt
eu însumi necăjit de necazurile tale, dar,
cum faptele sunt fără alegere, ar trebui să
ne lase indiferenți.*

*Ți-aș mai spune - scrie - multe, dar nu
ajută, cred, să ne plângem pe umeri unul
altuia, nici să ne dăm povețe pe care le
știm și singuri, numai că ne e greu să le
urmăm. Așadar fără speranță, cu curaj
înainte - zi-ți că orice bucurie e împotriva
firii lucrurilor, căci e un dor, și să ne
bucurăm măcar de atâta.*

*Aștept vești de la tine. Salută-ți din
partea mea familia - și, zău, oricât ți-ar fi
de greu, lasă-i măcar pe ei să se bucure
dacă pot.*

Cu mult drag, Virgil La trei ani de la scrisoarea lui Virgil, perspectivele mele de a publica o carte în Franța erau mai întunecate decât o noapte cu luna mâncată de vârcolaci.

Nu demult, Virgil aproape plătise cu viața pentru criticile sarcastice și necruțătoare pe care i le aducea dictatorului nebun în mediile occidentale. În 1962, Securitatea năimise un killer pentru a-i face discret felul la Paris, ca într-un roman polițist de serie neagră de John le Carre, dar toată urzeala fusese dată în vileag în ultima clipă, dând naștere unui adevărat scandal și circ politic, în care președintele Franței de la acea vreme, François Mitterrand, trăgea personal firele în culise sau apărea în arenă dând conferințe de presă. Meciul s-a soldat cu o lovitură în plex pentru dictator, iar Virgil s-a putut ocupa în continuare, relativ liniștit, de ceea ce iubea cel mai mult: literatura.

Bineînțeles că a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a plasa manuscrisul meu românesc la Paris, dar, chiar dacă lectorii au reacționat inițial foarte pozitiv la textele mele, totul s-a terminat cu un refuz elegant, atât din partea Editurii Flammarion, cât și din partea Hachette. Marea mea povestire despre suprapiticul care sălășluia în fundul unui joben și-și petrecea timpul preumblându-se cufundat în meditații filozofice printre rândurile unei pagini de carte sau făcând schi alpin pe paginile albe nu interesade o dată pe nimeni și, până la urmă, a aterizat într-un sertar.

„Îți trebuie răbdare și din nou răbdare, încredere de sine și multă perseverență”, îmi scria Virgil acum. „Sunt sigur că ceea ce scrii se va publica într-o zi. La Paris, la Berlin sau în altă parte, de asta sunt absolut convins. De o dată însă totul este deosebit de dificil, pentru că vii dintr-o limbă de circulație restrânsă. Dar când vei

scrie într-o bună zi în limba germană, șansele tale vor crește considerabil.”

1

„Dar când vei scrie într-o bună zi în limba germană...” Cum să nu mă pufnească râsul?

Simpla completare a unui formular emis de biroul de înregistrare a rezidenților mă dădea gata, căci, da, e adevărat, crescusem într-un mediu bilingv și limba mea maternă era germana, dar era vorba de germana reșițeană, *Reschitzarischer*, cum îi spuneam noi - un dialect bavarezo-austriac, pentru neinițiați o enigmă fonetică cezaro-crăiască, în care pătrunseseră o sumedenie de cuvinte românești, slave și

maghiare. Pe deasupra, atât dialectul din Austria Superioară, cât și cel vienez își pusese ră

amprenta asupra germanei reșițene, astfel că într-o seară din 1980, în timpul primului meu popas la Viena, pe când ședeam în cartierul Josephstadt într-o crâșmă plină ochi cu vienezii sadea, chercheliți cum scrie la carte, și trăgeam și eu vârtos la măsea, cot la cot cu ei, am avut pe nepusă masă o stranie senzație de *dejă-vu*. Mi s-a năzărit dintr-odată că mă aflu într-o cârciumă din Reșița, căci, stând la palavre cu vienezii aghesmuiți, simțeam că limba lor e și limba mea.

Dialectul vienez mi-amintea insistent de

molaticul si melodiosul dialect resitean, care ascundea într-însul, ca și reșițenii, un *laissez-faire* mucalit, o naivitate jucată și subversivă, înclinată să-i vină de hac oricărei forme de autoritate si

oricărei pompe găunoase. Când se întrețineau doi reșițeni, aveai deseori impresia că asisti la un spectacol de varietăți de primă mână, la obufonadă verbală a doi clovni dezlănțuiți, iar bravul soldat Svejk îți făcea și el de undeva de după colț cu mâna.

Însă așa cum șoselele Banatului erau presărate de gropi, *Hochdeutsch-ul* meu, germana mea „înaltă”, era doldora de lacune, și ori de câte ori încercam, într-un acces de grandomanie, să aștern pe hârtie o povestire în germana standard, îmi frângeam inevitabil gâtul de scriitor. Căci eu frecventasem în copilărie școala românească, nu pe cea nemțească, urmând dorința tatălui meu. „Dacă vrei să realizezi ceva în viață, atunci trebuie să stăpânești la perfecție limba țării în care trăiești”, obișnuia el să spună. Avea întru totul dreptate, păcat numai că țara în care urma să trăiesc se situa cu o mie cinci sute de kilometri mai la vest decât își închipuise el.

Brautigan 2

În septembrie 1984, Richard Brautigan, aflându-se într-o criză depresivă, și-a tras un glonte în cap cu un pistol de calibrul .44 Magnum, chiar în casa lui din Bolinas, California. Momentul morții nu a putut fi stabilit decât cu aproximație, deoarece cadavrul său a fost descoperit abia câteva săptămâni mai târziu, într-o stare avansată de putrefacție. Zăcea în fața unei ferestre mari cu vedere spre Oceanul Pacific, ale cărui ape scânteiau în soarele californian.

Pe atunci, eu mă aflăm deja de șapte ani

în Germania. Absolvisem în această perioadă un curs intensiv de germană de trei luni la Mainburg și studiasem apoi anglistică și americanistică la universitățile din Dusseldorf și din Stirling, Scoția, practicând simultan diverse joburi, precum cărăuș de mobilă, muncitor pe șantier, vopsitor și portar. Și, după o lungă serie de examene universitare și după un an de probă ca profesor, predam acum franceză și engleză la o școală superioară de comerț din Koln. Asta mă ținea permanent ocupat și, cu toate că spre deosebire de Brautigan mai eram în viață și chiar pe cale să scap încet, dar sigur, de lungile-mi faze depresive, creativitatea mea era internată de multă vreme la secția de urgențe cu diagnosticul *writer's block*, într-o comă profundă și fără cuvinte.

Ca scriitor ajunsesem în rahat până-n gât, la fel ca detectivul particular C. Card, pe care nu-l angaja nici dracu'.

C. Card era protagonistul haotic al lui Brautigan în trăsnițul roman *Dreaming of Babylon: A Private Eye Novel 1942* (*Visând la Babilon: un roman polițist în anul 1942*). C. Card era atât de strâmtorat, că n-avea nici măcar parale să-și ia gloanțe pentru pistol. Nu-și plătise chiria de luni de zile și înlocuise toate becurile de

50 de wați din casă cu becuri de 25 de wați, pentru a nu mai vedea mizeria în care trăia. Din fericire, C. Card locuia într-o odaie fără ferestre - altminteri, la lumina zilei, priveliștea din jur l-ar fi dat gata. Pentru a scăpa de chinuitoarele frustrări cotidiene, C. Card inventase o rețetă a

fericirii absolut personală: se visa de mai multe ori pe zi în Babilon, în anul 596 î.Hr. Acolo era întâmpinat mereu de regele Nabucodonosor, care-l îngropa în bijuterii, iar în zilele în care se întâmpla să nu joace ca un zeu în echipa babiloniană de baseball, se plimba mână-n mână cu fermecătoarea fetișcană babiloniană Nana-dirat pe malurile Eufratului.

C. Card se simțea ca-n rai pe tărâmurile Babilonului și, fiindcă reteta fericirii inventată de el părea să funcționeze de minune, mă străduiam și eu din răspuțeri să-o aplic. Ca să scap de frustrarea pe care mi-o induceau orele de predare la școala superioară de comerț din Köln, visam de mai multe ori pe zi că mă aflu nu chiar în Babilon, în secolul 6 î.Hr., ci în anii '40 ai secolului 20, la Aix-en-Provence. Acolo mă întâlneam pe bulevardul Cours Mirabeau cu doi dintre autorii mei preferați, Jean Giraudoux și Jean Cocteau, și mergeam cu ei în cafeneaua *Les Deux Gargons*, la un pahar de pastis sau de rose. Stăteam toți trei la taclale în umbra platanilor, vorbind când despre suprarealism, când despre teatrul modern, și eu le luam de fiecare dată fața celor doi, nu numai prin darul meu nepuizabil de-a produce vorbe de duh (sau *bon mof-uri*, cum ziceau ei), ci și prin replicile surprinzătoare pe care le scoteam din mânecă. Fiecare cuvânt pe care-l rosteam era, practic, bun de tipar. Nu-i de mirare că Giraudoux insista tot timpul să scriu teatru, la fel ca el, fiind uluit de simțul meu teribil pentru dialoguri absurde și pline de tâlc. „Vorbind cinstit, Monsieur

Cornelius”, mi-a spus Giraudoux, *mot à mot*, la un moment dat, „dacă dumneavoastră ați scrie într-o bună zi o piesă de teatru, i-ați pune pe Diderot și pe Moliere cu botul pe labe. Și chiar și pe mine.”

Cocteau, în schimb, era mai reținut cu laudele; avea o vorbă pe care-o rostea adesea, privind gânditor în zare, cu pipa de opiu între dinți: „Eu sunt un om bine educat. Buna educație constă în capacitatea de a ascunde cât de mult te prețuiești pe tine însuși și cât de puțin pe ceilalți.”

Uneori mai făceam câte o escapadă în anul 1888 la Arles, unde priveam peste umărul lui van Gogh ca să văd ce-i mai iese din pensulă. În aerul fierbinte plutea un miros minunat de lavandă, de cimbru de câmp și rozmarin, fluturi colorați zburau în cercuri, cicadele cântau de-ți era mai mare dragul, în timp ce van Gogh picta ca un posedat o floarea-soarelui după alta. Dacă i-aș fi tras brusc scăunelul de pictor de sub fund, nici măcar n-ar fi băgat de seamă și ar fi continuat, imperturbabil, să picteze.

Excursiile mele în sudul Franței nu durau însă

niciodată mai mult de zece secunde, ele se desfășurau cu viteza fulgerului, într-un accelerator ciclic de imagini. Cum puneam piciorul în Provence, cum se porneau elevii să-mi reclame prezența în clasă, începând să trăncănească în gura mare, să arunce la țintă cu ghemotoace de hârtie și să poarte lupte îndârjite corp la corp. Așa că, după ce administram o gamă largă de admonestări

în stânga și-n dreapta, continuam, *volens nolens*, să predau.

Trebuia să predau mereu același lucru: corespondență comercială în limba franceză și corespondență comercială în limba engleză, deci să explic iar și iar cum se alcătuiește o scrisoare comercială în limba franceză, respectiv o scrisoare comercială în limba engleză. Lucru deloc simplu. Pe vremea aceea nu existau nici emailuri, nici SMS-uri, și a scrie pe bandă rulantă numai și numai scrisori putea să te ducă la disperare.

Din fericire însă, mă puteam baza pe un lucru: în fiecare an sosea, cu o precizie de ceas atomic, binecuvântata vacanță de vară, iar atunci puteam să-mi iau într-adevăr tălpășița spre Provence, cu Carmen și Andreea, preț de două, trei săptămâni.

1

De atunci au trecut peste douăzeci de ani și sau schimbat multe. De pildă, anul trecut, Carmen și cu mine am poposit în Provence nu cu Andreea, ci cu Isabelle. Dar asta-i cu totul altă poveste. Ieri am primit un e-mail de la Helmut; locuim amândoi la Diisseldorf, pe Sternwartstralâe. Helmut este din Timișoara, a emigrat în Germania în 1986 și acum este pensionar. Suntem buni prieteni, vorbim frecvent la telefon, dar de obicei chatuim.

Helmut mi-a povestit deja de câteva ori cât e de mulțumit de vecinii pe care-i are. Au o relație foarte amicală, de exemplu, dacă un vecin vine de la supermarketul de după colț cu mâinile pline de plase, altul îi ține ușa deschisă până intră în hol. Casa scării sclipește de curățenie, practic poți să îngenunchezi și să lingi podelele, atât e de curat. Toți locatarii contribuie la păstrarea curățeniei și a ordinii, iar când Helmut mai fumează seara în fata blocului si se uită a doua zi înainte de masă

în cutia poștală, își găsește acolo nu numai scrisorile, ci și chiștocul de țigară pe care l-a aruncat pe jos.

Helmut si cu mine ne întâlnim relativ des, de

cel puțin două ori pe săptămână, pe

internet. Asta nu ne costă nimic - Helmut e, ca și mine, membru al comunității Skype.

Ieri, Helmut mi-a povestit într-un e-mail cum i s-a făcut alaltăieri brusc dor de țară și cum s-a

hotărât să viziteze Timișoara prin intermediul camerei web. Acea cameră web, spune el, este îndreptată asupra Pieței Victoriei, minunata piață din fata catedralei ortodoxe din centru.

Vizita la Timisoara i-a făcut lui Helmut o

deosebită plăcere, mi-a relatat el, și, deși a plouat neîncetat cu găleata și n-avea umbrelă, nu l-a udat un strop.

Un cuplu de tineri s-a oprit brusc în fața camerei web și i-a făcut prietenos cu mâna, dar el nu i-a recunoscut pe cei doi, căci, pe de-o parte, nu prea mai cunoaște pe nimeni în Timișoara, iar pe de altă parte, fețele lor erau „blurate”, în virtutea dreptului la viața privată.

În continuare, Helmut a făcut o mică excursie în satul apropiat Nițchidorf, vizitând site-ul acestei localități. În fișierul anexat e-mailului,

Helmut mi-a trimis o fotografie cu casa în care a locuit Herta Miiller la Nițchidorf. „Ca fan al internetului”, mi-a spus Helmut, „o consider pe Herta Miiller genială, femeia asta chiar a ajuns departe: dacă îi cauți numele pe Google, obții peste două milioane de rezultate. Trebuie neapărat să-mi pun una dintre cărțile ei în vitrina dulapului.”

Spre deosebire de Helmut, eu nu sunt așa de fixat pe România. Prefer să vizitez țara în care trăiesc. Ieri, de pildă, am dat o raită prin orașul Munster, admirându-l din perspectivă aeriană, cu Google Earth. Apoi am aruncat o privire asupra Miinsterului de pe acoperișul spitalului de urgență din centru: aici se află o cameră web îndreptată spre nord, ceea ce este foarte convenabil, fiindcă nu te orbește soarele și, la prânz, lumina este ideală.

Dar, în toiul vizitei, m-a chemat Carmen la masă. Ea nu mă însoțise la Miinster, cică trebuia să gătească. Asta-i tipic pentru ea,

în loc să spună pe șleau că n-o tentează călătoriile, își găsește întotdeauna niște scuze cusute cu ată albă. Ca să
nu mai spun că mă bate tot timpul la cap. în timpul prânzului, de pildă, mi-a reproșat că nu aș trăi în realitate și că mi-aș petrece cea mai mare parte a timpului în fața computerului.

1

După masă am făcut o plimbare prin grădinile mele virtuale, ca să-mi revin și să uit de aceste reproșuri. Iar mâine și poimâine voi vizita orașele Stuttgart și Tiibingen. La urma urmei, nu vreau să cunosc numai nordul, ci și sudul țării în care trăiesc. Să vedem ce camere web s-au mai instalat pe-acolo. Nepoata mea Isabelle are cinci ani, părul ei este mai blond decât pletele unei păpuși Barbie, ochii ei sunt la fel de albaștri ca fiordurile scandinave, pielea ei este de trei ori mai albă decât pielea Albei-ca-Zăpada, și pistruii pe care-i are în jurul nasului, dar mai ales comentariile ei neconvenționale îți amintesc de Pippi

Longstocking.

Când educatoarea i-a întrebat ieri la grădiniță pe cei mici care dintre ei au origini străine, s-a ridicat imediat Hasan și a spus că părinții lui sunt turci, apoi s-a sculat în picioare Dimitra și a vorbit despre obârșia ei grecească. Și după aceea a ridicat mâna Isabelle și a zis că bunicii și mama ei

sunt emigranți din România, ceea ce a produs un zâmbet larg pe fața educatoarei.

— Vrei să spui că ați făcut concediul în România, a spus ea.

— Nu, a continuat Isabelle sigură pe sine, ei sau născut acolo.

— Halta, Isabelle, ai o imaginație grozavă, a răspuns educatoarea, chicotind.

Habar n-am cum își imagina ea că ar trebui să arate copiii de origine română - probabil că le atribuia ochi întunecoși precum o noapte transilvană și dințișori de vampir care sclipesc amenințător la fiecare zâmbet.

Dar, deși cu o zi înainte Isabelle îl muscase

discret de gât pe prietenul ei Hasan în toiul unei lupte corp la corp, caninii ei aveau un aspect absolut normal. Ce să-i faci, suntem stăpâniți de o serie de prejudecăți când e vorba de origine, înfățișare și comportament. Recent am auzit la radio un interviu cu un avocat negru, născut la Koln, ai cărui părinți provin din Eritreea. Când a vrut să-și lase prima oară mașina în parcare a avocaților de lângă tribunalul landului, paznicul l-a oprit cu următoarea observație:

— Acest loc de parcare este rezervat avocaților.

— Si de unde stiti că nu sunt avocat? a întrebat

omul, amuzându-se copios la vederea expresiei stupefiate a paznicului.

Într-o zi se judeca un proces în care avocatul trebuia să ia apărarea unui hoț înrăit.

— Recunoașteți această persoană? l-a întrebat judecătorul pe martorul convocat.

— Nu l-am văzut în viață mea, a răspuns martorul.

— Nu mă refer la acea persoană, a precizat judecătorul, văzând că martorul îl fixează gânditor pe avocat, ci la cea de alături.

— A, da! a zis imediat martorul. Pe ăsta îl recunosc.

Dacă se așază pe-o bancă în parc pentru a se relaxa, a povestit în continuare avocatul, uneori vin alți negri la el și-l întreabă: „Hey, bro, ai ceva iarbă?” Și pentru că are codițe rasta, se presupune

deseori că ar fi un muzician în tradiția lui Bob Marley.

1

Dar, ca să mă întorc la nepoata mea Isabelle, și copiii mici sunt stăpâniți de prejudecăți. De obicei le preiau de la părinți. De pildă, Isabelle este ferm convinsă că femeile sunt mai inteligente decât bărbații, știe asta de la mama ei. Evident că lucrurile stau tocmai pe dos, știu asta din proprie experiență. La sfârșitul lui septembrie 2011, prietenul meu Matei Visniec mi-a scris un e-mail de la Paris:

Cher ami,

Profită de târgul acela de la Frankfurt cu dimensiuni post-umane. Când am fost acum câțiva ani la Târg, toate standurile Europei de Răsărit erau într-un fel de subsol, unde nu venea mai nimeni.

Românii se uitau la polonezi și la ucraineni, cehii se uitau la unguri și la slovaci, bulgarii se uitau la albanezi și la sloveni, sârbii se uitau la macedoneni și la bosniaci. Era o jenă teribilă pentru că absolut nimeni dintre aceștia nu era interesat de literatura celor din jur, toți ar fi vrut să fie vizitați de occidentali, de americani, de canadieni. Rari erau însă „occidentalii” care treceau pe acolo... Ca să nu facă depresie, est-europenii se prefăceau în consecință că lansează cărți.

Când lansau ungurii ceva se duceau ceilalți est-europeni să bea pălincă la unguri, când lansau polonezii, se duceau est-europenii să bea vodcă Zubrowka la polonezi... Se deplasau toți de colo-colo într-un ghetou insuportabil, total în afara marelui circuit al Târgului. Am lansat și eu atunci o carte în această atmosferă de total dispreț pentru o jumătate de continent european. Dacă lucrurile au rămas tot așa, poți să slobozi un hohot de râs și în numele meu în mijlocul acestui târg de la Frankfurt. Cu tristete,

Matei

Matei descrie Târgul de la Frankfurt ca pe-o piesă absurdă. Asta nu-i deloc de mirare, căci omul este, la urma urmei, un autor de primă mână al teatrului absurd, dar trebuie spus că Matei exagerează. În realitate, lucrurile s-au prezentat puțințel altfel la Târg, atât în 2009, cât și în 2010: literatura est-europeană nu era plasată într-un fel de subsol, ci în Hala 5. Și chiar dacă nu trecea pe-acolo decât o mână de vizitatori și totul arăta a ghetou, întocmai cum spune Matei, la standurile editurilor din Est nu se bea, contrar afirmațiilor sale,

nici pălincă și nici vodcă. Ca să fiu mai
exact: mie nu mi s-a oferit decât rachiu si

şliboviţă. Dar în cantităţi suficiente ca să pot turna în mine până când Hala 5 mi s-a părut a fi. plină ochi. În iunie m-au vizitat Horia şi Mary. Horia este din Bucureşti. Ascuns într-o boxă a formaţiei Iris, a trecut în anii '80 graniţa în fosta Iugoslavie, de unde s-a dus apoi la Paris. Oraşul Luminilor era pentru el, ca tânăr pictor modern, unicul loc în care era dispus să se mute. Spera să-şi câştige acolo un loc de cinste în panteonul modernismului, cu picturile sale abstracte în maniera lui Malevici. Şi-a închiriat o garsonieră minusculă la mezaninul unui vechi imobil, nu departe de Centre Beaubourg, şi, când nu ploua, îşi expunea picturile în faţa uşii de la intrare, alături de standul de legume al unui negustor marocan. În evoluţia sa artistică, Horia tocmai atinsese faza în care renunţase cu desăvârşire la forme şi culori, aşa că pânzele cu motivul său preferat, Turnul Eiffel în diferite variaţiuni de lumină, erau complet goale. Această manieră de a picta prezenta, printre altele, avantajul că Horia nu mai trebuia să dea bani pe pensule şi culori. Pradă unei intense furii creatoare, era capabil să producă până la zece, cincisprezece tablouri pe zi. Dar turiştii

care treceau pe-acolo se dovedeau a fi cu toții niște nătărăi și ignoranți în materie de artă. în loc să achiziționeze una dintre picturile sale hiperminimaliste, preferau să cumpere roșii și banane de la magazinul de alături. Frustrat peste măsură, Horia a început să se dedice tot mai mult îndeletnicirii sale preferate din timpul liber - băutul țuicii.

La trei luni de la sosirea sa la Paris, Horia a cunoscut-o pe americanca Mary, o tânără pictoriță blondă din Minnesota. Turnurile Eiffel pe care le picta ea erau ușor de recunoscut, fapt pentru care Horia o disprețuia profund ca artistă. Cu toate acestea, s-a îndrăgostit până peste urechi de ea. Sentimentul a fost reciproc, așa că după scurt timp cei doi și-au spus „da” în fața ofițerului de stare civilă, și datorită picturilor lui Mary, care își găsisse și un job la o cafenea, au reușit să se descurce cât de cât în următorii ani.

Ca adevărat patriot, Horia nu numai că turna în el cantități pantagruelice din băutura națională a românilor, dar mai și insista să vorbească românește cu absolut toată lumea. Poate că

această îndărătnicie de a vorbi în graiul meleagurilor natale avea de-a face și cu incapacitatea lui totală de a-și însuși, într-o cât de mică măsură, o limbă străină. Horia era o adevărată catastrofă în această privință; de pildă, când spunea *oui* sau *non*, reușea să facă cel puțin patru greșeli, deși acele cuvinte constau numai din trei litere. După treizeci de ani de stat la Paris, Horia continua să vorbească exclusiv românește, nu doar cu Mary, care era prin comparație cu el un geniu în materie de limbi străine, stăpânind la perfecție engleza, franceza și româna, ci și cu francezii, care îl priveau nedumeriți în timp ce el le explica tâlcul ascuns al pânzelor sale goale.

Si iată că acum cei doi mă vizitau la

Diisseldorf. Am luat-o împreună pe jos spre *Altstadt*, partea veche a oraşului. Ajunşi la berăria *Uerige* de pe malul Rinului, Horia s-a arătat dispus să-şi trădeze, pentru câteva ore, nedezminţita dragoste pentru ţuică şi a început să dea pe gât o bere după alta. După a şaptea bere brună, se simţea atât de în largul său, încât, cu ochi sclipitori, mi-a făcut o confidenţă neaşteptată:

— Hai să-ţi spun ceva... Am de gând să scriu un scenariu de film si să-l ofer celor de la

Hollywood. Sunt convins că am să dau lovitura. Mary cunoaşte în Los Angeles un manager originar din Minnesota, care trăieşte cu stilista lui George Clooney. Precis o să-l convingă pe George să accepte rolul principal.

— Ce vorbeşti? m-am minunat eu. Şi cu pictura cum rămâne?

— Pictura a murit de mult, a spus Horia cu dispreţ. Viitorul aparţine cinematografilei.

— Şi despre ce-i vorba în filmul tău? l-am întrebat.

— Lăsaţi-o mai moale cu berea, a intervenit Mary.

— Despre un pictor român genial, care în anii tinereţii se îndrăgosteşte la Paris de o pictoriţă americană, mi-a explicat Horia. Sentimentele sunt reciproce, aşa că cei doi îşi spun „da” în faţă ofiţerului de stare civilă. Capacitatea americancei de a pricepe opera artistică a soţului ei este, din păcate, limitată, însă, datorită picturilor ei mediocre, cei doi reuşesc să se descurce

cât de cât în următorii ani. După treizeci de ani, pictorul, care în tot acest timp a rămas nedescoperit, are brusc o idee salvatoare. Scribe un scenariu de film cu care are un succes nebun la Hollywood.

— Ideea nu-i rea deloc. O poveste de dragoste

care mai are loc și la Paris n-are cum să nu le

placă celor de la Hollywood, am spus eu gânditor și, la sugestia lui Horia, am mai comandat două beri.

— Mai ușor cu berea, nu vreau să vă văicăriți

mâine toată ziua, a spus Mary.

Așa că am mai ras două *Killepitsch*-uri, pentru a preveni eventuale probleme la stomac.

Killepitsch-ul este un lichior din ierburi de 42 de grade, produs doar la Diisseldorf.

— Și mi-a mai venit o idee, a exclamat Horia

fericit. Am să mai introduc o scenă în scenariu: cuplul parizian își vizitează un vechi prieten din Diisseldorf și se duc totuși în orașul vechi. Acolo

beau bere la *Uerige*, iar pictorul îi povestește prietenului despre planurile lui de viitor, în timp ce nevastă-sa îl tot bate la cap. Cicălelile nevestei dau scenei un plus de dramatism.

— Bere și *Killepitsch*, am spus eu, pentru ca scena să fie suficient de animată. O să scrii scenariul în limba română?

— Evident, ce întrebare-i asta?

— Și Mary o să traducă totul în engleză?

— Nici vorbă, scenariul va rămâne exact

aşa cum l-am scris eu, totul trebuie să sune cât se poate de autentic, mi-a explicat Horia.

Deja mi-1 imaginam pe Clooney înjurând în limba română, de mamă, de morţi, de sfinţi... Am mai comandat câte-o bere si am băut în cinstea viitorului câştigător al premiului Oscar pentru cel mai bun scenariu original.

1

De altfel, următoarea scenă a filmului se petrece într-un spital din Diisseldorf, unde cei doi prieteni stau culcați unul lângă celălalt. Dar mai mult nu vreau să divulg, ca să nu se supere George Clooney. Nici mie nu mi-ar plăcea să-mi dea cineva socotelile peste cap. De când s-a înăltat la Babei un turn faimos,

harababura limbilor a cuprins întregul pământ. Popoarele lumii nu se mai înțeleg între ele prin cuvinte si sunt nevoite să comunice adesea cu

mâinile și picioarele sau, de nu, să recurgă la un tălmaci. În cazul din urmă, se face uneori apel la mine.

Săptămâna trecută, de pildă, am fost chemat la poliție pentru a servi ca interpret. Un tânăr din România probase o pereche de pantofi de sport într-un magazin universal din Dtisseldorf și, fiind pe deplin satisfăcut, plecase cu ei în picioare, fără a se mai obosi să plătească. La ieșire s-a pornit însă alarma, iar agentul de pază a intervenit și a pus capăt temerarei acțiuni. L-a dus pe tânărul cu pricina în biroul său, a chemat poliția, și iată că acum omul se afla în fața mea, așezat pe un scaun dintr-o încăpere a sediului central al poliției, unde urma să fie interogat de două tinere polițiste. Una dintre ele puneă întrebările și introducea în calculator protocolul anchetei, cealaltă

asculta cu atenție. Tânărul avea în jur de douăzeci și cinci de ani, ochi negri, păr scurt și negru; purta un tricou care fusese cândva mai deschis la culoare și părea destul de descumpănit.

- *Wie heifien Sie?* a întrebat polițista.
- Cum vă cheamă? am tradus eu.
- Pe mine? a întrebat omul.
- Dar pe cine? i-am răspuns.

— *Was hat er gesagt?* (Ce-a spus?)
- a intervenit polițista. *Er hat gefragt, ob ich ihn meinte, als ich fragte, wie er heiße. Und ich habe bejaht.* (A întrebat dacă mă refeream la el când l-am întrebat cum îl cheamă. Și eu am confirmat.)

— Ion Gheorghe, a spus tânărul.

— *Ion Gheorghe*, am repetat eu. *Das ist sein Name.* (Așa-l cheamă.)

— *Wie es hier im Ausweis steht?* (Așa cum scrie aici în buletin?) - a întrebat polițista și a întins buletinul spre tânăr.

Am tradus. Omul s-a aplecat peste masă și a început să-și examineze buletinul cu mare atenție.

— Da, a răspuns el după o vreme.

— *Ja*, am tradus eu.

— *Wohnsitz in Rumänien? Wie es hier im Ausweis steht?* (Locuiți în România, așa cum scrie aici în buletin?) - a întrebat polițista.

Omul a început din nou să-și studieze buletinul.

— Da, a spus într-un târziu, Brăila, Strada Luminii, numărul 8.

— *Ja*, am tradus eu. *Brăila, Luminii-Straße 8.*

Polițista a dactilografiat cele spuse.

— Domnu' șef, când îmi dă drumu'? m-a întrebat tânărul.

Am tradus:

— *Chef, wann darf ich wieder gehen?*

— *Das wissen wir noch nicht*, a răspuns polițista. *Welchen Beruf haben Sie aus?*

— Nu știm încă. Ce meserie aveți?

— Meserie? Cum adică meserie? a întrebat Ion Gheorghe surprins.

— Păi, meserie, am spus eu. Ce meserie aveți?

Ion Gheorghe s-a uitat nedumerit la mine.

— Sunt țigan, dom' șef, a spus dând din umeri.

— Foarte bine, dar asta nu-i meserie, am zis eu și am pufnit în răs.

— *Was hat er gesagt?* (Ce-a spus?) - a întrebat polițista.

— *Er hat gesagt, er sei Zigeuner.* (A spus că-i țigan.)

Polițista s-a uitat la mine fără să înțeleagă. „Cei de răs în asta?” mă întrebau ochii ei.

— Deci meseria, l-am întrebat pe Ion Gheorghe.

— Și ce să-i spun? m-a întrebat el.

— Păi, gândiți-vă... Cu ce vă ocupați?

— Cumpăr lucruri și pe urmă le vând. Dar nu prea câștig nimic.

— *Ich kaufe allerhand Dinge, dann verkaufe ich sie wieder. Aber damit verdiene ich so gut wie gar nichts,* am tradus eu.

Polițista a dat aprobator din cap.

— *Er ist also Geschäftsmann* (Deci este om de afaceri) - a spus ea.

— *Genau* (Așa este) - am răspuns eu.

A dactilografiat răspunsul.

— *Verheiratet?* a întrebat apoi.

— Căsătorit?

— Da.

— *Ja,*

— *Seit wann?*

— De când?

— De-o lună.

— *Also seit März* (Deci din martie) - a

conchis polițista.

Am confirmat.

— *Kinder?*

— Copii?

— Nu, a spus Ion Gheorghe. Și a adăugat: Șefu⁵, întrebați-le, vă rog, pe doamne dacă n-are o țigară pentru mine.

Am tradus - sărind peste dezacordul gramatical.

— *Hier wird leider nicht geraucht.*

Und wohnen Sie in Deutschland?

— Aici fumatul este interzis. Und locuiți în

Germania?

— Cine? a întrebat Ion Gheorghe.

— Dumneavoastră.

— Eu?

— Păi cine?

Am chicotit. Cele două polițiste m-au privit iritate.

— *Was hat er gesagt?* (Ce-a spus?) - a întrebat una dintre ele.

— A întrebat dacă mă refeream la el când l-am întrebat unde locuiește. Și eu i-am spus că da. Și atunci el s-a minunat, am explicat eu în germană.

— Păi, locuiesc într-o casă... pe-o stradă... a spus Ion Gheorghe.

— *Ich wohne in einem Haus... in einer Strafe...* am tradus eu.

— *Wie heißt die Strafe?*

— Cum se numește strada?

Omul și-a încrețit fruntea și-a început să se gândească. S-a scărpinat după urechea dreaptă, sa uitat concentrat la podea, apoi a fixat tavanul.

— Am uitat, a răspuns în cele din urmă.

Polițista a dactilografiat răspunsul.

— Domnu' șef, întrebați, vă rog, când îmi dă drumu'!

— *Chef, fragen Sie bitte, wann sie mich laufen lassen*, am tradus eu.

— Nu știm încă. Să ne răspundă întâi la întrebări, a spus una dintre polițiste.

— Am o mare rugămintă, dom⁵ șef, a spus Ion Gheorghe. Foarte, foarte mare. Le-aș ruga frumos de tot pe cele două doamne să-mi dea și mie o țigară.

Am tradus.

— *Hier wird nicht geraucht*, a spus polițista.

— Aici nu se fumează, am tradus eu.

— Și afară? a întrebat Ion Gheorghe.

— *Und drauSen?*

Polițista a oftat și a aruncat o privire cam neajutorată spre colega ei.

— *Răspundeți, vă rog, la întrebări! De când sunteți la Dusseldorf?* a continuat.

— De ieri. Dar după ce-am răspuns la întrebări, pot să fumez? Vă rog frumos!

— *Cu ce mijloc de transport ați venit în Germania?*

— Vă rog mult, dom' șef! întrebați-le, vă rog, pe doamne dacă-mi dă voie să fumez. Pot?

Am tradus.

— *Okay*, a spus polițista oftând. *Spuneți-i, vă rog, să răspundă întâi la întrebări, după aceea îi dăm o țigară. Poate s-o fumeze afară, în curte.*

Am tradus.

— *Deci cum ați ajuns în Germania?* a întrebat din nou polițista.

— Cu autobuzul.

— *Și ce vreți să faceți aici?*

Ion Gheorghe a început să turuie, eu

traduceam:

— Păi, am vrut să mă duc de fapt în Spania, nu în Germania. La Madrid. Dar pe drum am adormit în autobuz, prin Ungaria sau prin Austria. Am dormit și-am dormit, și când m-am trezit din nou, autobuzul s-a oprit brusc și eu m-am gândit că deja am ajuns în Spania. Și atunci am coborât și autobuzul a plecat și abia după-ăia mi-am dat seama că-s în Dusseldorf, nu în Spania.

În timp ce traduceam, m-a umflat din nou râsul, însă polițista s-a uitat atât de încruntată la mine, încât m-am prefăcut că am un acces de tuse.

— *Și ce voiați să faceți în Spania?* a întrebat polițista.

— Să vizitez țara.

Polițista a dactilografiat răspunsul.

— *Ca turist?* a întrebat surprinsă.

— Da, a spus Ion Gheorghe.

Polițista a aruncat o privire scurtă spre colega ei.

— *Okay, mi s-a adresat apoi mie. Întrebați-l, vă rog, de ce ne povestește balivernele astea. Ne ia de proaste, sau ce?*

Am tradus, iar Ion Gheorghe a dat din umeri.

— Cum adică baliverne? s-a mirat el. Spania e o țară foarte frumoasă. De ce să n-o vizitez?

— *Doar ați spus înainte că sunteți proaspăt căsătorit, nu?* a zis polițista.

— Da.

— *Deci sunteți proaspăt căsătorit, ați vrut să mergeți ca turist în Spania, dar nu v-ați luat soția cu dumneavoastră,* a continuat polițista pe un ton acru. *Cui vreți*

să-i spuneți bazaconia asta?

Am tradus, Ion Gheorghe s-a uitat întrebător la mine, apoi a dat iar din umeri.

— Păi de ce s-o iau cu mine? a întrebat.

Am chicotit scurt și am început imediat să tuseșc.

Polițista m-a privit complet lipsită de înțelegere și a dat iritată din cap. Ion Gheorghe sa uitat lung la polițistă. Ce voia de fapt de la el? Doar era treaba lui dacă își lua nevasta cu el în Spania ori ba. Și apoi, nu era de-ajuns dacă pleca el într-o călătorie mai lungă?

Polițista, la rândul ei, nu mai avea niciun dubiu. Ion Gheorghe adormise în autobuz, prin Ungaria sau Austria, da, asta era plauzibil. Și se trezise abia în Germania, de ce nu? Coborâse din greșeală la Diisseldorf, crezând că a ajuns deja la Madrid. Așa ceva se poate întâmpla când vii de departe și nu cunoști deloc geografia locală. Dar să fii proaspăt căsătorit și să pleci în concediu fără nevastă, cine poate să-și imagineze una ca asta? Ori interogatul mințea de înghețau apele, ori era un monstru cu chip de om.

în ciuda iritării crescânde de ambele părți, interogatoriul a continuat fără incidente notabile, la întrebări simple au urmat răspunsuri la fel de simple. Oare ce-i trecea prin cap lui Ion Gheorghe în tot acest timp? Presupun că un singur lucru: abia aștepta să iasă în curte și să tragă în sfârșit din țigară. Dar asta i s-a permis abia o jumătate de oră mai târziu, când s-a încheiat interogatoriul și i s-a dat drumul, fiind vorba de un delict minor. Polițista a vârât mâna în poșetă și, așa cum promisese, i-a întins lui Ion Gheorghe o țigară, în ciuda faptului că omul își lăsase nevasta acasă. O parte a muncii mele constă în a traduce diferite documente, ca de exemplu această scrisoare, pe care-am tălmăcit-o pentru tribunalul landului.

Diisseldorf, 27 decembrie 2012

Dragă mamă,

Astăzi sunt fericită, pentru că Moș Crăciun mi-a adus trei scrisori deodată. Una de la Vanessa, care lucrează acum la Verona pentru Luigi și Marta, una de la dumneata și una de la Cioculet din Paris. Așa am putut și eu, în sfârșit, să-mi dau seama cine mă iubește pe bune.

Mie-mi merge super, zi de zi stau la povești ore- n sir cu Anda, care-i în aceeași celulă cu mine. Dumneata știi prea bine că eu mă înțeleg cu toată lumea.

Ce să zic, la tot necazul de care-am avut parte, a fost bineînțeles o mare greșeală să m-apuc de treabă cu Viorel. Habar n-am avut ce soi de om e ăsta.

Noul meu avocat e super, Cioculeț îl plătește de la Paris. Bine că am scăpat de ăla vechi, habar n- avea meserie și m-a băgat rău de tot în belea. încă se mai fac cercetări, dar nu mai poate să dureze mult timp, mă țin aci deja de patru luni, acuși o să- mi dea drumul. în cel mult două luni, poate și mai repede.

N-am fost eu de vină că treaba a mers prost, dar Viorel le-a povestit ăloră că am fost cu el în mașinăși tot restul, pentru că a crezut că așa o să scape mai ieftin.

La proces au încercat să-mi dea pe nedrept mie vina și pentru un alt furt, în tramvai la Dusseldorf deși eu nu i-aș fi băgat femeii ăleia mâna în poșetă dacă știam că este o compatrioată. Jur!

Asta e, acum mai durează doar un pic și o să fiu din nou acasă. îmi pare tare rău că ți-am făcut atâtea neazuri, dar mata nu trebuie să-ți faci niciun fel de griji pentru mine, eu stau aici practic ca într-o pensiune de două, chiar de trei stele. De gătit trebuie să gătesc singură, dar mie asta-mi face plăcere, cum mata bine știi. Odaia mea e întotdeauna lună și fiecare lucru e la locul lui, și nici rufe nu trebuie să spăl. Trăiesc aici ca o adevărată prințesă. Săptămâna trecută am început să lucrez, asta-i foarte fain, c-așa trece timpul mai repede. Fac un curs de frizerițe și, când ies de-aici, sunt frizeriță cu acte-n regulă, cu diplomă germană.

Vai, ieri am murit de răs, am văzut o emisiune la televizor cu o fată nemțoaică și cu un băiat, amândoi aveau cam la 17 ani. Pentru că au făcut o groază de rahaturi, i-au trimis nemții să lucreze în România, la țară, la un moș si-o babă. Zice într-o zi moșul, copii, pentru că azi ați fost foarte harnici, vă dau diseară apă caldă, ca să vă dușați. Dar mâine, valea, la grajd, întâi scoateți de-acolo tot bălegarul, și după aia marș la tăiat lemne. Mamă, să-i fi văzut pe ăia doi cum se holbau la rnoșu', mam pișat

pe mine de râs.

Ce să-ți mai scriu, dragă mamă, eu aici nu am parte decât de lucruri foarte faine. Păcat că nu ești aici cu mine și că n-am putut să vorbesc cu mata decât o singură dată la telefon. Dacă nu mi-ar fi așa de dor de mata, mi-ar merge și mai bine. Dar bine că am vorbit măcar o dată.

Numai puțin timp mai trebuie să treacă și ies, câteva săptămâni mai rezist eu. îmi zice ieri Adriana: Poate așa a vrut bunul Dumnezeu, să

stăm noi două închise aici, ca să stea El tot timpul cu ochii pe noi și să nu mai facem prostii. Puterea mea este foarte mare, nici nu știu de unde vine, probabil că de la El.

La voi acum precis e mai cald ca aici. Aseară, la plimbarea cu fetele prin curte, a trebuit să mă învelesc într-o pătură, le-am zis fetelor, așa o pătură a avut și calul lui tata la armată, toate s-au stricat de râs. Avem aici trei lesbiene, îmi vine să vomez cărui mă gândesc la ele. Dar la mine încă nu s-au dat, haha, am glumit, că n-aveau nicio șansă.

Și mata? Mai ți se fac masaje contra reumei? Ptiu, drace, zice Anda ieri, de masaje o să am și eu acuși nevoie, contra celulitei, lua-o-ar dracii. Anda e bucuroasă că a mai pus ceva carne pe ea, dar eu deloc. Ce să-i faci, aici nici nu merge altfel. M-am îngrășat PATRU KILOGRAME, dar după proces nu mai pun gura pe mâncare, jur.

Acum sunt mult mai coaptă, mentalitatea mea s-a schimbat complet, iar

*când o să ies de-aci o să- mi schimb
complet stilul de viață, poți să fii sigură de
asta. Dacă Cioculeț trece pe la mata, pupă-
l din partea mea, și dacă-ți dă un pachetel
pune-l imediat în locul ăla, știi matale
unde. Când o să fiu din nou acasă, plecăm
împreună în concediu, o să fie cel mai
frumos concediu din viața matale, îți
promit.*

*Fii, te rog, tare! Și acum e musai să fac
nani, că mâine trebuie să continui
cufrezatul.*

Te pup cu mult dor,

1

Stella Aveam de-a face, de data asta, cu un caz destul de bizar. Un român se îmbătase criță cu o zi înainte

și, după ce atinsese stadiul^t fericirii absolute, hotărâse să-și prelungească cât mai mult timp beatitudinea. Deci s-a dus glonț la un magazin cu reduceri și a înșfăcat două sticle, una de vodcă și una de tequila, cu care s-a îndreptat spre ieșire. Relaxat și binedispus, a trecut clătinându-se discret prin fața casei de marcat și, ignorând-o complet pe casierită, a dat să iasă din magazin. Dar pentru că omul se deplasa pe o traiectorie sinusoidală, iar bărbatul însărcinat cu paza înainta în linie dreaptă, și dat fiind că linia dreaptă, cum a constatat deja Arhimede, este distanța cea mai scurtă dintre două puncte, agentul de pază l-a ajuns din urmă cât ai zice pește și l-a înhățat de guler.

Si acum omul ședea în fata mea, într-un birou al sediului central al poliției din Diisseldorf. Petrecuse noaptea într-o celulă unde erau ținuți cei care trebuiau să se trezească din beție și încă duhnea a tărie de-ti muta nasul. Se numea Petre

Mocan, avea 48 de ani^t și fata lui mototolită afișa

cel puțin de două ori mai multe riduri decât chipul lui Keith Richards. Când polițistul l-a întrebat de ce a furat spirtoasele cu pricina, omul a declarat în română:

— Păi, m-a invitat un prieten la ziua lui de naștere și n-am vrut să mă duc cu mâna goală.

Am tradus cele spuse.— *Domnul Mocan trebuie să aibă o groază de prietenii, căci este invitat extrem de des la zile de naștere, mi-a strecurat polițistul. Apoi a aruncat o privire pe monitor și a adăugat, spre stupefacția mea: în ultimele nouă luni a fost surprins de patruzeci de ori sustrângând băuturi alcoolice.*

Interogatoriul s-a încheiat repede, căci Petre Mocan recunoștea tot ce i se imputa, fără a avea vreo obiecție: deoarece comisese delictul în stare

de ebrietate și nu manifestase intenția de a utiliza

obiectele sustrase în scopuri comerciale, vrând doar să-și potolească setea, învinovățitul a fost repus pe loc în libertate. Am semnat procesul-verbal, confirmând corectitudinea celor tălmăcite în germană, și mi-am luat rămas-bun de la polițist, bucurându-mă că mai aveam timp în acea dimineață pentru a da o fugă până la frizerul meu de pe Bilker Allee. Părul meu nu mai pupase de-o veșnicie foarfecele și freza mea vâlvoi a la

Einstein mă făcea suspect în ochii oricărui privitor mai atent.

Frizerul meu este turc și se numește Erdal.

Înainte, Erdal lucra cot la cot cu prietenul lui Bulut, însă acesta s-a întors acum câteva luni cu economiile sale în Turcia, unde îi tunde acum pe turiștii germani din Side. În locul lui Bulut, în frizerie și-a făcut apariția un alt turc. Din motive pe care nu mi le pot explica, el poartă numele de Willi. Dar probabil că asta nu-i decât o poreclă,

habar n-am. La fel ca Erdal, Willi vorbește o germană foarte sumară, redusă la un vocabular minim, ceea ce pe mine mă relaxează, căci am tradus atâtea acte de acuzare din română în germană și invers, încât mi s-a acrit de mult de fraze lungi și sofisticate.

Pe unul dintre scaunele rotative ședea Gino,

iar Erdal tocmai îi pieptăna pe îndelete părul negru, umed-strălucitor, pe care cărarea impecabilă de pe mijloc îl împărțea în două teritorii simetrice. îl cunoșteam bine pe Gino, căci el era proprietarul pizzeriei care se afla trei case mai încolo și care deschidea abia la ora 12. Pe scaunul lui Willi tocmai se asezase un bărbat cu trăsături asiatice, în rest nu mai era nimeni pe- acolo. Părul asiaticului era acoperit cu o spumă brună pe care Willi se străduia s-o introducă printr-un zelos masaj în pielea capului, iar degetele sale se mișcau ca fulgerul. Am vrut să citesc ziarul, numai că era în turcește, apoi am descoperit pe masa de-alături un tabloid german. „Euforie în Suedia! Suedia câștigă locul întâi la Eurovision Song Contest!”, m-a izbit un titlu cu litere de-o șchioapă de pe prima pagină. Apoi, Erdal a ridicat pelerina albă de pe umerii lui Gino și m-a poftit să iau loc pe scaun.

În următoarele minute am constatat că nu numai în Suedia domnea o puternică euforie, ci și în această frizerie, chiar dacă din cu totul alte motive. Erdal, Willi și clientul asiatic purtau o discuție foarte animată despre țările lor de origine și

despre tradițiile de-acolo și, în mod evident, acest schimb de idei îi înveselea peste poate.

— Japonia, genial. Super Japonia, i-a spus Erdal asiaticului. Tu japonez?

— Hi, hi, hi, a făcut asiaticul. Da, eu japonez.

— Eu Turcia. Turcia super, s-a băgat și Willi în vorbă. Germania ploaie. Ploaie de căcat.

La cuvintele „ploaie de căcat”, toți trei au izbucnit în râs. După o scurtă pauză, Erdal și-a încrețit fruntea și l-a întrebat pe japonez cu o mină preocupată:

— Tu cunoaște Imperiul Otoman?

— Otto? Tu Otto?! a început japonezul să râdă.

— Haha, Erdal e Otto, a râs și Willi.

Nu! Imperiul Otoman! Tu Japonia nu școală? s-a minunat Erdal. Tu nu știe pe Ataturk? Atatiirk - tată de la turci.

— Japonia *niet* școală. Japonia samurai. Samurai, mafia, a explicat Willi cu o voce sonoră și și-a îndreptat degetul arătător înspre japonez. Beng-beng! a strigat, și iar au început toți trei să râdă ca apucații.

Dintr-odată m-a apucat și pe mine râsul.

— Tu nu mișcare, m-a avertizat Erdal și a

ridicat amenințător foarfecă deasupra capului meu. Dacă tu mișcare, eu freza ta kaput.

Apoi cei doi și-au întors din nou privirile spre japonez.

— Japonia, harakiri, a spus Willi, și l-am văzut în oglindă făcându-i cu ochiul lui Erdal. Tu când faci harakiri?

— Hi, hi, hi, a râs din nou japonezul. Eu cu mine nu harakiri. Eu cu nevasta harakiri. Dacă nevasta nu bună în pat, eu mâine nevasta harakiri.

în clipa asta s-au rupt toate stăvilarele.

— Hi, hi, hi, râdeau japonezul și Willi.

— Ha, ha, ha, urla Erdal roșu la față.

— Hu, hu, hu, făceam și eu, de mi se cutremura pelerina albă din jurul gâtului.

— Tu nu mișcare. Dacă tu mișcare, eu fac capul tău kaput, m-a amenințat Erdal, fluturându- mi briciul prin fața nasului.

Cum enunțul despre harakiri și nevasta japonezului a fost reluat, ca într-un ritual abracadabrant, de încă vreo cincizeci și cinci de ori, acompaniat de țipete și răgete de râs, conversația și-a pierdut în următoarele minute mult din consistentă. La un moment dat, Erdal si- a terminat treaba și mi-a ținut o oglinjoară rotundă la ceafă, ca să mă pot admira și din spate. Noua mea freză arăta atât de jalnic, încât nu se mai putea drege sub nicio formă. Poate doar dacă Erdal m-ar fi. ras în cap, dar oricum nu l-aș fi lăsat să facă asta, că doar nu voiam să arăt ca un luptător de sumo. Sau ca un călugăr shaolin.

1

Ca să-mi înec amarul, am hotărât să-mi cumpăr o sticlă de vin bun și s-o dau pe gât acasă, în liniște. Am trecut prin fața pizzeriei lui Gino, care mi-a făcut din ușă cu mâna, apoi am intrat într-un magazin cu reduceri și m-am îndreptat glonț spre raionul de băuturi, când dintr-odată am descoperit, la doar câțiva pași de mine, un chip bine cunoscut. Era Petre Mocan. Cu o sticlă de vodcă în mână, pășea clătinându-se euforic spre ieșire. Vai mie, într-o oră urma să fac din nou pe interpretul, puteam să-mi iau adio de la sticla de vin. Ieri am citit într-o revistă săptămânală foarte populară un reportaj despre fiica adultă a unor turci emigrați în Germania. Povestește că s-a născut la Bonn, că a crescut și a studiat germanistica la Koln, dar că acum s-a mutat la Istanbul, unde lucrează ca atașat de presă. „În Germania, toată lumea e foarte interesată de originea ta”, relatează ea. „Am auzit adesea comentarii de genul: «Oh, dar n-arătați deloc a turcoaică. Si mai si ieșiți seara în oraș.» M-am

săturat de replicile astea ca de mere acre.”

„De unde sunteți de loc?” sunt și eu întrebat adesea. Uneori explic că sunt neamț și că mi-am luat lumea în cap, fugind din România pe timpul lui

Ceaușescu, dar alteori zic scurt că sunt chinez, dar că bunicii mei sunt de origine japoneză, iar atunci interlocutorul meu se arată ofensat.

Cum se explică această curiozitate exacerbată? Există oare un tratament pentru această tulburare nevrotică, pentru obsesia asta de a împărți oamenii în categorii și de a-i clasa de parcă ar fi gândăci într-un insectar? Îmi imaginez canapeaua unui psihiatru, pe care stă întins un pacient lamentându-se exasperat: „Dom’ doctor, am o mare suferință. Trebuie să știu

j

r

f

întotdeauna foarte exact din ce țară provine unul care arată și vorbește puțin altfel decât mine. Dacă n-o aflu, o iau razna. Vă rog foarte mult, ajutați-mă, domnu' doctor!" Bine-venită în astfel de cazuri ar fi și terapia în grupuri de ajutor reciproc. Mă aflu într-un tramvai arhiplin din Diisseldorf. United Colors of Benetton: unii dintre pasageri sunt albi, alții de rasă galbenă, iar alții de culoarea cafelei sau negri. Probabil că toți au ajuns aici de altundeva, fie și numai dintr-un sat învecinat.

„îmi dați, vă rog, voie să cobor?" îl întreb pe bărbatul care stă la ușă în fata mea. Se întoarce

spre mine. Arată ca un cubanez, în Cuba am văzut peste tot țiți din ăștia. Sau poate că-i din Brazilia sau din Statele Unite?

Ard de dorință să-l întreb ce și cum, dar așa, pe nepusă masă, chiar că nu se face. Ar trebui să intru mai întâi în vorbă cu el, apoi aș putea să-l descos pe îndelete. Dar pentru asta e, din păcate, prea târziu, la următoarea stație trebuie să cobor. Azi e joi, 6 decembrie 2012. Fetei i se iau amprente digitale, apoi este fotografiată din față și din profil. După aceea trebuie să-și scoată pantofii cu tocuri înalte, pentru a i se măsura înălțimea. Are 1,63 m și 48,3 kg. Fruntea înaltă, ochi căprui, păr de culoare brună.

Apoi polițistul îi spune la revedere colegului său care a efectuat măsurătorile și mergem toți trei la parter, la interogatoriu: polițistul, fata și eu. Biroul polițistului are un aspect spartan: patru scaune, o masă de scris, un computer vechi, o imprimantă și două dulapuri șubrede din pal. Pe unul dintre dulapuri tronează trei cupe sportive, de perete este prinsă în pioneze o caricatură: o oală sub presiune s-a umflat asemeni unui balon uriaș care stă gata să plesnească. Dedesubt se pot citi cuvintele: *Sub presiune nu se poate lucra*. Pe masa de scris se află diferite documente și

fotografii de familie. Biroul are două uși, una dă spre coridor, cealaltă în biroul

alăturat.

Polițistul stă la computer, fata și cu mine suntem așezați în fata lui.

Polițistul o instruiește pe fată în privința drepturilor ei:

— *Vi se impută falsificarea de acte și încercarea de-a înșela autoritățile. Puteti să răspundeți sau nu*

la întrebările care vi se pun. Aveți dreptul de a apela la un avocat ales de dumneavoastră.

— N-am nimic de ascuns, spune fata. Vreau să răspund la întrebări.

Okay, spune polițistul. Eu traduc și el dactilografiază.

Sunt înregistrate datele personale ale fetei. Numele: Petcu. Prenumele: Alina.

— *Asa cum scrie aici în buletin?*

— Da.

— *Domiciliul?*

— Strada Independenței nr. 71, Tulcea, România.

— *Data nașterii?*

— 8 iunie 1995.

Polițistul arată spre buletin:

— *Aici scrie 8 iunie 1994.*

— E fals. M-am născut de-abia în 1995.

— *Ziua si luna sunt corecte?*

— Da.

Eu traduc, polițistul dactilografiază.

— *Deci recunoașteți că buletinul
dumneavoastră este falsificat.*

— Da.

— *De unde aveți acest buletin?*

— L-am cumpărat de la cineva de pe stradă.

— *Unde locuiți acum?*

— La o cunoștință din Diisseldorf. Dar adresa

n-o știu pe dinafară.

— *De ce-ați vrut să păreți mai în vârstă decât sunteți?*

— Pentru a obține dreptul de muncă. Pentru asta trebuie să ai cel puțin 18 ani.

— *Si ce voiati să lucrați?*

— Prostituată.

— *Ați mai lucrat ca prostituată?*

— Da.

— *Unde?*

— într-un salon de masaj erotic din

Duisburg. Am lucrat acolo timp de-o săptămână, dar ilegal. Dup-aia mi s-a făcut frică și am venit la cunoștința mea din Diisseldorf, ca să-mi facă rost de un permis de muncă.

— *Părinții dumneavoastră știu că sunteți aici?*

— Pe tatăl meu nu l-am cunoscut. Mama crede că sunt la o prietenă din București.

— *Și ce-aveți de gând acum?*

— Vreau să mă întorc cât mai repede acasă.

— *Și după aceea?*

— În șapte luni fac 18 ani, atunci am mă vin din nou în Germania.

— *Cine v-a pus să vă prostituați?*

— Nimeni.

— *Chiar așa?*

— Chiar așa.

— *Deci ați venit încoace din proprie inițiativă?*

— Da. Știu că multe fete au un pește. Dar eu nam pește, sunt de capul meu.

— *Si vreți să cred asta?*

— Vă spun adevărul. De ce aș minți? spune fata și se uită la mine, cerându-mi parcă ajutorul.

După o jumătate de oră, interogatoriul se încheie. îi traduc fetei protocolul anchetei în română, ea dă aprobator din cap. Semnează, apoi

semnez și eu.

— *Și ce se întâmplă acum cu mine? Pot să plec? Am 100 de euro, pot să-mi plătesc drumul până acasă.*

— *Măi fată, zice polițistul și oftează. Nu-i totul chiar așa de simplu. Ești încă*

minoră. N-o să-ți dăm drumul pur și simplu în stradă.

— De ce nu? Nu mi-e frică.

— *Ascultă puțin la mine, zice polițistul. Trebuie să te predăm Oficiului de Asistență pentru Tineri. O să aibă ei grijă să ajungi cu bine acasă. O lucrătoare socială se va ocupa de tine. Dar mai întâi trebuie să dau un telefon.*

Polițistul vorbește preț de vreo cinci minute la telefon. În timpul acesta mă întrețin cu fata.

— Măi fată, zic, cam urâtă situația!

Se uită la mine și dă din umeri. Are părul prins la spate în coadă de cal, poartă blugi, o bluză albă și un pulover albastru-închis, decupat în V. Trezește simpatie. Exceptând pantofii cu tocuri exagerat de înalte, nu bate cu nimic la ochi.

— Trebuie să fie îngrozitor, spun.

— Ce anume?

— Păi, toți tipii ăștia complet străini care te plătesc. Cum să suporti așa ceva?

— Ei, da! îi trimit întâi să facă duș, spune ea și flutură dezaprobativ din mână.

Nu mai spun nimic.

— Nu prea le am cu dragostea, zice ea, de parcă mi-ar ghici gândurile. La mine vine întâi stomacul și abia după aia restul.

Pare o vorbă răsuflată, dar ea mă privește atât de deschis, încât știu că chiar crede ce spune.

— N-ai niciun prieten? o întreb.

— Sigur că am prieteni, am și multe prietene. Dar asta-i cu totul altceva.

Polițistul a terminat convorbirea, închide telefonul și îi spune fetei:

— *Imediat o să vină o colegă de-a mea încoace. Vrea să stea puțin de vorbă cu tine, înainte să te ducem la Oficiul de Asistență pentru Tineri.*

După vreo zece minute apar în birou o polițistă la patruzeci și ceva de ani și un polițist tânăr.

— *Salut, zice polițista și îi zâmbeste larg fetei. How are you? Do you speak English?*

— *Very little.*

— *What's your name?*

— Alina Petcu.

Apoi polițista îi spune colegului care a efectuat interogatoriul:

— *Aș vrea să stau un pic de vorbă cu fata. Dar numai cu fata, okay? Interpretul poate să rămână*

aici.

Bărbatul însărcinat cu ancheta, care tocmai răsfoia agitat niște acte, părăsește indispus biroul, urmat de tânărul polițist.

Polițista se lasă pe vine lângă scaunul fetei, îi pune mâna pe umăr și o privește drept în ochi:

— *Ascultă-mă puțin, Alina! îmi permiți să te tutuiesc, da? Ai putea să fii fata mea. Suntem aici numai între noi. Interogatoriul s-a terminat. Nimeni nu vrea să-ți facă vreun rău. Nu trebuie să-ți fie frică.*

— Nu mi-e frică.

— *Atunci de ce tremuri așa?*

— Nu tremur, zice fata și-și arată palmă dreaptă cu degetele desfăcute.

— *Și ce-i cu piciorul?*

— îmi bâțâi totdeauna picioarele când sunt nervoasă.

— *Te-a amenințat cineva vreodată?*

— Nu, de ce?

— *Si cine te-a adus în Germania?*

— Am zis deja. N-am un pește, am venit singură, așa m-am hotărât eu.

Polițista se ridică în picioare și se uită complice la fată:

— *Si chiar vrei să te cred?*

— Vă spun numai adevărul.

— *Și n-ai auzit niciodată că alte fete au fost amenințate sau maltratate?*

— Ba da, am auzit asta de mai multe ori. Dar mie nu mi s-a întâmplat niciodată.

— *Okay, spune polițista. Ți dau acum o broșură în română, e foarte importantă. Aici poți citi tot ce trebuie făcut în caz de pericol. Și mai e trecut și-un număr de telefon. Poți să suni la numărul ăsta oricând, și noaptea. Uite și numărul meu de mobil Poate-ti mai amintești de una, de alta. Si dacă te*

întâlnești cu vreo altă fată care poate are nevoie de ajutor, spune-i, te rog, de noi. îmi promiți?

— Okay.

— *Îți mai dau câteva broșuri, da?*

— Da. Și ce se întâmplă acum?

— *Acum te ducem la Oficiul de Asistență pentru Tineri. îmi permiți să te vizitez mâine acolo? Bem o cafea și fumăm o țigară, okay? La ce oră te scoli? La nouă, la zece?*

— Nu contează ora.

— *Atunci trec pe la tine la nouă jumătate, okay?*

— Cum doriți.

— *Pe mâine, deci.*

— Pe mâine.

— *Gata, să mergem*, strigă polițista spre biroul de alături.

Polițista și tânărul polițist părăsesc biroul. Colegul lor se întoarce, își reia locul și dă un telefon. Apoi închide telefonul și spune:

— *Într-un sfert de oră vine șoferul și te duce la Oficiul de Asistență pentru Tineri. Și-acum te rog să mă asculți cu mare atenție. Ți dau un sfat: nu cumva să te apuci iar de prostii! Altfel o să se termine prost pentru tine. Amprentele tale digitale sunt la noi în computer. Dacă te mai prindem o dată cu chestii din astea, n-o să mai poți intra pe teritoriul Germaniei*

Apoi polițistul se uită la mine:

— *Spuneți-i, vă rog, asta într-un mod cât se poate de clar.*

Îi traduc fetei ce a zis polițistul, străduindu-mă să fiu cât mai convingător.

Fata se uită fix la mine și dă aprobator din cap.

După zece minute ușa se deschide din nou. Un bărbat de vreo cincizeci de ani intră în birou. Este acompaniat de o femeie tânără în uniformă de polițist.

— *Bună ziua*, zic cei doi.

— *Bună ziua*, răspundem polițistul, fata
și cu mine.

Fata se uită la mine. Pe buze îi flutură
un zâmbet copilăresc:

Ăștia umblă pe-aici numai câte doi?!
În căutarea timpului
furat

*Diferența dintre trecut, prezent și viitor
este
pentru noi, oamenii de știință, doar o
iluzie,
dar o iluzie foarte persistentă.*

Albert Einstein

*Într-o zi, când o să fiu mare,
o să mă căsătoresc cu mine
și-atunci nimic n-o să mă mai doară.*

1

Oskar Pastior Tatăl se temea de viitor, îl speria gândul că viața nu i se va schimba niciodată. Iar când dormea, îi era uneori teamă de trecut. În Al Doilea Război Mondial, fusese pe front în prima linie și încă avea coșmaruri - câteodată striga în somn.

Mama era plămădită din alt aluat, trăia aproape exclusiv în prezent, îi era frică doar că astăzi iarăși nu va găsi pâine, carne, legume, că nu-și va putea încărca butelia de aragaz, că banii de cumpărături nu-i vor ajunge până la sfârșitul lunii.

Uneori mamei îi era teamă de tata, care la răstimpuri se îmbăta tun, pentru a-și uita frica, și devenea deodată imprevizibil.

Această teamă mama o împărtășea cu multe alte femei din oraș. Își așteptau bărbații în ziua salariului în fața porții uzinei ca să le ia banii, fiindu-le teamă că soții lor își vor bea mințile la crâsmă și se vor întoarce acasă cu buzunarele goale.

Fiului îi era frică în copilărie mai ales de puful de păpădie care plutea prin aer, deoarece prietenul său Helmut îi spusese că acesta ar fi format din sufletele fantomelor. Și apoi îi mai era teamă de umbrelele deschise, ori de câte ori vedea o

umbrelă deschisă la el acasă în vestibul intra în panică. Poate pentru că umbrelele erau toate negre, la fel ca viitorul de care tatăl se temea atât de tare.

Cu timpul, fiul a crescut mare. În anii de tinerețe, a început să se teamă tot mai mult de nebunia dictatorului și de Securitate, așa că în 1977 a fugit în Germania. Pe vremea aceea, oamenii din Germania le era frică de rachetele nucleare sovietice și de teroarea semănată de

Facțiunea Armata Roșie-, și fiul s-a molipsit rapid de această stare de teamă. Își amintește încă

foarte bine cum a pășit într-un oficiu poștal la o zi după sosirea lui la Diisseldorf și cum a căzut pe gânduri văzând acolo un afiș tip *Wanted* cu membrii Grupării Baader-Meinhof. Noaptea îl deșteptau sirenele mașinilor de poliție aflate în misiune, la Diisseldorf aveai pe timpul acela impresia că te afli în serialul de televiziune *Străzile din San Francisco*.

Acum fiul trăiește deja de peste 35 de ani în acest oraș și și-a învins de mult temerile din

trecut. Acum nu-i mai este frică de absolut nimic, poate doar de prăbușirea economiei mondiale, de inflație, de devalorizarea monedei euro, de terorismul islamist, de neonaziști, de tsunami, de cutremure și de centralele nucleare. Și de carnea

de pui conținând antibiotice. Nu, pardon! De carnea de pui conținând antibiotice i-a fost teamă ieri. Astăzi se teme de virusul Schmallenberg. Și de peștele care conține mercur, deși asta puțin contează, fiindcă nu simți nicio diferență de gust când îl mănânci.

Apropo de mâncare: recent, fiul a dat o

raită pe la București și a ieșit cu niște
vechi prieteni la restaurant. Au stat la
taclale despre toate cele, printre altele au
vorbit și despre temerile lor

actuale și încet-încet a ieșit la iveală că lui
și

prietenilor săi din București le este teamă
de

aceleași lucruri.

Minunat, nu?

Bine-cunoscuta *German angst* — și frica
est-europeană se aseamănă astăzi ca două
picături de apă poluată. Sau, cum ar fi spus
Willy Brandt: „Le e dat să crească
împreună celor ce trebuie să fie
împreună.”

Pe chestia asta, fiul ar fi topit o bere,
dacă nu iar fi fost teamă de afecțiuni
hepatice.

* Grupare teroristă de extremă stângă,
printre ai cărei membri s-au numărat în
anii '70 Andreas Baader și Ulrike
Meinhof, care a comis asasinate,
atentate cu bombă etc. (n.r.).

TM Angoasă germană (engl.)
(n.r.). *Dragă Moș Crăciun,*

Când eram mic, locuiam la Reșița, în Banat, și credeam în tine. Iar astăzi, când mă gândesc la tine, mă simt dintr-odată din nou copil și de-aia îți scriu acum scrisoarea asta. De mâna, nu la computer. Din păcate, am un scris foarte urât, dar tu, dragă Moș Crăciun, poți descifra orice scris din lume, doar ai exersat destul în deslășitul

scrisorilor. Și ar fi o mare prostie să-ți scriu un email, căci tu nici măcar nu ai un computer, știu asta încă de pe când aveam trei ani.

Sper că-ți mai aduci aminte: pe vremea aceea nu te chema Moș Crăciun, ci Moș Gerilă. Deja de la grădiniță ne-a spus tovarășa educatoare că ăsta-i numele tău, Moș Gerilă. „Tovarășa educatoare e o vacă proastă”, a spus tata când a aflat ce ni se povestea la grădiniță, dar asta tata nu mi-a spus-o mie, ci mamei. Și mama i-a răspuns: „Nu mai spune chestii dintr-astea în fața copilului, să nu iasă vreun bucluc.” „Iese pe dracu’”, a zis tata, dar când i-am povestit tovarășei educatoare ce spusese părinții mei, tata și-a dat seama că mama avea dreptate. A ieșit scandal, și asta

2

numai din cauza lui Mos Gerilă.

Pe timpul acela, iarna se lăsa un ger de crăpau pietrele și zăpada îți ajungea până la genunchi, era super! Numai că n-aveam destule lemne de pus în sobă ca să ne încălzim, și asta nu era deloc super. Dar cine dărdăia n-avea decât să facă niște exerciții de gimnastică și imediat îi era din nou cald și bine.

Da, dragă Moș Crăciun, așa stăteau pe-atunci lucrurile, dar frumoasele timpuri de odinioară, din păcate, nu se vor mai întoarce niciodată. Pe-atunci găseai tot ce-ți dorea inima, dar nu la piață. La piață, în loc de brazi de Crăciun, nu găseai decât pomi de iarnă - niște molizi strâmbi și pricăjiți, vai de crenguțele lor. Așa că tata se ducea în pădure ca să facă rost de-un brad de Crăciun frumos și falnic. „Măi omule, lasă-l naibii de brad, c-o să intri într-o zi la pâmaie și atunci o să cântăm O, brad frumos fără tine”, zicea mama în fiecare an.

Și bradul era împodobit cu bomboane de ciocolată învelite în staniol, noi le spuneam „saloane”. Mm, ce bune erau! Și străluceau ca stelutele-n cer, dar nu mult timp, doar o zi sau două, până când dispăreau în burțile noastre. Iar dacă aveam mult, mult noroc, dragă Moș Crăciun, primeam uneori chiar și-o portocală de la tine, pe care o împărțeam între noi. Noi, pe timpul ăla, dragă Moș Crăciun, am avut mult, mult noroc, căci mama avea o verișoară la Stuttgart, care ne trimitea în fiecare an catalogul Quelle. Și-n seara de Crăciun ne adunam cu toții sub bradul adus de

tata și ne uitam la pozele cu cadouri de Crăciun din Quelle, pe care alți copii din România nu aveau norocul să le vadă.

Iar vecina noastră, tanti Grete, avea și mai mult noroc decât noi, ea avea un frate la Miinchen, care- i trimitea în fiecare an un pachet uriaș plin de daruri. Dar, în loc să se bucure, tanti Grete îi înjura în fiecare an pe ăia de la vamă, pentru că desfăcuseră pachetul și șterpeliseră din el

Dragă Moș Crăciun, toate astea parcă s-au întâmplat ieri. Dar știi ce mi s-a întâmplat astăzi? L-am întâlnit pe stradă pe prietenul meu din copilărie, Hansi, pe care nu-l mai văzusem de mulți ani, și știi ce mi-a spus? „Măi, frate, ce te-ai mai schimbat! Cu barba aia și pletele tale dalbe, arăți acum exact ca Moș Crăciun.” Mda, foarte drăguț din partea lui! Dar oare el s-o fi privit în ultimii ani în oglindă?

Mă rog, hai să trecem la o temă mai veselă, dragă Moș Crăciun, de exemplu la Crăciunul din Germania. Pentru mine astăzi, la Dusseldorf Crăciunul este cel puțin la fel de frumos cum era pe timpuri în România. Chiar mult mai frumos, fiindcă aici nu există numai un singur Moș Crăciun, ci sute și sute, răspândiți în tot orașul. La fiecare colt de stradă stă câte-un Moș Crăciun ca tine și

împarte nu numai copiilor, ci și oamenilor mari tot felul de cadouri minunate, de exemplu pliante publicitare. Pliantele astea se dau gratis și sunt foarte folositoare, căci poți să le arunci după aia în următorul tomberon pentru hârtie, pentru a proteja

*mediul înconjurător. Și pe fațadele caselor
si blocurilor din oraș atârnă o mulțime de
Moși*

*Crăciuni la fel de mari și de frumoși ca
tine, e o splendoare. Sunt cu toții din
plastic, dar mă gândesc că anul viitor, când
o să dea băncile faliment, s-ar putea angaja
bancherii intrați în șomaj, ca să atârne
acolo în locul lor.*

*Și ieri a fost Ajunul și ne-am distrat cu
toții de minune și am cântat cântece de
Crăciun, pentru a ne aminti că tu, dragă
Moș Crăciun, te-ai născut acum două mii și
ceva de ani. Dacă nu greșesc, desigur. Sau
atunci s-a născut Moș Nicolae?*

Oricum o fi, dragă Moș Crăciun, eu îți mulțumesc mult pentru cadouri! Măine se deschid din nou magazinele și mă duc cu ele și cu bonurile de casă în oraș, ca să le schimb cu cadouri si mai frumoase. Sper să am baftă, dragă Moș Crăciun, ține-mi, te rog, pumnii! Ah, ce minunat era să călătoresc cu trenul când eram copil! în vacanțe luam împreună cu mama trenul de la Reșița până la Timișoara, unde stăteau bunicii mei. între cele două orașe era o distanță de-o sută de kilometri, iar călătoria dura vreo patru-cinci ore. Asta dacă nu cumva trenul se poticnea pe undeva pe drum și trebuia să-ți petreci noaptea în el. Dar, în ciuda lungii călătorii, nu mă plictiseam niciodată. Mă uitam, mut de uimire, la priveliștea mereu schimbătoare de afară sau îmi petreceam timpul cu mici lecturi. Pe multe ziduri de fabrici și depozite din orășelele și satele care mi se perindau prin fața ochilor apăreau lozinci cu litere roșii de-o șchioapă, pe care le buchiseam mândru, căci tocmai învățasem alfabetul: „Tră-ias-că so-cia-lis-mul glo-ri-os! Tră- ias-că lup-ta îm-po-tri-va ca-pi-ta-lis-mu-lui!” în compartimente, sub flecare geam era fixată o plăcuță metalică albă cu un imperativ categoric: „Nu scui-pați pe fe-

reas-tră!”

Mi se părea o interdicție foarte ciudată, o citeam cu voce tare mamei, incapabil de a-i deslusi dedesubturile. Dar navetiștii care ședeau

lângă mine, mai versați în interpretarea unor astfel de texte, se ridicau când unul, când celălalt de la locurile lor și lăsau geamul în jos, pentru a-și propulsa apoi saliva în inima peisajului.

„Ce mitocani!” murmura atunci mama și dădea indignată din cap, căci, în ochii ei, fiecare picătură de salivă slobozită în mediul

înconjurător mai măcina un pic temeliile civilizației. Dar poate că mama n-avea deloc dreptate, poate că aveam de-a face cu niște scuișături cu implicații adânc simbolice, navetiștii propulsându-și flegma asupra regulilor statului socialist, căruia trebuia să i te supui fără să crâcnești.

Rezistența contra dictaturii putea lua uneori forme extrem de bizare.

O lectură deosebit de interesantă mi-o oferea și o altă inscripție amplasată sub geamuri: „Nu vă aplecați în afară!” Apoi urma traducerea acestei propoziții în germană, „*Nicht hinauslehnen!* ”, și mai jos apăreau alte trei traduceri: întâi în franceză, „*Ne pas se pencher au dehors!* ”, apoi în engleză, „*It is dangerous to lean out!* ”, și finalmente în italiană.

Eram fascinat de toate aceste somații, dar cel mai mult mă încânta textul italian. Căci dacă-1 rosteam cu voce tare, suna ca o poezioară plină de magie, ca un haiku al mersului cu trenul:

*E
pericoloso
sporgersi!*

Nu vreau să mă bat cu pumnii în piept, dar, în mod evident, aveam deja la vârsta de șapte ani un simț foarte dezvoltat pentru poezia cu tente pronunțat realiste.

Astăzi mă întreb dacă aceste indicații în diferite limbi îndeplineau pe-atunci, în afara funcției poetice, și un scop pragmatic, căci în trenurile copilăriei mele nu găseai picior de cetățean străin. Oare

trenurile acelea ajungeau uneori în străinătate? Nu prea cred, iar dacă părăseau teritoriul țării, atunci o făceau mai curând fără pasageri, pentru că, să fim serioși, câți erau lăsați să călătorească peste hotare?

Era minunat să călătorești cu trenul. Convoiul

vagoanelor trase de-o locomotivă cu aburi se țara uneori atât de molcom și lipsit de griji peste munți și văi, încât, dacă ai fi coborât, ai fi putut întrece trenul pe jos, mergând agale. Și dacă locomotiva prindea ceva viteză, vagoanele începeau să se bâțâie și să se clatine pe șinele prost îmbinate ca un căluț de lemn care-a mâncat mătrăgună. Iar roțile trenului icneau și șuierau de-ți era mai mare dragul, în timp ce mama se închina cu smerenie, ca să ajungem teferi și nevătămați la destinație.

Eu făceam cu mâna vacilor slăbănoage care pășteau liniștite pe câmpuri și prunilor care creșteau la marginea căii ferate și din roadele cărora se obținea prețioasa țuică. Pe vremea aceea, țuica se bea pretutindeni, inclusiv în compartimentul trenului. În timpul călătoriei, navetiștii scoteau cu un gest larg, precum scamatorul un iepure din pălărie, o sticlă de țuică, ce trecea apoi săltăreață de la unul la altul. Fiecare trăgea câte-o dușcă, două, trei, până nu mai rămânea niciun strop pe fundul sticlei. Iar când navetiștii coborau în satele lor, o luaui veseli spre casă, clătinându-se precum marinarii pe o corabie în furtună.

Ei, da, pe atunci era o plăcere nebună

să călătorești cu trenul. Și astăzi? Merg în goană cu Intercity-ul de la Diisseldorf la Frankfurt și, în loc de țuică, se bea peste tot cafea. Geamul nu se poate deschide din cauza aerului condiționat, iar în stânga geamului tronează două desene: într- unul dintre ele se văd două picioare tolănite pe banchetă, tăiate cu un X roșu, iar în celălalt se vede un celular, si el tăiat.

Și cu ce se ocupă cei doi puști de lângă mine? Și-au întins picioarele cu cizme de cowboy pe locurile goale de vizavi și răcnesc ca din gură de șarpe în iPhone-urile lor. Și asta de vreo zece minute. Ce naș da să-i pot strânge de gât! Când mă sună prietenul meu Thomas, nu mă pot înțelege cu el și trebuie să urlu minute în șir ca un

apucat. *O tempora, o mores!* -

îmi pun *headphone*-urile pe urechi, pornesc MP3-ul cu Jimi Hendrix și dau volumul la maximum, ca să mă pot întoarce cel puțin acustic în vremurile de odinioară.

Apoi îmi întind picioarele pe bancheta din față si mă relaxez.

* „O timpuri, o moravuri!” (lat.) (n.r.).În 1965 eram în plină pubertate și un mare cinefil. Aveam 15 ani și, deși arătam de 16 sau 17, asta nu-mi folosea la nimic, căci la filmele care mă interesau cu-adevărat puteai să intri doar dacă împliniseși 18 ani. Prin urmare, trebuia să mă mulțumesc cu restul peliculelor care rulau pe- atunci, de exemplu cu filme sovietice unde Alioșa și Natasa nu intrau, cum mi-as fi dorit eu, mână-n mână în dormitor, ci în Comsomol, Uniunea Tineretului Comunist Sovietic. Totuși, din an în Paști, aveam norocul să vizionez și câte-un film

care mă dădea gata, cum a fost, de pildă, producția franco-italiană *Madame Sans-Gene*.

Madame Sans-Gene, o spălătoreasă interpretată de Sophia Loren, înzestrată de mama natură cu toți nurii și cu toate rotunjimile, se amorezează de un ofițer de- ai lui Napoleon și urcă prin căsătoria cu acesta pe scara socială, obținând titlul de ducesă.

Deși firul acțiunii și ascensiunea vertiginoasă a madamei mă cam lăsau rece, filmul m-a entuziasmat și i-am acordat nota zece plus, iar pentru asta îmi ajunsese cu vârf și îndesat o singură scenă:

Madame Sans-Gene, aplecată deasupra unui ciubăr de lemn, din care se ridică domol fuioarele de aburi ale apei cu leșie, spală conștiincios rufe în mijlocul pieței centrale.

O putem considera, fără îndoială, o

precursoare marcantă a w căci poartă o bluză diafană din bumbac cu un decolteuultrageros. Bluza este udă learcă din cauza spălatului, prin ea zărindu-se strălucirea vitală și plină de voioșie a opulenților sâni ai spălătoresei.

În apropierea imediată a madamei, câțiva soldați napoleonieni în tunică albastră, cu semețul bicorn pe cap, se opintesc să urnească din loc un uriaș tun de otel. Si dintr-odată, vesela spălătoreasă se oprește din spălat pentru a le da o mână de ajutor, drept care un soldat plin de atenție se apropie de ea din spate și, încercând săi ușureze madamei efortul, îi aplică palmele pe șezut și-o împinge rânjind înainte. Apoi o apucă cu o și mai mare abnegație de sâni, încasând de la madame o palmă zdravănă peste ochi. Cam atât - clacheta, următoarea scenă!

Filmul a rulat timp de-o săptămână la Cinema Cultural, nu numai după-amiaza, ci și la matineu, la ora 11. Eram pe-atunci elev în clasa a Vil-a și lucrurile s-au potrivit cum nu se poate mai bine: neexistând destule săli de clasă, aveam în săptămâna aceea ore în tura a doua, de la ora 13:30. Astfel, dispuneam de suficient timp ca să merg înainte de școală la film.

Am văzut acest film de cinci ori, împreună cu prietenul meu Nicu.

Nicu era în aceeași clasă cu mine, și faptul că îmi acordase prietenia era pentru mine un privilegiu deosebit. Îl apucasem pe Dumnezeu de- un picior, căci Nicu avea o mătușă adorabilă care rupea biletele la cinematograful și, după ce începea filmul, întredeschidea ușa și ne lăsa pe amândoi

să intrăm în sală.

Ședeam amândoi cu gura căscată în întuneric și fixam uluiți ecranul. Doamne, cu dragă inimă am fi încasat nu o palmă, ci sute și sute de scatoalce de la Madame Sans-Genes, dacă am fi avut privilegiul de-a o apuca măcar o singură dată, precum preafericitul ostaș al lui Napoleon, de posterior sau de protuberanțele pieptului. După flecare proiecție, ne lansam pasionați în analize de film concise, focusate pe esențial.

— Băi, ai văzut cum o prindea gagiu' de mamele? Fan-tas-tic!

— Și după aia de cur! Cu ambele mâini!

— Băi, frate, dar sfârcurile alea! I-ai văzut sfârcurile prin bluză? Nemaipomenit!

Și în timp ce interminabilul foc de artificii al hormonilor ne arunca într-o beție a simțurilor, încercam să găsim o modalitate de a avea parte și noi de delicii asemănătoare acelor pe care le încercase soldatul lui Napoleon în film. Fără niciun rezultat, din păcate. Până când, într-o bună zi, Nicu a avut o idee salvatoare:

— Am putea să studiem medicina și să ne facem ginecologi, a spus el.

Apoi mi-a explicat pe îndelete că ginecologul ar fi regele doctorilor, lui fiindu-i dat să apuce nu una, ci nenumărate femei de sâni, activitate pentru care mai încasează și o grămadă de bani. Nicu aflase asta de la Radu, care aflase, la rândul lui, de la tatăl său, iar cel din urmă era o autoritate în materie, fiind, dacă nu chiar ginecolog, măcar medic veterinar.

Am reflectat îndelung la cele spuse de Nicu. Păi, dacă așa stătea treaba, această

meserie îți deschidea poarta spre un viitor strălucit.

Așa că m-am hotărât să mă fac și eu ginecolog.

Dar, ca adolescent plecat cu sorcova,iei tot felul de hotărâri nechibzuite, și astfel nu-i de mirare că după scurt timp am renunțat la acest plan și, în urma lecturii cărții *Expediția Kon-Tiki: Cu pluta pe Oceanul Pacific*, scrisă de norvegianul Thor Heyerdahl, am luat decizia fermă de a deveni navigator pe o plută confecționată din trunchiuri de arbori tropicali.

După vacanța de vară, Nicu s-a mutat pe neașteptate cu părinții la București - tatăl lui a primit acolo o slujbă de vatman - și de-atunci nam mai ținut legătura, până când, anul trecut, am dat de el grație internetului. Locuia încă în București și, cum aveam întâmplător o treabă pe- acolo, ne-am dat întâlnire pe strada Lipscani, în Centrul Vechi.

Înainte să ne vedem, Nicu mi-a trimis un email pentru a mă pune în gardă: să nu vin în niciun caz pe jos și să am grijă să fac plinul la mașină, ca să nu mi se termine benzina când îi voi da ocol la volan pentru a-i admira falnica persoană.

Exagera, desigur: chiar dacă dimensiunile lui le întreceau acum pe cele ale lui Bud Spencer, cred că nu mi s-a dus decât jumătate din benzină când am dat o tură cu mașina în jurul lui. Părul i se rărise, purta ochelari cu lentile groase, dar îndărătul lor ochii aruncau aceleași scântei ca pe vremuri, și nici nu-și pierduse umorul și revigoranta autoironie.

Cred că nu mai e nevoie să adaug că

Nicu devenise într-adevăr ginecolog: practica această meserie de peste 35 de ani.

Între timp, tratase mii de femei și le asistase la naștere.

Mulți dintre copiii care se născuseră cu ajutorul lui erau acum adulți, și toți laolaltă ar fi. putut forma populația unui mic orășel, cu el ca distins primar, în halat alb. Am fost adânc mișcat.

Nicu era plin de energie, muncea cât șapte și, pe lângă activitatea de ginecolog, își sufleca mânecile de două ori pe săptămână pentru a practica chirurgia estetică. înlătura excese de grăsime, netezea pleoape încrețite, elimina riduri, dar înainte de toate se ocupa de mărirea sânilor, o sarcină care îi aducea mari satisfacții.

Jos pălăria, îi rămăsese credincios lui
Madame Sans-Gene și după decenii.

* Plăcerea de a purta sau de a vedea pe cineva în haine ude, mai mult sau mai puțin transparente (n.r.). Când eram elev, printre materiile obligatorii se număra, începând din clasa a V-a, și o limbă străină, anume rusa. Pe-atunci, Uniunea Sovietică insista pe lângă celelalte țări din blocul est-european să-și facă temele în toate domeniile, deci și în acela al limbilor. Din pură dragoste frățească, desigur, și dacă vreunui popor înfrățit îi venea ideea năstrușnică să nu-și facă temele, Moscova îi rupea urechile, la modul frățesc, desigur.

Dacă latina și greaca fuseseră limbile Antichității, rusa era limba prezentului și a viitorului de aur. Și tot ce venea din Vest, de pildă franceza și engleza, era putred, pe când tot ce venea de la Moscova, deci și rusa, era o binefacere.

Si uite-asa a trebuit să învăț și eu rusa, ceea ce însă nu m-a deranjat deloc. Pentru mine era o enigmă de ce strâmbau adulții din nas când auzeau de limba rusă, cu atât mai mult cu cât refuzau să-mi dea vreo explicație. Mie mi-a plăcut rusa deja din prima oră, căci mi s-a permis să mă așez exact acolo unde aveam chef, adică în ultimul rând, și puteam să-mi fac de cap dacă mă apuca plictisul. Ceea ce însă nu

prea era cazul, fiindcă aveam o profesoară de rusă simpatică foc. Era o rusoaică venită din Rusia si se căsătorise cu un român. Avea un suflet mare și căldura pe care- o emana se răsfrângea și asupra materiei predate.

Rostită de ea, rusa suna ca o muzică bună, desigur, nici pe departe atât de bună ca aceea pe care-o practica proaspăt apăruii Beatles, care mă scoteau pur și simplu din minți.

Mai târziu, când am ajuns în clasa a IX-a, am continuat să fac rusă cu aceeași profesoară, iar cu timpul mi-am dat seama că ea îi idolatriza pe Tolstoi, Cehov și Pușkin, detestându-i în schimb pe Lenin, Stalin și Hrușciiov.

Și astăzi mai știu pe de rost o strofă din *Evgheni Oneghin*, pe care-am învățat-o atunci. Frumoasa, dar deja măritata Tatiana i se confesează lui Evgheni, care, amorezat de ea până peste urechi, face totul pentru a-i suci mințile:

% eac AK>6AK> (K ueAty AyKaeumb?),
Ho H dpyeoMy omdana, - H bydy
eeK eMy

еериа.

*Vii iubesc (de ce-aş minţi?),
Dar aparţin altuia,
Şi îi voi fi în veci credincioasă.*

Da, frumos le zice Tatiana, sună sublim!
Trist e însă că toate *cunoștințele mele de*
rusă se cam

opresc aici. Sigur, mai știu și alte cuvinte rusești, precum vodcă, balalaică sau drujbă, dar mi-e teamă că asta nu prea ajunge pentru o conversație. Păcat, pentru că am deseori treabă la Berlin și acolo rusa mi-ar fi de mare folos, de exemplu când, distrat cum sunt, mă rătăcesc și vreau să întreb pe cineva de drum sau când șed

*într-o cafenea și trag cu urechea la ce
vorbesc vecinii.*

Dar în curând am să fac o călătorie la Sankt Petersburg, unde sigur mă voi descurca și fără rusă. Toți chelnerii de-acolo o rup și pe germană. Trupa The Rolling Stones există deja de peste 50 de ani, jos pălăria! Dar de ce să fiu atât de modest, eu exist de si mai multă vreme. Ceea ce nu vrea să

însemne că, măcinat de vârstă, m-aș duce în cârje la concertele acestor muzicieni matusalemici. Dimpotrivă, am o energie debordantă, adesea am poftă să smulg copacii din rădăcină sau, mai bine zis, să mă cațăr într-un copac precum Keith Richards, care, la 63 de ani, s-a cocoțat pe insulele Fiji în vârful unui palmier, căzând de-acolo direct în cap. Tot respectul! Cum ar fi zis Nietzsche, ceea ce nu ne omoară ne face chitaristi si mai tari.

În 1962, când s-a înființat trupa The Rolling Stones, eram un adolescent care trăia în România, iar în 1965, când a fost lansat hitul *I Can't Get No Satisfaction*, fredonam excitat versurile cântecului împreună cu Mick Jagger. Ca și el, nici eu nu găseam vreo satisfacție în existența cotidiană, deși din cu totul alte motive. Unul dintre acestea era că băieții de la The Rolling Stones erau pe-atunci priviți în România ca o întruchipare muzicală a

decadenței vestice. în socialismul real nu era loc pentru astfel de acorduri care frâneau progresul, în această orânduială se practica de preferință marșurile, trebuia să defilezi, cu stângul înainte, marș, spre însoritele culmi ale comunismului.

Acest alpinism colectiv la care îndemna conducerea statului era bruia de muzica Stones-ilor, pe care o ascultam adesea la radio, desigur nu la cel românesc, ci la Radio Europa Liberă. Era strict interzis să ascuți programele acestui post de radio dușmănos care transmitea din Miinclten, ceea ce ne îmboldea pe mine și pe prietenii mei să facem tocmai pe dos. Ori de câte ori aveam ocazia, ascultam avizi muzica difuzată la Radio Europa Liberă. Cu ferestrele închise, desigur, ca nu cumva să asculte si Securitatea.

La party-urile noastre de adolescenți, în semiîntunericul spălătoriei de la subsolul blocului, la o distanță sigură de ochii și urechile părinților, țopăiam de mama focului pe ritmurile noului single al Stones-ilor, *Have You Seen Your Mother, Baby, Standing in the Shadow?*, pe care mi-l adusesese, ascuns în fundul valizei, o mătușă din Niirnberg.

În 1969, când a murit Brian Jones, unul dintre membrii trupei, urma să dau bacalaureatul, iar vărul și prietenul meu Nelu și cu mine am purtat timp de o săptămână o panglică de doliu la uniforma școlară. Când directorul scolii ne-a întrebat, plin de compasiune, ce s-a întâmplat, am mințit, spunând că bunica noastră s-a stins din viață, însă tristetea noastră era autentică. Si uite- așa ni s-a dat o zi liberă pentru înmormântare, zi pe care am folosit-o ca să mergem în parcul orașului și să ne întreținem, pe șoptite, despre The Rolling Stones.

Spre marea noastră bucurie, acești *bad*

boys geniali întorceau lumea pe dos. Roșul era culoarea sacră a comunismului, steagul marelui frate sovietic era roșu, steluta din vârful stemei care apărea pe drapelul românesc era roșie. Propaganda comunistă ne învăța că nimic nu era mai frumos pe lume decât culoarea roșie, și ce cântec produsese acest terchea-berchea de Mick Jagger? *Paint It Black!* „*No colors anymore, I want them to turn black*” - „Gata cu culorile, vreau ca totul să devină negru”.

Un pesimism atât de cras era strict interzis în socialism, omul avea datoria să se bucure din zori și până la culcare de destinul său, ceea ce făcea ca melodia Stones-ilor să-mi fie de două ori mai simpatică.

Spre deosebire de mine, care eram îndrăgostit iremediabil de The Rolling Stones, părinții mei admirau mai curând muzica clasică, în primul rând pentru că erau oameni foarte simpli și n-o pricepeau deloc. Așa că după ore eram trimis la școala populară de muzică, la lecții de pian, ca măcar eu să mă familiarizez cu Bach și

Beethoven. Asta nu-mi pica deloc bine, pentru că, unu la mână, pianul avea mult prea multe clape, și nu numai albe, ci și negre. Cum să le stăpânești pe toate simultan?

Doi la mână, Mick Jagger și Keith Richards cântau la chitară.

Si, în al treilea rând, dacă într-o zi îți ieșea cântatul la chitară pe nas, puteai

obține un frumos efect dramatic dându-i foc sau făcând-o țândări, cum demonstrase cu mult succes rockerul psihedelic Jimi Hendrix în câteva dintre concertele sale.

Așa că la scurt timp am lăsat baltă lecțiile de pian și am început să cânt la o chitară imaginară, un instrument pe care-l mai am și astăzi și la care mai dau din când în când câte-un concert. Dar întotdeauna e bine să ai o variantă de rezervă, așa că în adolescență mai băteam și toba, după modelul bateristului Charlie Watts de la The Rolling Stones. Însă cum în comerțul socialist nu găseai nici tobe, nici bețe de tobă, înlocuiam toba cu banca de la școală și bețele de tobă cu propriile mâini. Si uite-asa exersam bătutul la tobă în

timpul orelor. Nimic nu mă putea opri, nici măcar faptul că eram dat afară din clasă. În astfel de cazuri continuam să exersiez pe coridor.

1

Ei, da, adolescența! Dar cum stau lucrurile astăzi? Ehe, azi e cu totul altfel, locuiesc într-un bloc de patru etaje și ori de câte ori exersez bătutul tobei pe calorifer, în lipsă de bancă școlară, tânărul care locuiește sub mine îmi sună la ușă și se plânge din cauza zgomotului. Dar asta nu mă miră deloc, băietică ăsta abia a ieșit din găoace și habar n-are cine-s The Rolling Stones. În tristetea Resitei, cenușiul oraș industrial în care am frecventat școala, pentru mine și prietenii mei răsărea curcubeul nu numai atunci când îi ascultam pe The Rolling Stones, ci și când cântau Beatleșii. Furnalele și țigările fumate pe șest ne saturau plămânii, iar songurile celor două trupe ne aprovizionau organismele cu un flux crescut de adrenalină. Ori de câte ori, la sfârșitul anilor '60, ascultam songurile Beatleșilor la Radio Europa Liberă sau pe un disc strecurat de-un străin în țară, peisajul dezolant din jur, cu fabricile peste care pluteau tone de fum și posomoreală, se transforma cât ai zice pește în *Strawberry Fields Forever* - în veșnice câmpuri de căpșuni. Și, la fel ca-n hitul *Lucy in the Sky with Diamonds*, pluteam și eu dintr-odată într-un cer presărat cu diamante sclipitoare. Fără LSD și, mai ales, fără PCR. Neavând de unde să facem rost de drogul halucinogen al hipioților, trebuia să ne luam porția de LSD din titlul prescurtat al songului cu imponderabila

Lucy.

Droguri nu existau pe vremea aceea în România, iar mulți fii ai clasei muncitoare le înlocuiau prin poșirca mizerabilă băută la crâșmă, dar asta nu rezolva defel situația: chiar dacă te făceai mangă, viața cotidiană în socialism rămânea la fel de insuportabilă ca înainte.

Dacă muzica genială a Beatleșilor mă catapultă în al nouălea cer, umorul absurd și subversiv al trupei mă băga de-a dreptul în boală. Cu acești țipi mă puteam identifica până la abandonul de sine. Astfel, prin clasa a XI-a am avut timp de-o vară certitudinea că nu mai sunt Jan, ci John Lennon. Și mi-am schimbat numele în consecință și n-am mai reacționat decât la apelativul John.

„Săru’ mâna, tanti, John e acasă?” o întrebau prietenii mei pe mama când sunau la ușă. Și tocmai când, după luni de zile, mama începuse, cu chiu, cu vai, să-mi accepte noua identitate și să mă strige și ea John, am schimbat brusc macazul, zicându-mi preț de vreo două săptămâni Ringo. Căci, pentru scurt timp, Ringo Starr l-a eclipsat pe John, nu numai pentru că scrisese songul, ușor ca o pană de colibri, *Octopus’s Garden*, în a cărei umbră muzicalo-psihedelică stăteam tolănit în gânduri ore în șir la mari adâncimi pe fundul mării, ci și pentru că la întrebarea unui reporter de ce poartă atât de multe inele pe degete, Ringo răspunsese laconic: „Ca să nu-mi pot vârî degetele-n nas.”

Ei, da, ăsta era un *statement* care-mi spunea mult mai mult decât toate regulile de comportare învățate acasă și la școală.

Chiar și pe termen lung, zburdatul prin grădina caracatiței nu-mi producea niciun fel de probleme de respirație. Păi, nu trăiseră strămoșii strămoșilor strămoșilor mei, la urma urmei, în adâncul mărilor? în caz că regresia la stadiul evolutiv de vietate marină nu-mi ieșea din prima, mă

urcăm relaxat în *Yellow Submarine*, cel mai frumos submarin din lume, și mă dădeam astfel la fund, cu surle și trâmbițe.

Ce-i drept, textele Beatlesilor îmi puneau uneori probleme de înțelegere, căci pe-atunci nu se făcea engleză la școală, dar prindeam azi înțelesul unui cuvânt, mâine tâlcul altuia și cândva ajungeam să pricep songul în întregime și chiar să-l știu pe de rost. Mai pot și-acum să recit corect, mai bine zis să cânt fals, textul melodiei *I Am the Walrus*:

*I am you as you are he as you are me
and we are all together.
See how they run like pigs from a gun...
Sitting on a cornflake, waiting for the
van to come.
I am the walrus goo goo g'joob.*

Ceea ce s-ar traduce cam așa:

*Eu sunt tu căci tu ești el căci tu ești eu și
suntem cu
toții împreună.
Ia uite-i cum fug ca porcii de pușcă...
Șed pe-unfulg de porumb, aștept
furgoneta.
Sunt morsa gu gu g'jub!*

Un text din ăsta spulbera într-o clipită toate gunoaiele propagandistice cu rimă, făcea harcea- parcea toate poeziile proslăvind dragostea de patrie și partid și victoria omului nou.

Ce frumos le zice poetul, nu? Dar ce oare vrea să ne spună poetul? Ce vrea să ne transmită marele bard prin această

poezie, ce învățăm noi din ea? Din fericire, nimic. *Nothing at all*, pe poet îl doare-n cot de mesaj. Bardul nu vrea decât să chicotească, să se scâlâmbăie, să facă mișto, să submineze și să-i facă de râsul curcilor pe importanții domni profesori proțapiți la catedră, rigizi de parcă ar fi înghițit un baston, aflați mereu în căutarea înrâncenată a sensului. Tot ce contează e muzica, nebunia și bucuria vieții. Restul nu are sens. Sau, pentru a-1 cita pe John Lennon:

„Când aveam cinci ani, mama mi-a explicat că veselia e lucrul cel mai important în viață. Când m-am dus la școală, m-au întrebat ce vreau să mă fac când o să fiu mare. Am scris «vesel». Au crezut că n-am înțeles întrebarea. Le-am explicat că ei n- au înțeles viața.”

1

La asta nu mai am nimic de adăugat, așa că, vesel ca un cintezoⁱ, pun punct acestui capitol. Nu doar muzica si textele Beatlesilor, oscilând

între un sens adânc și un profund nonsens, erau nemaipomenite, totul era perfect la acești *Fabulous Four*. Deci si înfățișarea lor era fără

cusur, căci purtau plete. Ce idee genială!

Părinții mei însă găseau ideea asta cu pletele cât se poate de proastă. „Uită-te la mine, așa trebuie să arate freza! Urechile si ceafa trebuie să-

ți rămână libere, ca la mine”, îmi explica tata încruntat când i se părea că părul meu începe să depășească lungimea cuvenită. Dar una dintre dorințele mele cele mai fierbinți era să am plete ca Beatlesii, plete care să-mi alinte binefăcător ceafa, așa cum mângâie izvorul de munte prundișul, și de-abia așteptam să-mi iau tălpășița la facultate, la Timișoara, pentru a-mi transforma visul în realitate.

Dar pletele constituiau un tabu nu numai în familie, ci și la nivelul întregii societăți. Cine purta plete era, în ochii statului, o pușlama perversă, un golan, un parazit și o putoare. Noul om comunist avea datoria să muncească pentru viitorul de aur cu o freză corectă, deci cu părul tuns scurt. De aceea, studenții încercau să-

si

poarte pletele în ascunzişul gulerelor de la haină, pe care le ridicau precaut. Numai că asta nu le folosea la nimic. Miliția dădea raite prin oraş cu o dubă cu gratii la ferestre, îi ochea imediat pe pletoşi şi îi aduna de pe stradă precum adună pădurarul ciupercile pentru tocăniţă. Şi astfel aterizam multi dintre noi la frizer, unde ni se tăia

părul în doi timpi și trei mișcări, ca să nu facem de rușine idealurile comuniste. Și anume pe gratis, nu ni se lua pentru asta niciun bănuț. Ce nu făcea statul socialist pentru noi, ca să arătăm și noi ca oamenii, și nu ca animalele!

Da, ăsta și nu altul era destinul tragic al oricărui pletos: așa cum toate drumurile lumii antice duseseră cândva la Roma, drumurile comunismului duceau toate într-un salon de frizerie.

Numai colegul meu Kamo a scăpat netuns. Printr-o întâmplare fericită, Kamo cunoștea un regizor de film din București, iar acesta i-a dat într-o lungă vară fierbinte un rol de figurant într-un film istoric, a cărui acțiune avea loc în Evul Mediu. Mai precis, Kamo juca rolul unui biet iobag, care avea rarul privilegiu de-a trece de două-trei ori prin cadru. Conform scenariului, iobagul respectiv purta plete. Și, pe deasupra, o barbă de-un cot. În acest punct însă apărea o mare problemă, căci recuzitorul nu avea la dispoziție decât vreo cincisprezece peruci, care fuseseră deja distribuite celorlalți iobagi necăjiți din film. Desigur, recuzitorul făcuse comandă pentru noi peruci, dar comerțul socialist, aflat într-o permanentă stare de agonie, nu era în stare să furnizeze nici măcar pâine și lapte după nevoi, darămite peruci pentru filme istorice. Și uite-așa Kamo a avut dintr-odată dreptul, ba chiar obligația, să-și lase părul să crească până mai jos de umeri și barba până la piept. Pentru asta i se înmânase chiar și o patalama oficială, prevăzută cu o șampilă după toate regulile

artei, de la studiourile cinematografice Bufta, semnată de regizorul secund al filmului. Textul era următorul:

*Studioul Cinematografic „București” Bd.
Gheorghe Gheorghiu-Dej nr. 65, Sect. VI
19 iunie 1969*

Certificat de purtat păr lung și barbă

*Tov. Kamocsa Bela, domiciliat în
Timișoara, str. Vadul Călugăreni nr. 5,
buletin de identitate seria A 293212, face
parte din grupul nostru de colaboratori ai
filmului „Zestrea Domniței Ralu”, având
obligația de a purta păr lung și barbă.*

*Menționăm că prezenta adeverință în
niciun caz nu îi dă dreptul purtătorului să
aibă o atitudine ce ar contraveni relațiilor
de conviețuire*

*socială, atât pe stradă, cât și la locul de
muncă.*

Regizor secund, [semnătură indescifrabilă]

Fericitul de Kamo, îi pusese Dumnezeu
mâna- n cap!

Într-o bună zi, ce s-a gândit el? A
început să se plimbe de colo-colo, cu pas
maiestuos, taman prin fața clădirii miliției,
până când un milițian l-a înșfăcat de guler
și l-a dus înăuntru pentru a-l lua la
întrebări.

— Cine dracu’ te crezi, mă? Cine ți-a
dat, băi, mucosule, dreptul să-ți lași plete
și barbă?

Cu o nețărmurită satisfacție, Kamo si-a
strecurat încetișor mâna-n sân și a scos la
iveală
certificatul cu pricina, întinzându-l cu un

gest larg
milițianului.

— Să fi văzut ce față a făcut, cum se holba uluit la foaia aia de hârtie. Rareori am trăit o fericire mai intensă în viață! mi-a povestit Kamo mândru, în timp ce ne prăpădeam de răs.

Așa era pe-atunci, uneori țipa un milițian la tine, și tu te distrayi de minune.

Dar cum stă treaba astăzi?
Am fost recent la Timisoara si am constatat
cu

o imensă tristețe că mai toți tinerii umblă pe- acolo cu părul scurt, de bunăvoie și nesiliți de nimeni. Iar la Diisseldorf situația e similară.

Numai prietenul meu Gerd din Koln mai poartă și-n ziua de azi o coamă rebelă de hipiot. Ce dacă are părul alb ca neaua? Asta prezintă cel puțin avantajul că Gerd nu mai are nevoie de perucă atunci când face pe Moș Crăciun pentru nepoțelul său Philip.

Însă prietenii mei Thomas, Matthias și Helmut au renunțat de mult la orice fel de
revoltă

capilară. După ce au încercat toate uleiurile de pe piață de restaurare a părului, poartă acum chelie și fredonează frustrați: „*Yesterday, all my troubles seemed so far away...*”-

Ei, da, Beatleșii nu și-au pierdut nimic
din actualitate.

* „Ieri, toate necazurile mele păreau atât de departe...” (engl.) (n.r.).În anii '70, visam adesea să fac un voiaj la Budapesta. Deși Budapesta se afla la nici trei sute de kilometri de Timișoara, acest oraș era pentru mine total inaccesibil și ar fi putut fi situat la fel de bine în Țara de Foc sau pe planeta Marte. Ambele cereri de vizită pentru Budapesta îmi fuseseră respinse fără drept de apel. Ungaria era, ce-i drept, o țară socialistă prietenă, dar ceva o făcea totuși al naibii de suspectă în ochii autorităților române: era poziționată la vest de România, învecinându-se cu Austria. Și Austria se învecina, la rândul ei, cu Elveția, Italia și Germania Federală, deci cine punea piciorul în Budapesta se afla deja cu degetele de la picioare în Vest, la dușmanul de clasă. De aceea, nu puteai să te duci pur și simplu în vizită la Budapesta, numai așa, că ti s-a năzărit tie, statul socialist trebuia să vadă un rost în această acțiune

dubioasă, ceea în cazul meu, din păcate, nu s-a întâmplat.

Aș fi putut depune, desigur, o cerere pentru o vizită în Uniunea Sovietică, dar această țară prietenă nu mă interesa nici cât negru sub unghie, căci era situată și mai la est decât Moldova.

Totul este o chestiune de perspectivă: pentru oamenii din Uniunea Sovietică eu eram un vestic, așa cum ungurii și nemții din Germania Democrată erau pentru mine vestici. Ca să nu mai vorbim de nemții din Germania Federală.

Ucrainenii, bielorușii și rusii voiau să vină în

România, așa cum eu voiam să mă duc în Ungaria. Și dacă reușeau să ajungă în România, cumpărau salam, porțelanuri, băuturi și tot felul de haine vechi și noi, pe care eu nu le-aș fi îmbrăcat nici în ruptul capului. Mie îmi plăcea să port haine care nu se găseau în comerțul socialist, de exemplu pantaloni evazați, precum puștimea hipiotă din Vest, pe care mi-i croia o mătușă de-a mea după modelele de pantaloni din catalogul *Quelle*.

Fiecare căuta din răspuțeri să țină pasul cu Vestul. La universitate aveam un coleg pe nume Ștefan, care fuma Kent. Țigările Kent nu se dădeau decât pe sub mână și mai erau și îngrozitor de scumpe. Proveneau din Statele Unite și erau divinizate în România, căci America se afla și mai la vest decât Germania Federală.

Țigările Kent erau, cum s-ar spune, un bilet de intrare în rai. Cine fuma Kent se afla practic deja în țara celor liberi și fericiți, cel puțin cu vârful nasului sau, mai bine zis, cu aparatul respirator.

Eu, pe vremea aceea, nu-mi puteam permite să fumez Kent, dar colegul meu Ștefan, da. Tatăl lui era medic la un spital local și, din când în când, pacienții îi strecurau câte-un pachet de Kent, ca să aibă grijă la operație și să nu le amputeze piciorul greșit. Cu timpul, la tatăl lui Ștefan acasă se adunase un munte de Kent-uri, și omul nu-si mai dădea seama când fiul său mai sălta câte-un pachet pentru uzul

propriu. Și-așa se face că Ștefan fuma Kent toată ziua bună ziua, iar eu mă postam adesea lângă el ca să inspir cu nesaț aroma Vestului, pe gratis. Preț de câteva minute neprețuite, cât ținea țigara, mă simțeam de parcă m-aș fi teleportat la New York sau Los Angeles.

Pe-atunci toti erau cu ochii atintiti spre Vest si nici astăzi nu e altfel. Nimeni nu vrea să fie cel mai estic, căci Estul este asociat cu înapoierea, sărăcia și corupția.

Si nimeni nu vrea să aibă de-a face cu ceva

atât de oribil precum corupția, mai ales atunci când nu este deloc străin de asemenea practici.

Vesticii, în schimb, se consideră inițiatorii progresului și îi privesc pe estici de sus, nu doar în Germania. Vesticii României, băănățenii, îi privesc de sus pe munteni, care, la rândul lor, îi privesc de sus pe moldoveni. Desigur, te poți uita la ceilalți și cu respect, dar atunci numai în ordine inversă, vă rog!

Pentru Germania, estul și vestul României sunt unul si același lucru, nu se face nicio deosebire între ele. Mie asta mi-e indiferent, deși mi se pare deplasat să pui sub semnul egalității Bucureștiul, această capitală estică și înapoiată, cu progresistul meu oraș natal, Reșița.

în fond, în Vest, tot estul Europei e băgat în aceeași oală, deseori se confundă o țară cu alta si se întoarce realitatea pe dos.

1

Poșta slovacă, de pildă, trebuie să trimită înapoi în Vest vreo 600 de kilograme de scrisori în fiecare an, pentru că acestea erau de fapt destinate Sloveniei. Grea viață mai au poștașii din Est! Ei nu trebuie să lupte doar împotriva câinilor de la poartă, ci și împotriva ignoranței mușcătoare a vesticilor. Măi copii, n-a fost chiar așa de rău în comunism. Azi toți dau cu barda în comunism, dar zău că n-a fost chiar așa de rău, pe legea mea! Sigur, n-a fost nici din cale-afară de bine, de ce să mint?

Nu, bine n-a fost, la drept vorbind. Asta v-o spun eu, Gheorghe Pătru. Păi, ce să fi fost bine în comunism? Nimic n-a fost bine, dar nici nu poți să vii acum și să spui că totul a fost rău. Zău așa.

Ei bine, n-a fost deloc bine, dar și dacă n-a fost bine, a fost totuși frumos!

Cu toate că deja de dis-de-dimineată, în drum spre birou, începeau belelele. În stația de autobuz ți se lungeau urechile de atâta așteptare. Stăteau acolo o groază de oameni, mama lui de autobuz, totii se enervau și înjurau. Și când autobuzul își făcea în sfârșit apariția, rămâneai ca prostu' pe dinafară, haha, oamenii stăteau înghesuiți ca sardelele și atârnavă ca ciorchinii în usi.

Așa că de-obicei trebuia să mă duc la

birou pe jos. De fapt, ăsta nu era deloc un lucru rău. Păi, și aici în Germania mulți fac jogging înainte de lucru, de bunăvoie, și totuși sunt oameni cu mașină. Iar dacă te mai prindea și ploaia în drum spre birou era perfect, că la bloc n-aveai niciodată apă când voiai să faci duș. Și apa de ploaie e foarte faină, n-are calcar ca apa de la robinet și îți face pielea moale, moale, de catifea.

Și uite-așa ajungeam la birou abia la opt sau opt jumate, în loc de șapte. Nu vă spun în ce hal mi-erau pantofii, atâta era noroiul pe ei, uite-atât! Păi ce, aveam noi pe-atunci trotuare asfaltate? Trotuarele asfaltate nu le știam decât din filme, dar nu din alea rusești, halta, că nici rușii nu le-aveau cu asfaltul.

Și la birou îmi scoteam pantofii și mă duceam la chiuvetă să-i spăl. Mă rog, mai întâi trebuia să stau la coadă, că nici Dorel și nici Marian n-aveau chef să-și petreacă ziua cu pantofii murdari în picioare. Marian și Dorel erau colegii mei de birou, iar pe șef îl chema Tocaru.

Tocaru ăsta nu era un om prea plăcut. Venea mereu cu întârziere la birou, așa cam pe la nouă, nouă jumate, nu era genul care să se scoale cu noaptea-n cap. Și dimineața era al naibii de prost dispus, ce mai, era ca o fiară turbată. Cum apărea pe ușă, începea să zbiere: „Băi, voi v-ați dilit de tot? Iar jucați cărți? Chiuveta e din nou înfundată și pe voi vă doare-n cur. Cum mama dracului să îndeplinesc eu planul cu voi?”

Mda, la asta n-aveam nici noi răspuns. Noi, adică eu, Marian și Dorel, lucram în aceeași încăpere. Eram toți trei desenatori tehnici, la noi se proiectau hidrocentrale. Problema era că nu prea aveam proiecte, iar dacă apărea vreun proiect, atunci n-aveam hârtie de calc sau rotringuri. Planificare socialistă, deh! Las-o dracului, ce mai!

Și Tocaru tot voia să ne dirijeze și să ne controleze, omul, ce-i drept, lucra pe brânci, dar mai puțin pentru întreprindere,

și mai mult pentru Securitate. Tocaru ăsta era turnător. Marian știa asta. Dorel o știa și el. Și bineînțeles că și eu știam. Toți știau. Dar Tocaru habar n-avea că toată lumea știe și se tot minuna că nu mai prididim să lăudăm partidul și pe Ceaușescu. Mă rog, atât îl ducea mintea, nu halise el înțelepciunea cu lingura.

Și, după accesele lui matinale de furie, Tocaru se căra, și-atunci puteam și noi să facem o pauză de cafea, să ne tragem nițel sufletul. Tocaru dispărea în biroul lui de la capătul coridorului și, după ce se liniștea oleacă, își chema secretara în birou: „Gertruud!” Că așa o chema, Gertrud. Și-apoi Tocaru pune un bilet pe ușă, scris de propria lui mână: „Rog nu deranjați! Ședință”. Și să vezi ce ședință încingeau ei acolo, hehe, las-o dracului! Știa toată Anina ce fel de ședință e aia.

Dacă lipeai urechea de ușă, îi auzeai cum gâfâie și suspină, ah, oh, ca la panoramă. La Anina, chestii dintr-astea se răspândeau cu viteza fulgerului, știa lumea de ele încă înainte să înceapă. Până și ăia din Oravița aflau de îmbârligăturile astea, și Oravița era la dracu'n praznic. Numai Hilde, nevasta lui Tocaru, habar n-avea de toată tărășenia. Avea și asta nume nemțesc, deși tac-su era român și mă-sa unguroaică.

Hilde nu era nici ea ușă de biserică, atunci când se uita la tine cu privirea aia te băga în boale, te prindeai imediat care-i șpilul. Nu vreau s-o vorbesc de rău, era gagică mișto, arăta trăsnet, dar, ca să fiu sincer, în pat era un zero barat. Pe legea

mea!

De la unşpe încolo nici nu mai trebuia să mă uit la ceas, ajungea să mă uit la Marian şi imediat ştiam cât e ceasul. După unşpe, Marian era totdeauna făcut praştie, în privinţa asta puteai să te bizui pe el. Începea să rânjească de-a-n boulea, faţa îi era roşie ca steagul sovietic, se clătina ca plopul-n vânt când fugea la toaletă, cu voma-n gât. Dar, în rest, nu-ţi dădeai seama că a băut, omul ăsta putea să bea cisterne întregi! Cisterne! Când mă gândesc numai la cât coniac îşi turna în cafea dimineaţa, le băga ca pe apă.

Mai apoi venea pauza de mic-dejun şi fiecare îşi scotea gustarea. Da, noi luam micul-dejun abia după unşpe, înainte nici n-aveam timp să răsufptăm. Eu citeam mereu ziarul în care-mi împachetasem gustarea. Dar terminam repede cu lectura, într-un minut, hai două, că nu era nimic de citit în ziar. Şi după aia mergeam cu ziarul la toaletă, că nici hârtie igienică n-aveam, normal. Ce să-i faci, planificare socialistă. Dar ziarul era numa' bun de hârtie igienică, aveai pe fiecare pagină o poză cu Ceauşescu.

Pe la douăşpe, pe Marian îl fura de obicei somnul şi se pornea să sforăie, dar cel târziu la trei Dorel începea să scuture de el - hai, bă, scularea! Pe urmă plecam cu toţii acasă.

Ziua de leafă o sărbătoream într-o crâşmă, nu mai ştiu cum îi zicea de fapt, noi îi spuneam aşa, stas, *La căţeaua leşinată*. Ciocneam şi noi un pahar, mai uitam de griji. Birtul era tot timpul plin ochi, aveai noroc dacă mai găseai un loc în

picioare. Mare păcat că n-aveau niciodată bere acolo, dar era fain si-asa. Dorel făcea cinste cu un rând de vodcă, Marian cu un rând de monopol, pe urmă dădeam eu o vodcă, Dorel un monopol și tot așa. Niciodată nu comandai numai pentru tine. Exclus. Și dacă în cursul serii își mai pierdea unul sau altul echilibrul și cădea pe sub tejghea, ceilalți săreau imediat și-l ridicau, până luă ăla din nou poziție de drepti. Da, dom'le, noi mai țineam unul la altul, pe vremea aia încă exista solidaritate.

Anina era un orășel de provincie la dracu'n praznic, dar oamenii de-acolo erau foarte faini, viața era al naibii de grea, dar toți se descurcau. De exemplu, vecina mea, doamna Kracsek, și-a rupt într-o zi piciorul stâng. A căzut de pe scară, pleosc, când a vrut să-și atârne perdeaua la geam. Pe-atunci Salvarea nu venea niciodată când o chemai, că n-avea benzină, așa că doamna Kracsek s-a gândit ce s-a gândit și brusc i-a venit o idee: a sărit, hop-hop, într-un picior, până la spital. Nu i-a fost ușor, normal, dar a făcut tot drumul în mai puțin de două ore, și când a ajuns la spital era așa de frântă de oboseală, că s-a împiedicat pe treptele de la intrare și, pac, și-a rupt și piciorul drept. Doi felceri au pus-o după aia pe targă și au dus-o la etajul doi, la doctorul Ionescu, ortopedul, care i-a pus ghips la ambele picioare. Doamna Kracsek a avut un noroc chior, că de-obicei felcerii nu prea erau pe la spital. Se fâlfâiau pe undeva prin oraș, la cumpărături, că după lucru oricum bătea vântul prin magazine. Și doctorul Ionescu era un medic foarte

căutat, problema era că nu-l prea găsea nimeni, dar ce să-i faci, omul avea mereu o groază de treabă. Muncea de se spetea cu alea două surori medicale ale lui. Ba lucra cu una, ba cu cealaltă, ba cu amândouă deodată. Avea camera lui de lucru specială și încuia ușa, ca să nu fie deranjat. Doctorul Ionescu era un om foarte modest, n-avea pretenții. Camera lui era mobilată cu cele strict necesare, în afară de-un pat nu găseai acolo nicio mobilă. Nu tu dulap, nu tu masă de operație. Da, așa era pe-atunci, lipseau lucruri esențiale și doctorului Ionescu precis nu i-a fost ușor. Și trebuia să se mai lupte și cu gura lumii, fiindcă unii îi reproșau că nici nu se uită la pacienți. Dar pentru ăștia avea răspunsul potrivit: „Băi, voi ce vreți de la mine? Pacientul e în stare gravă? Bun, păi, în cazul ăsta are nevoie urgentă de-un preot, nu de-un medic.”

Preotul bisericii ortodoxe din Anina era părintele Bobulescu, care muncea și el cât șapte. Părintele Bobulescu avea, practic, două meserii. Pe de-o parte era preot și ținea predici despre Dumnezeu și sfinți, pe de altă parte era turnător la Securitate, ca Tocaru, și raporta în scris tot ce-i povestea lumea la spovedanie. Dacă, de pildă, unul îi spunea la spovedanie: „Părinte, am păcătuît, azi-noapte am visat cum îl strâng de gât pe Ceaușescu” sau „Părinte, sunt un păcătos, vreau s-o șterg peste graniță, să fug în Iugoslavia și de-acolo în Austria”, atunci Securitatea afla totul în aceeași zi.

Dar asta a ieșit la iveală de-abia după '89, când oamenii și-au putut vedea

dosarele de la Securitate. După aia mulți au fost supărați pe părintele Bobulescu, dar pe nedrept, fiindcă în realitate era un om foarte fain, ce mai, era pâinea lui Dumnezeu. De fiecare dată când una dintre oițele Domnului era pusă după gratii pentru cele mărturisite la spovedanie, părintele Bobulescu intervenea pe lângă Dumnezeu și se ruga pentru oița respectivă, ca să nu sufere prea mult la pușcărie.

Dar așa-i lumea. Si astăzi mai sunt unii supărați pe părintele Bobulescu, doar pentru faptul că au stat ani de zile la pușcărie din cauza lui. Dar hai să vă spun un secret: în realitate, oamenii ăștia au o cu totul altă problemă, sunt doar invidioși că părintele Bobulescu e deja de zece ani primar la Anina, și ei nu. Înaintea părintelui Bobulescu a fost primar Tocaru, dar când s-a aflat ce porcării făcuse, a trebuit să zică adio primăriei și dus a fost. De rușine, a părăsit orașul și acum lucrează la București, e ministru de Justiție. Am citit-o chiar ieri în ziar.

Ei, da, s-au schimbat timpurile, nimic nu mai este așa cum a fost odată. Marian trăiește azi în

Canada și nu mai bea coniac, a trecut pe whisky. Dorel trăiește în Suedia, s-a combinat cu o belgiancă și fac amândoi comerț cu vin italian pe care-l vând în Olanda, iar Hilde a divorțat de Tocaru și a deschis la Miinchen, împreună cu Gertrude, un magazin de specialități gastronomice, pe care-l închid de două ori pe an câte două săptămâni ca să vină-n

concediu în România. Gertrude și Hilde pur și simplu nu pot uita trecutul, mereu se întorc la locul crimei.

1

Haha, la mine e altfel, eu sunt făcut din alt aluat. Eu nu mă duc decât o dată pe an la Anina și niciodată nu rămân mai mult de șapte luni. Anul trecut, pe la începutul lunii august, i-a trimis o scrisoare la București fostului său profesor de la Universitatea din Timișoara, Marius Pelican, pe care, în anii '70, îl admirase nu numai pentru cunoștințele sale de specialitate, ci și pentru intransigența cu care se opunea dictaturii, nefăcând, spre deosebire de o mare parte a colegilor săi, niciun fel de compromisuri cu organele statului.

Îi scrisese profesorului că nu s-au mai văzut de-un car de ani și îl întreabă cum o mai duce.

Profesorul îi răspunse, după vreo lună, că-i merge destul de bine.

Apoi adăugă că scrisoarea pe care i-o trimisese el în august la București conținea, de fapt, o mică inexactitate: nu era adevărat că nu se mai văzuseră de-un car de ani, căci, chiar dacă el nu-l văzuse pe profesor de-o veșnicie, acesta îl văzuse pe el recent, și nu doar o dată. Căci, examinându-și nu demult dosarul de la Securitate, care conținea, nota bene, în jur de o mie de pagini, profesorul fusese

surprins să descopere, printre altele, o sumedenie de fotografii cu el, fostul său student, făcute odinioară de paparazzii Securității.

Citind cele scrise de profesor, îl trecură dintr-odată fiorii și avu senzația stranie că și acum,

f

t

t

s

după mai mult de treizeci de ani, era încă urmărit pas cu pas. Trei luni mai târziu se duse la București și, urmând silueta filiformă a bătrânului profesor, care se mișca precum într-o scenă de film redată cu încetinitorul, urcă treptele scârțâitoare de lemn spre podul casei acestuia. Fotocopiile documentelor întocmite de Securitate zăceau acolo prăfuite, într-o ladă șubredă de lemn. Printre sutele de pagini cu rapoarte când banale, când neverosimile de urmărire, bătute la mașină sau scrise de mână, se găseau în jur de cincisprezece fotografii cu el în diverse ipostaze, într-o poză din 1973 apărea sunând la ușa casei profesorului din Timișoara, într-alta bea bere cu profesorul și cu colegii la o terasă de pe Bega, zisă pe-atunci *Groapa*, și apoi mai era o fotografie cu totul și cu totul deosebită făcută în 1988, deci la unsprezece ani de la plecarea sa din România, când venise de la Diisseldorf la Timișoara pentru a-și vizita părinții. Era imortalizat din spate, stând în picioare și urinând la toaleta unui restaurant din centru.

1

Uimit de absurditatea acestei poze, nu-și putu înăbuși un chicotit, pentru a-și aminti apoi că, pe vremea aceea, în România era înjositor pentru un bărbat să se așeze pe WC când făcea pipi. În vestul Europei, în schimb, se impusese în ultimii zece ani la scară largă poziția șezândă în timpul acestui act, chiar dacă un tribunal din Diisseldorf stabilise recent, într-un proces intens mediatizat, că urinatul în picioare nu este pasibil de pedeapsă penală. În anii '70, mie și prietenilor mei ne plăcea la nebunie să spunem bancuri politice. Făceam haz de necaz, ne mai răcoream și noi. Dar fiindcă niciodată nu puteai fi sigur că Securitatea nu va afla cumva ce-ai scos pe gură, spusul bancurilor avea ceva palpitant, era ca un fel de ruletă rusească. Te-aude cine nu trebuie sau ai noroc? Era ca și cum te-ai fi jucat de-a șoricelul și pisicuța:

*Pisicuță mică, mică,
Tu ai blană frumușică,
Cap rotund, urechi micuțe
Și ai gheare la lăbuțe.
Uneori stai nemișcată,
Cu privirea încordată,
Atunci simți un șoricel,
O, sărmanul, vai de el!*

Si dacă tot veni vorba de bancuri, acum
ceva

vreme am descoperit în marea grădină a
internetului o anecdotă care spune multe
nu numai despre trecutul României, ci și
despre prezentul ei. Povestitorul e un om
cărui nu i-a fost deloc ușor în timpul
dictaturii comuniste, dar care astăzi si-a
croit, în sfârșit, un rost în viață.

„Am fost director la o mare întreprindere socialistă. Cafeaua de dimineață era pregătită de o secretară sexy, mergeam la serviciu cu o Dacie neagră. Odată am fost întrebat dacă fabrica nu contribuie cu zece mii de lei pentru înmormântarea unui tovarăș din Comitetul

Central. Am spus că, cu atâția bani, aș înmormânta întregul Comitet.

Din acel moment am devenit director la o întreprindere mai mică. Cafeaua zilnică era pregătită de o secretară mai în vârstă, la serviciu mergeam cu furgoneta fabricii. Odată am fost apostrofat că n-am venit la ultima ședință de partid. Am răspuns că, dacă știam că e ultima, m-aș fi dus sigur.

Din acel moment am lucrat ca maistru. La serviciu mergeam cu mașina proprie și acum trebuia să fac eu cafeaua de dimineață. În atelier

aveam pe perete o poză cu Ceaușescu și una cu Brigitte Bardot. Odată mi-au spus să dau jos poza curvei de pe perete. Am dat jos poza lui Ceausescu.

Din acel moment am lucrat ca zilier, la săpat șanțuri. Mergeam la lucru cu bicicleta și aduceam cafeaua de acasă în termos. Odată, în timp ce săpam șanțul, au venit și mi-au spus să-mi ascund bicicleta deoarece va trece pe acolo o delegație de partid de la București. Le-am zis să nu-și facă probleme, pentru că bicicleta este închisă cu un lacăt. Din acel moment am rămas fără lucru.

După schimbarea orânduirii, m-am reabilitat, am intrat în politică, m-am înscris în partidul de guvernământ, apoi am trecut la partidul proaspăt ajuns la putere și, în fine, după ce s-au ținut iar

alegeri, m-am sucit din nou. Am făcut carieră, cafeaua îmi este servită de o secretară sexy, la serviciu merg cu un BMW, cu șofer personal. în rest, îmi țin gura și, din când în când, ridic mâna să votez. Nivelul meu de trai s-a îmbunătățit în

f

1

mod constant, în ciuda crizei.”Cea mai sigură cale de-a apărea în ziar este să citești ziarul când treci strada. Pe roșu, desigur. Bineînțeles că există și alte modalități de a-ti

propulsa fotografia pe prima pagină a unei gazete, de exemplu, să muști un câine, să nu divorțezi o viață întreagă sau să devii politician și să te faci portavocea unor principii în care nu crezi.

Cu totul altfel stăteau lucrurile în România anilor '70. Starul absolut și răsfățatul numărul

unu al tuturor publicațiilor era Ceaușescu. Cu pumnul ridicat și privirea vigilentă, acest mare maestru al absurdului reușea zi de zi să ajungă pe prima pagină a ziarelor, unde-i puteai citi cuvântările interminabile și interșanj abile, evidențiind uriașele succese ale socialismului

real. Restul paginilor erau ocupate și ele în mare parte cu ode fierbinți închinete celui mai iubit fiu al poporului.

Se înțelege de la sine că nimeni nu mai citea ziarul. Și totuși, ziarele se vindeau pe-atunci în tiraje de masă. Printr-un fenomen ciudat, muncitorii și țărani statului socialist continuau să se aboneze la ele.

Singurele texte cât de cât lizibile din ziar erau scurtele știri din Vest de pe ultima pagină. Dacă citeai acolo, de pildă, că oamenii muncii de la Bonn, Paris sau Londra mureau de foame, îți doreai și tu imediat să ajungi într-unul dintre orașele acelea și să mori alături de ei. Căci regulă generală era următoarea: tot ce scrie în ziar este sută la sută adevărat, dar numai dacă întorci relatarea pe dos.

Chiar și la anunțurile mortuare aveam mereu

suspiciunea că erau la fel de inventate și de cenzurate precum restul textelor, dar, cu toate astea, decedații n-au protestat niciodată. Starea de fericire datorată norocului de a trăi în comunism trebuia păstrată intactă până la moarte și chiar dincolo de ea. Un adevărat comunist trebuia să dea ortul popii într-un mod care să reflecte exemplar valorile comuniste, ca în următorul necrolog:

După o lungă și grea suferință, tovarășul Gogoman ne-a părăsit plin de încredere în viitor, mai sănătos și mai optimist ca niciodată.

Pe mormântul unui adevărat comunist se așeza, în loc de crucea creștină, o stea roșie, iar la comuniștii deosebit de destoinici se mai adăugau o seceră și-un ciocan pe placa funerară, probabil pentru ca aceștia să nu se plictisească în lungile nopți de insomnie și să se poată îndeletnici cu grădinaritul sau bricolajul.

Toate astea sunt de domeniul trecutului

si, când mă gândesc la timpurile acelea, trebuie să recunosc că ziarele aveau și o parte bună: locuiam pe-atunci într-o locuință neracordată la rețeaua de termoflcare și puteam folosi o parte a ziarului la aprinderea focului în sobă. Așchiile de lemn prindeau imediat foc dacă puneai niște foi de ziar sub ele. Să faci focul cu ziarele era cât se poate de logic, căci purtau denumiri precum

Scânteia, Flacăra sau Flamura. Nomen est omen - Iar mama folosea o foaie dublă de ziar pentru a împacheta gustarea tatei, care lucra la o uzină;

șervețelele de hârtie erau mult prea scumpe și, oricum, nu prea se găseau.

Astăzi, situația s-a schimbat radical. în fiecare dimineață, când îmi beau cafeaua, consult presa germană și internațională pe internet. Termin relativ rapid cu lectura, căci atunci când nu-mi place o știre sau un editorial, dau clic și sar la altă pagină. Până la urmă, nu mai citesc decât reclamele. în ele oamenii încă privesc viitorul plini de optimism. Și, uite-așa, totul e iarăși aproape la fel de frumos ca pe vremuri.

1

* „Numele este un semn prevestitor” (lat.) (n.r.).În 1971, după întoarcerea dictatorului dintr-o vizită oficială în Coreea de Nord, în România a avut loc o mică revoluție culturală care a marcat începutul unei lungi perioade glaciare pentru libertatea creației.

Eu eram un student entuziast de la Universitatea din Timisoara si tocmai scriam o

lucrare de seminar despre absurdul existenței și despre ființa umană în postura esențială de clown în piesa lui Samuel Beckett *Așteptându-l pe Godot*, când profesorul îndrumător m-a înștiințat că trebuie, din păcate, să-mi schimb urgent tema și să mă reorientez către un subiect optimist. Asemenea viziuni tulburi n-aveau ce să caute într-o țară care înainta cu pași mari spre viitorul de aur și, de aceea, profesorului i se înmânase o listă cu autorii dubioși care trebuiau eliminați din

programă, printre aceștia aflându-se și Beckett.

Nu-mi doream pe vremea aceea nimic mai mult decât să devin scriitor, publicasem deja câteva texte în diferite reviste si tocmai

terminasem o povestire mai lungă în maniera lui Kafka. în povestirea cu pricina

era vorba despre un evadat care își pierduse complet orientarea și rătăcea acum pe străzile labirintice ale orașului, într-o noapte neagră ca smoala, singur și înfricoșat. Am dus textul la redacția revistei

Orizont din Timisoara, care mai există și astăzi și a rămas în aceeași clădire din centru.

— Te felicit, ai scris un text foarte bun, mi-a spus redactorul de-atunci, dar, te rog, du-l înapoila tine acasă. Pentru binele meu, n-
as vrea să-l tin

în sertarul ăsta.

Cenzorii erau adesea maestri neîntrecuți ai grotescului. Herta Miiller a vorbit recent despre criteriile stricte după care se ghida cenzorul ei. Unul dintre ele era că, exceptând articolele și prepozițiile, un cuvânt n-avea voie să apară decât o singură dată pe pagină. De exemplu, dacă povesteai ceva despre o pisică, nu-ți era permis să folosești cuvântul „pisică” de două ori pe acea pagină, ceea ce avea efecte bizare asupra stilului narativ. Căci *a rose is a rose is a rose is a rose*, după cum a demonstrat demult încăpățânata Gertrude Stein. Și o pisică este o pisică este o pisică este o pisică. Și nu o pis-pis, nicio prădătoare de șoareci și nicio tigresă de casă, cu excepția situației când scriitorul are o problemă la mansardă.

Însă cuvântul „cenzură” nu exista în limbajul oficial de-atunci, căci realitatea se prezenta ca în următorul banc.

La Radio Erevan, un ascultător fidel întreabă:

— Există sau nu cenzură în țara noastră?

— În principiu, nu, răspunde Radio Erevan, dar nu avem posibilitatea să dăm explicații suplimentare.

Deși nu aveai voie să exprimi gânduri critice sau pesimiste, unii încercau totuși să o facă pe căi ocolite. De pildă, colegul meu Florin s-a hotărât să pună în scenă la

universitate piesa absurdă *Scaunele* de Eugen Ionesco. Era sau nu fiecare cuvânt rostit pe scenă în pericol de-a fi tăiat de cenzură? Era. Foarte bine, atunci cel puțin sfârșitul acestei farse, care era de fapt partea ei esențială, avea o șansă reală de a fi jucat în întregime, căci în ultimele minute ale piesei nu pronunța nimeni niciun cuvânt. Un orator surdomut, care vrea să transmită un mesaj deosebit de important, scoate pe gură bolboroseli răzlețe în loc de cuvinte, în fata unei săli în care nu se găsesc spectatori, ci doar scaune goale.

Ei, da, n-a fost o inițiativă prea
fericită. Oare nu cumva oratorul
surdmut din piesă trimitea la
dictatorul dement? Tăcerea finală a
fost aclamată furtunos la premieră,
dar a doua zi piesa a fost luată la bani
mărunți și oratorului mut i s-a pus
căluș la gură. **În căutarea
lumii prezente**
Brautigan 3

în septembrie 1991, la doi ani după
căderea dictatorului, am făcut o călătorie
la Timișoara, în căutarea verilor copilăriei
mele, înmiresmate de garoafe și căpșuni, și
a zilelor vesele și triste din studenție. Mi-
am luat o cameră la Hotelul
Continental.

M-am uitat din cameră, de la etajul
zece, la plopii înalți și argintii cu frunze
alb-tremurătoare care țineau străzile și la
mașinile și oamenii
minusculi miscându-se de colo-colo, ca
niște jucării din tablă trase cu cheia.
Aveam senzația că mă aflu într-un vis
psihedelic, căci în fața hotelului, acolo
unde era arborat odinioară tricolorul cu
stema comunistă, acum flutura vesel
drapelul american.

După ce mi-am pus hainele în dulapul

vechi și șubred din pal, am dat o tură de recunoaștere prin oraș. La fiecare pas încercau să mă racoleze tot felul de țiți dubioși, pentru a mă convinge să schimb bani în condiții nemaipomenit de avantajoase. Îmi ieșeau în cale studenți hoinărind fără griji, bărbați grăbiți în costum și cravată, femei bătrâne cerșind, pensionari zgomotoși care dezbăteau agitați ultimul meci de fotbal, italieni râzând cu gura până la urechi, braț la braț cu îndoielnice frumuseți locale. În apropierea Operei, pe o stradă laterală cu trotuarul plin de gropi, am descoperit într-o clădire veche, cu o fațadă scorjită în stil Art Nouveau, o mică librărie, și când am aruncat o privire în vitrină, inima a început să-mi bată mai tare. În mijlocul vitrinei, între diferite volume de artă și opere celebre ale literaturii universale, străluceau două cărțulii înguste și lungi, cu coperte de culoare albastru-închis: *La pescuit de păstrăvi în America și în zahăr de pepene*. Richard Brautigan fusese tradus în românește.

Le-am cumpărat pe loc și, când m-am întors la Diisseldorf, le-am așezat în bibliotecă alături de celelalte cărți ale lui. Se mai află acolo și astăzi, undeva aproape de *Huckleberry Finn* al lui Mark Twain și de nuvelele lui Cehov, Maupassant și Hemingway.

Apoi l-am sunat pe Giinter Ohnemus la

Miinchen și i-am povestit înfrigurat de descoperirea mea.

— Hi-hi, a chicotit el, la fel ca la prima noastră convorbire telefonică din urmă cu optsprezece ani. Formidabil! Și când te gândești că, la noi, cărțile lui Brautigan se îndreaptă vertiginos spre veșnicul muzeu al frumoaselor vremuri de

demult.În iulie 1992, în vacanța de vară mă găseam, ca de atâtea ori în ultimii ani, la Aix-en-Provence. Eram din nou pe bulevardul Cours Mirabeau cu Carmen și Andreea, la umbra marchizei verzi din fața cafenelei *Les Deux Gargons*. La masa de alături luase loc un grup de tineri, două femei și trei bărbați. Judecând după frânturile de conversație care-mi ajungeau la urechi, erau probabil studenți. Erau plini de exuberanță și energie. Se foiau fără întrerupere pe scaunele împletite din răchită, sorbeau setoși din paharele cu Coca-Cola sau Orangina, chicoteau amuzați și vorbeau tare și totuși deodată. Dintr-odată însă, ceva le-a atras atenția. Au început să vorbească mai încet, apoi și-au apropiat capetele, șușotind ceva. Ciudat mi se părea faptul că priveau mereu în direcția mea. Am întors capul, dar în spatele meu nu se afla nimeni.

Curând după aceea, cele două tinere s-au ridicat de la masă și, cu un surâs văratec

fermecător, s-au îndreptat ținând spre mine. Erau frumoase foc. În ochii lor strălucea răsăritul de soare din Provence și părul li se unduia pe umeri, precum lanurile de grâu ale lui van Gogh în briza cu miros de lavandă.

S-au oprit la masa noastră și, ca într-o scenă de film derulată cu încetinitorul, mi-au întins o foaie de hârtie și un pix.

— *Pourriez-vous nous donner un autographe, s'il vous plaît?* au întrebau. Ați putea, vă rog, să ne dați un autograf? Amândouă erau foarte emoționate. Iar eu rămăsesem, desigur, *bouche bée*, cu gura căscată.

Da, fără îndoială, în anii '40 băusem cu Jean Cocteau și Jean Giraudoux pastis și vin rose exact aici, în această cafenea, și apoi scrisesem la sugestia lui Giraudoux cea mai bună piesă de teatru a tuturor timpurilor, dar până acum nu crezusem niciodată că, în afară de mine, mai luase cunoștință cineva de acest fapt. Întrucât cele două tinere continuau să mă fixeze, am întins mâna după pix.

— *Pas vous, Monsieur!* au surâs surprinse cele două frumuseți, arătând spre Andreea: Beatrice Dalle.

Beatrice Dalle? Păi, asta nu era actrita franceză care jucase rolul principal în *Betty Blue, 37°2 le matin?*

Paradoxul zilei de naștere spune așa: dacă într-o încăpere se găsesc 23 de persoane, atunci probabilitatea ca două sau mai multe dintre ele să fie născute în aceeași zi a anului depășește 50%. În mod corespunzător, dacă pe întregul glob trăiesc peste șase miliarde de persoane, atunci șansa ca două dintre ele să arate mai mult sau

mai puțin identic depășește 500.000%. Sau ceva de genul ăsta.

Se spune că fiecare om are undeva pe lume un dublu. Dublul Andreei era, evident, Beatrice Dalle. Sau invers, nu contează. Fapt e că era dorit autograful lui Beatrice Dalle, și nu al meu. Cu toate astea, visul meu de a deveni celebru prin literatură devenise realitate - dacă nu în întregime, atunci cel puțin în proporție de 10%. Nu demult l-am vizitat pe prietenul meu Matei Vișniec la Paris. Matei a părăsit România în anii '80, ca tânăr scriitor, și s-a stabilit în orașul de pe Sena, unde i s-a acordat azil politic. Matei este un tip pansiv, de statură mijlocie și, spre deosebire de majoritatea colegilor săi de generație, nu și-a pierdut până astăzi nici idealurile din tinerețe, nici părul des din cap. Dă impresia unui om grav și retinut, zâmbind doar cu o oarecare parcimonie, dar dacă-i citești sau vezi piesele de teatru, vei fi adesea ispitit să rânjești sau să râzi în gura mare. Umorul său pendulează între absurd și grotesc, ceea ce dovedește faptul că se inspiră deseori din realitatea românească. Mai recent, Matei a scris un roman despre experiențele sale la Paris, *Sindromul de panică în Orașul Luminilor*. Cartea mi-a plăcut foarte mult, de aceea am tradus cam o treime din ea în germană. Apoi am trimis manuscrisul traducerii unui editor

german din Frankfurt, pe care însă părea să-l intereseze mai curând sindromul de panică în orașul de pe Main.

— Textul e foarte bine scris, mi-a spus el la telefon, oferă multe informații interesante, are umor și *esprit*, dar îmi lipsește potențialul de identificare pentru cititorul german. Pe cine să intereseze la noi ce face un scriitor român fugit la Paris? Dar poate că Vișniec va scrie într-o bună zi ceva despre Germania, nu?

Nu am răspuns eu supărat, tema asta e deja luată. Despre Germania tocmai scriu eu o carte.

Deci, Matei și cu mine ne aflam acum în *Cafe Delmas*, din Place de la Contrescarpe, și eu îi povesteam cu un rânjet sarcastic despre reacțiile editorului german la romanul său. Ședeam afară, la una dintre mesele de pe trotuar, căci era o dimineață de iunie caldă și plină de lumină.

Dintr-odată mi-a sunat iPhone-ul. L-am dus la ureche, era nevastă-mea. Sănătatea mea o preocupă atât de tare, încât ori de câte ori sunt plecat de-acasă, mă sună cel puțin o dată pe oră ca să mă întrebe ce fac.

—Ciao, Carmen! am zis. N-ai de ce să-ți faci griji, îmi merge grozav.

Era adevărul adevărat. Atmosfera capitalei franceze avea ceva de-a dreptul magic. Gazele de eșapament se amestecau nebunatic cu celebrul aer parizian, conferindu-i aroma inconfundabilă a unei metropole autentice, trecătorii se deplasau cu pas ușor sau cu role butucănoase, mașinile claxonau vesele și uneori aproape că ne treceau peste picioare, așa cum ți se întâmplă la Paris când te așezi la o masă de pe trotuar și vrei să te răsfeți ca o șopârlă la soare. Înainte de a-mi aprinde o țigară, l-am întrebat pe chelner dacă se poate fuma, vrând să fiu politicos precum francezii.

—*Mais oui, monsieur*, mi-a răspuns el generos. *Allez-y!*

L-am rugat să-mi aducă o scrumieră.

—*Mais pourquoi?* De ce vă trebuie scrumieră? s-a minunat chelnerul. Aruncați mcurile pur și simplu pe jos.

O, da, mi-am zis eu, parizienii știu să trăiască, aici totul *e à la legere*, nu ca în Germania, unde plouă de-ți vine să-ți iei câmpii și unde, dacă mergi la restaurant, trebuie să te ascunzi în

toaletă ca să tragi un fum.

Și apoi, trecutul literar glorios al Orașului Luminilor era încă omniprezent. Mișuna de scriitori celebri, trebuia numai să te uiți atent în jur. De exemplu, tipul cufundat în gânduri care tocmai trecea pe lângă noi, cu o servietă sub braț, în direcția Pantheon-ului, îmi amintea al naibii de insistent de Jean-Paul Sartre, poate și din cauza ochelarilor cu ramă groasă și a pipei pe care o avea între dinți. În ceea ce-l privea pe chelnerul înalt și subțirel ca un țipar, nu mai încăpea nicio îndoială: omul semăna leit-poleit cu Samuel Beckett. Fața lui îngustă era brăzdată de nenumărate riduri de expresie, avea părul alb, scurt și des, îndreptat rebel în toate direcțiile, și purta ochelari mici, rotunzi, cu ramă metalică. La masa de-alături, un bărbat mai în vârstă cu chelie și față de clovn lua câte o înghițitură din whisky-ul său dublu, zâmbind satisfăcut, și aș fi putut jura că prin acei ochi rotunzi cu sclipiri melancolice mă privea Eugen Ionesco.

Brusc și-a făcut apariția un acordeonist cu plete de hipiot. Avea o geacă de piele cum poartă motocicliștii și o pălărie à la Charles Trenet. A trecut de la o masă la alta, cântând *La vie en rose* atât de fals, încât puteam jura că Edith Piaf, care-și dormea somnul de veci pe undeva prin apropiere, se trezise cu dureri cumplite de cap și-și astupa acum disperată urechile. Culmea e că acordeonistul mi-era cunoscut, dar nu din istoria literaturii. Îl mai văzusem de câteva ori în centrul vechi din Dtisseldorf, unde, târșându-și picioarele de la o terasă la alta, îi tortura pe nefericiții clienți.

Și apoi s-a produs inevitabilul. Acordeonistul sa oprit la masa noastră, și-a săltat pălăria, ne-a întins palma deschisă și a spus într-o română

neaoșă:

— Bună ziua. Măi flăcăi, dați si voi vreo doi-trei euro la băiatu'!

— Dumnezeu, a spus Matei, iar ai apărut?

— Domnu', și dumneata ești tot român de fel, nu? mi s-a adresat acordeonistul.

— Așa este, am răspuns eu, uitându-mă meditativ în depărtare.

— Și din ce parte a României ești?

— Știi ce? Ce-ar fi dacă ne-ai lăsa în pace? a intervenit Matei.

— Da, ce-ar fi, am adăugat eu.

— Băi, ce fel de oameni sunteți voi? Vă e jenă că sunteți români? Băi, frate, mi-e rușine cu voi! a izbucnit, scârbit, acordeonistul.

— Nicio problemă, rușinează-te după placul inimii, am spus.

Acordeonistul a dat disprețuitor din mână, apoi a apărut dintr-odată chelnerul, cu o față de masă împăturită pe braț, și i-a făcut semn s-o ia din loc.

Bărbatul vârstnic cu chelie își clătina muștrător capul, părea să fi înțeles fiecare cuvintel din conversația tocmai încheiată.

Matei, scos din pepeni, s-a sculat brusc și a mers la toaletă fără a mai face vreun comentariu. Eu am rămas calm la masă, mi-am aruncat relaxat mukul de țigară pe jos și am început să mă gândesc din nou la chelner, în timp ce acesta, încremenit ca o statuie, se holba în urma unei frumoase trecătoare, care semăna ca două picături de apă cu tânăra Catherine Deneuve, atât că sânii ei aveau dimensiuni americane, â la Marilyn Monroe. Poate că omul era fiul illegitim al lui Beckett, mi-am zis, doar Beckett trăise câțiva ani buni la Paris. Mi-am scos iPhone-ul din buzunar, am intrat pe Wikipedia și am văzut că Beckett se născuse în 1906. Apoi am început să

calculez. Ne aflam în anul 2012, chelnerul avea vreo patruzeci și cinci de ani și, dacă Beckett era într-adevăr tatăl lui, trebuie să-l fi procreat pe la sfârșitul anilor '60. Părea perfect verosimil, căci la vremea aceea Beckett avea șaizeci și ceva de ani, deci încă nu-și pierduse virilitatea. Mare scamator, Beckett ăsta, dar cine-o fi fost mama chelnerului?

— Hai să plătim și să mergem, m-a întrerupt Matei din gânduri, așezându-se din nou lângă mine. Voiam doar să-ti mai arăt unde au locuit Hemingway și Paul Verlaine.

— O, da, Hemingway și Verlaine! m-am bucurat eu, punând iPhone-ul în buzunar. Au locuit cumva împreună?

— Bineînțeles, a spus Matei.

Am început să râdem și Eugen Ionesco a dat aprobator din cap, după care a mai luat o înghițitură de whisky.

Deodată mi-a sunat din nou iPhone-ul. Am răspuns pe loc.

— Ciao, Carmen! am spus. Nu trebuie să-ți faci griji. Sunt sănătos tun.

— Nu sunt Carmen, sunt Mara, a răspuns o voce de femeie.

Mara locuiește, ca și mine, la Diisseldorf și, oricât de ciudat ar suna, suntem buni prieteni, în ciuda faptului că ea e dentistă mea deja de unsprezece ani.

— Bună, Mara, am spus surprins. Cum îți merge?

— Mersi, bine. Ce timp frumos e azi, nu?

— Așa e, am răspuns eu, privind cerul fără niciun nor.

— Știi la ce m-am gândit, așa, spontan? Trec acum cu bicicleta pe la voi și facem o tură pe

lângă Rin, a spus Mara.

— Pe lângă Sena, am spus eu.

— Poftim?

— Nu pe lângă Rin, pe lângă Sena. Sunt la Paris.

— La Paris? Ce faci acolo?

— Beau o cafea cu Visn^rieci⁹. Si acum închid telefonul, că altfel o să plătești o groază de bani. Dar când mă întorc la Diisseldorf trec pe la cabinet, pentru lucrarea aia. Și atunci o să plătesc eu o groază de bani, mi-a trecut prin cap, dar cu voce tare am adăugat: *D'accord?*

— Okay, a spus Mara.

Am închis, și Matei i-a făcut semn chelnerului.

— *L'addition, s'il vous plait!* Nota de plată, vă rog!

Băuserăm două cafele și o Orangina.

— 15,20 euro, a spus chelnerul, care probabil că adunase și data cu prețul consumației.

— Eu plătesc, a spus Matei. Ești invitatul meu.

— Mersi, am zis, apoi l-am întrebat cu multă precauție pe chelner: *Monsieur, est-ce que vous connaissez par hasard Beckett?* îl cunoașteți cumva pe Beckett?

— Beckett?

— *Oui, Samuel Beckett.*

— *Non, monsieur, je regrette,* a spus el și dus a fost.

Fie că subiectul ăsta îi era penibil și făcea pe niznaiul, fie că într-adevăr n-avea habar cine era adevăratul lui tată, n-as fi vrut să mă aflu în pielea lui. I-am lăsat un bacșiș gras în farfurioară și am plecat.

Matei și cu mine am luat-o pe rue Mouffetard până la rue Descartes 39, în Cartierul Latin.

— Asta-i casa cu pricina, mi-a explicat Matei.

Eram încântat. Am fotografiat cu iPhone-ul

imobilul cenușiu de cinci etaje care avea la fiecare cat patru ferestre înalte cu rame albe. I-am trimis imediat fotografia lui Carmen, cu explicația: „Ce frumos e Parisul! Aici au locuit Verlaine și Hemingway, dar între timp s-au mutat la cimitir. P.S.: Nu-i nevoie să mă suni din nou, sunt încă sănătos.”

Summa summarum, pot să spun că vizita la Paris mi-a făcut mare plăcere. Spre seară, Matei m-a acompaniat la Gare du Nord. M-am întors la Diisseldorf cu trenul de mare viteză Thalys, a cărui denumire mi-a amintit de Thalia, muza greacă a comediei. Da, asta se potrivea de minune cu aventurile mele pariziene

.Maria Luisa este o tânără traducătoare de literatură, originară din Sicilia, care s-a stabilit la Valencia. Este brunetă, are ochi căprui și una dintre trăsăturile ei de bază este că gesticulează plină de temperament și fără oprire în timp ce vorbește, ceea ce-mi amintește de următorul banc: De ce nu le place italiencelor să vorbească la telefon? Pentru că atunci au o mână ocupată.

Am cunoscut-o pe Maria Luisa la Veneția, la un workshop internațional pentru traducători de literatură. În afară de limba ei maternă, Maria Luisa mai stăpânește engleza, spaniola și varietatea valenciană a limbii catalane. În plus, Maria Luisa a mai învățat și limba română, căci a petrecut patru ani la Timișoara, începând cu 2006. A lucrat ca lector de limbă italiană la Universitatea de Vest, unde mi-am făcut și eu o parte din studii în anii '70.

într-o seară caldă de vară, sub umbrela multicoloră a unei cafenele de pe Canal Grande, m-am întreținut cu Maria Luisa despre Timișoara de ieri și de azi, când în română, când în firimituri de italiană și spaniolă. După cum mi-a povestit Maria Luisa gesticulând, mulțumită limbii ei materne, tot romanică, a reușit să învețe destul de repede româna, descoperind surprinsă că această limbă prezintă un enorm avantaj față de italiană: în română se poate înjura cu mult mai multă fantezie decât în italiană. La Timișoara, mia povestit ea, se înjură practic oriunde și în orice situație imaginabilă: la universitate, pe stradă, în timpul joggingului sau în taxi. Mai mult, deseori lumea folosește cuvinte vulgare și primitive nu pentru a-și jigni interlocutorul, ci pentru a-și semnala solidaritatea și simpatia. „Ce mai faci, măi pulă?”, de pildă, face parte dintre formulele de salut pline de căldură folosite astăzi de tinerii din Timișoara, mi-a explicat Maria Luisa.

— Exact ca pe timpuri, am spus eu, cuprins deo dulce nostalgie.

Cum Maria Luisa are nu numai o fire foarte temperamentală, ci și un spirit pragmatic deosebit de dezvoltat, după doar trei luni de stat în România a luat decizia de a se folosi de ploaia de înjurături care-i asaltau zilnic urechile și de a scrie o teză de doctorat pe tema aceasta. A găsit în doi timpi și trei mișcări un conducător de doctorat, pe profesorul universitar Cornel Ungureanu.

Îl cunoșteam pe Cornel din anii '70, pe atunci lucra - sub ochii mereu vigilenți ai

cenzurii - ca tânăr redactor si critic literar la revista *Orizont*, unde în zadar se străduise să-mi publice povestirile grotești în spiritul lui Kafka. Uneori, când aveam ceva timp liber, deci când chiuleam de la cursuri sau seminarii, îl luam de la redacție ca să bem o bere la restaurantul *Cina*. Din păcate, la *Cina* de-obicei n-aveau bere atunci când ti-era

mai sete, așa c&faute de mieux, dădeam pe gât un păhărel de coniac și înjuram economia socialistă de rahat, apoi mai topeam unu' mic și blestemam afurisitele de chimicale din coniac, după aia mai trăgeam vreo două și îi băgăm pe căcăcioșii de la cenzură în morții mă-sii, cu tot cu labagiii ăia analfabeți de la masa de-alături, care precis nu făceau decât să tragă cu urechile lor împutite la conversația noastră, 'tu-i în gură de turnători infecți. Si uite-asa aveam mereu un subiect de

discuție și ne dedicam cu trup și suflet unei game largi de chestiuni, vorba lui nenea Iancu, arzătoare la ordinea zilei.

Cornel avea talent cu carul: nu era doar un iscusit critic literar, mai știa și să înjure frumos și vârtos ca nimeni altul - erau zile în care atingea performanța uluitoare de-a înjura cel puțin zece minute în șir fără a se repeta în cele proferate. Creativitatea sa întrecea orice imaginație, cred că de la el am auzit această sofisticată înjurătură: „'Tu-i pădurea în care-au crescut copacii din care- i făcută hârtia pe care-i tipărită revista care-mi mănâncă zilele si care-i numa' bună de sters la

cur din cauza cenzurii, vedea-o-as moartă si mâncată de viermi.”

Dar, mă rog, de-atunci au trecut peste patruzeci de ani și nu mai sunt deloc sigur că nu am auzit totuși înjurătura asta de la vreun coleg de-ai lui Cornel. Greu de spus, pe vremea aia toți cei care contribuiau la facerea unei reviste înjurau cenzura până la epuizare.

Înjurătura de mai sus pornește, asemenea multor poezii populare românești, de la copacii pădurii natale. Dar, în vreme ce sudălmile românilor se servesc cu predilecție de organele genitale ale mamei și înaintașilor persoanei ocărâte, în cazul înjurăturilor germane locul de vârf îl ocupă popoul. Așa se face că vorbele de ocară nemțești nu sunt nici pe departe atât de expresive ca înjurăturile românești, ele fiind făcute, pardon, cu curul.

De la banalul și ades folositul „*Du Arsch!* ” („Curule!”) la insulta cu valențe muzicale „*Du Arschgeige!* ” („Băi, vioara curului!”) și până la judecata de ordin estetic conținută în „*Du Arschgesicht!* ” („Față de cur!”), viața cotidiană a Germaniei este presărată cu șezuturi. Și încă din 1982, când viitorul ministru de Externe Joschka Fischer i s-a adresat lui Richard Stiicklen, pe-atunci vicepreședinte al Bundestagului german, cu cuvintele: „*Mit Verlaub, Herr Präsident, Sie sind ein Arschloch!* ” („Dacă-mi permiteți, domnule președinte, sunteți un cur!”), popoul a ajuns la loc de cinste si în Parlament.

După trei ani de cercetare, Maria Luisa și-a terminat înjurând ușurată teza de doctorat de peste 400 de pagini, pe care-a depus-o la secretariatul Facultății de Filologie a Universității de Vest. însă, conform regulamentului, doctorandul trebuia să-si susțină oral lucrarea în fata comisiei de doctorat. Maria Luisa a avut în

prealabil mari emoții, dar la susținere lucrurile au mers strună. Starea de anxietate parcă i-a fost luată cu mâna în clipa în care, începându-și discursul, s-a pornit să înjure copios pentru a-și cimenta teoriile. Zâmbea enigmatic precum Mona Lisa, în spiritul firii ei italienești, dar înjura ca un birjar român, dovedindu-se atât de elocventă și de competentă, încât profesorul Cornel Ungureanu și ceilalți membri ai comisiei s-au înroșit până peste urechi și, în final, au notat-o pe candidata la titlul de doctor cu *summa cum laude*.

Un vaporas bej trecea pe Canal Grande cu sunete înăbușite și sacadate. Soarele aflat la

asfințit se legăna zglobiu în apă ca o portocală imensă și ușoară ca fulgul, iar o boare de vânt aducea murmurele agitate ale pasagerilor de pe vaporasele turistice până la masa noastră.

— *Fine della storia, basta*, a spus Maria Luisa și a adăugat zâmbind mândră în română: Examenul mi-a făcut multă plăcere.

Și cu o mișcare largă, entuziastă a brațului a răsturnat ceașca de espresso.

Până să sară în picioare, cafeaua neagră ca smoala i s-a scurs nemiloasă pe fusta albă de vară cu motive florale.

— *Merda*, a strigat îngrozită.

Când înjuri spontan, o faci întotdeauna în limba maternă, deci am dedus că asta trebuie să fie o înjurătură italienească. Dar oare ce înseamnă în română? *Shit*, habar n-am. La sfârșitul lunii septembrie am vizitat Atena. Pe Acropole am început o conversație cu un cuplu vorbitor de limbă engleză. Amândoi purtau tricouri personalizate cu Turnul Eiffel, iar după puțin timp mi-au înmănat un iPhone, rugându-mă să-i fotografiez în fața templului Atenei Nike. Spre dezamăgirea lor însă, nu au încăput în poză decât ei și două jumătăți de coloane. Ne-am întreținut puținel despre Paris, pe care-1 vizitaseră cu o zi înainte. S-au plâns de Turnul Eiffel, care era mult prea uriaș ca să poată fi fotografiat în întregime din apropiere, apoi am ajuns să vorbim despre țările noastre de origine. Mi-au spus că sunt din Australia.

— *And you? Where are you from?* m-a întrebat femeia.

— *I'm from Germany*, am răspuns.

— *Oh, Germany!* a exclamat bărbatul. La anul zburăm la Miinchen, la Oktoberfest. Râuri de bere!

— *Oh, yes! Germany is great!* a adăugat femeia. Dar cum se face că nu sunteți

blond?

Am dat neajutorat din umeri.

— Sunteți cu-adevărat german? a insistat femeia.

— *Yes.*

— Din Germania?

— *Yes.* Dar m-am născut în România.

— *Oh, yes, Romania.* Deci sunteți rom.

— De ce rom?!Păi, în România trăiesc romii. Am văzut asta de mai multe ori la TV, a spus bărbatul.

— Oh, înțeleg.

— Da. Cersesc, fură si nu vor să muncească.

— Mda, văd că sunteți foarte bine informați, am spus.

— Da, sigur.

— Pot să vă întreb si eu ceva?

— *Of course*, de ce nu?

— Dumneavoastră sunteți din Australia, nu?

— Asa este.

— Atunci cum se face că nu sunteți canguri?

— *Sir*, vă rugăm! Noi am fost politicoși cu dumneavoastră, a spus femeia, după care cei doi mi-au întors ofensați cozile și au țopăit în treaba lor.

Da, așa stă treaba cu clișeele, mulți știu deja din capul locului absolut totul despre orice și prin asta economisesc o groază de timp, căci nu mai trebuie să gândească și și pot folosi capul doar pentru purtatul pălăriei. La cuvântul „Franța”, acești semenii pragmatici se gândesc automat la un francez cu bască bând vin roșu cu o baghetă sub braț, la cuvântul „Rusia” gândul le zboară la bețivi abrutizați de vodcă si la fioroasa mafie din

Est, dacă aud de Polonia imediat le apar în fața ochilor niște hoți de mașini unși cu toate alifile.

Și la cuvântul-cheie „România”, oare la ce

se gândesc?

Când un jurnalist german a adus una-două vorba de Ceausescu într-un interviu cu Mircea

Cărtărescu, scriitorul și-a ieșit din pepeni:

— De ce naiba tot amintiți de Ceausescu
ăsta?

Când am fost în Germania, m-am simțit ca un câine pavlovian care trebuie să saliveze de-ndată ce aude acest nume. Eu sunt scriitor! Eu scriu despre dragoste și ură, la fel ca și autorii voștri.

Doar pentru că am avut ghinionul să cresc într-o epocă proastă și într-un loc prost, trebuie acum să plătesc tot restul vieții mele pentru asta?

— Nu cere nimeni așa ceva, a răspuns jurnalistul, dar ar fi putut la fel de bine să spună: Atunci, poate ne povestiți ceva despre Dracula. Pe când mai trăiam în România, era foarte îndrăgită o cafea fără filtru cu arome puternice. Se prepara la ibric, iar când se servea cafeaua, la suprafața ei plutea o spumă fină, în timp ce la fundul ceștii zăcea zațul. Zațul conferea lichidului

întunecat și fierbinte o delicioasă aromă și, lucru al naibii de important, în el se putea citi și viitorul - un viitor care se înfățișa la fel de negru ca zațul în care era ghicit. Această cafea poartă numele de cafea turcească, pentru că turcii au adus-o în Valahia în Evul Mediu. Prima cafenea turcească din București pare să-și fi deschis porțile în 1667 pe locul Băncii Naționale de astăzi. După aceea, cafenelele s-au înmulțit rapid pe meleagurile românești.

Apoi însă a venit comunismul și cafeaua turcească a ajuns să se bea în România mult mai rar decât în Evul Mediu. Dispăruse, la fel ca atâtea alte produse, din rafturile magazinelor. De regulă, cafeaua nu mai exista decât sub formă de nechezol, un înlocuitor de cafea pe care nu prea voia nimeni să-l cumpere. Doar caii l-ar fi cumpărat, dacă ar fi avut bani, căci nechezolul, după cum ne arată și numele său, stimula nechezatul, prin năutul și ovăzul pe care le conținea. Tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, probabil singura chimistă analfabetă din lume, reușise în anii '80, împreună cu soțul ei, să impună populației nu numai nechezolul, ci și etanolul, pe care mulți îl consumau în cantități industriale pentru a uita de cine sunt conduși.

Cafeaua adevărată ajunsese un articol de lux, nu se mai găsea decât pe piața neagră sau în shopurile unde se plătea în valută - tipul acela special de parale de care n-aveai cum să faci rost. Însă cei care aveau rude sau prieteni în Vest mai primeau uneori un pachet de cafea de peste hotare, din păcate adesea gol, căci și vameșilor le plăcea această licoare.

La Diisseldorf, Berlin sau Frankfurt, cafenelele s-au înmulțit în ultimii ani precum ciupercile după ploaie. Întâlnești la tot pasul cafenele italienești și mai ales o mulțime de lanțuri de cafenele americane, unde cafeaua se numește *tall*

sau *small* sau, printr-o mixtură lingvistică babiloniană, *Caramel Frappuccino*, *Ice Mocha* sau *Moccha Frappe*, găsești acolo *American*, *French* și *Irish Coffee*, deci poți turna în tine mai multe specialități de cafea decât încap boabe de cafea într-o râsniță. Dar cafea turcească, ioc. *Mente*, *nothing*, n-o găsești nicăieri.

Însă anul trecut am fost pe insula Rhodos și, aruncând o privire în ceștile de cafea ale unor bărbați care ședeau la umbra măslinilor, aplecați deasupra zarurilor, inima a început să-mi bată mai tare. Era, evident, cafeaua aceea cu spumă fină și zaț care-mi lipsea atât de mult. Deci mi-am comandat și eu o cafea turcească, însă chelnerul mai avea puțin și m-ar fi expulzat nu doar din local, ci și de pe insulă. Mi s-a spus că acolo se bea cafea grecească și că, dacă mi-e poftă de cafea turcească, n-am decât să înot spre coastele Turciei.

Luna trecută, aflându-mă la București, am descoperit printre nenumărate puburi, terase și restaurante un local turcesc numit *Golden Kebab* și, cât ai zice pește, m-am instalat la o masă.

— Cu ce vă putem servi, domnu'? m-a întrebat o chelneriță zveltă, al cărei surâs aducea aminte de Jennifer Lopez.

Am comandat, ca pe vremuri, o cafea turcească.

— O cafea turcească? Ce-i aia? m-a întrebat surprinsă tânăra.

Am arătat cu mâna spre firma localului.

— Țsta nu e un local turcesc? am

întrebat.

— Ba da, dar noi n-avem decât espresso.

— Mda, atunci un espresso, vă rog, am spus eu dezumflat.

Mult râvnita cafea turcească am băut-o totuși

câteva zile mai târziu, când, întorcându-mă la Diisseldorf, am făcut un popas la Viena. La Viena, cafeaua turcească se cheamă *Mokka*, dar, ca să fiu sincer, *Mokka* asta nu are mai nimic din savoarea cafelei turcești de odinioară. Și-apoi, într-o cafenea ti-o dau cu zat, în alta fără zat. Ce să-i faci, s-au schimbat timpurile, nimic nu mai e azi la Viena cum a fost cândva la București.

1

E vara anului 2012, vizitez România. Stau într-un apartament dintr-un bloc de prefabricate. Locuința aparține fratelui unei prietene din Timișoara, care s-a mutat acum câteva luni la Chicago. E foarte fain aici, nu mă plictisesc deloc, căci am tot timpul parte de noi surprize. Când apăs pe întrerupătorul de lângă ușa bucătăriei, se aprinde lumina în baie și viceversa. Când deschid fereastra de la dormitor, rămân cu mânerul în mână, când vreau să închid ușa de pe hol trebuie s-o ridic și s-o împing din răspuțeri fiindcă nu intră bine în tocul ușii, dacă se trage apa la toaletă sau nu, este o chestiune de noroc, iar treptele pe care le urc spre apartament sunt ba mai înalte, ba mai joase, așa că în prima zi mă împiedic de trei ori. Dar a doua zi numai o dată. Exercițiul e cheia succesului.

La Carrefour în Timișoara: tone de marfă, vânzători ioc. Mda, s-au schimbat timpurile. Pe vremea lui Ceaușescu, magazinele erau pline de vânzători, dar lipsea marfa. Totuși, un lucru pare să fi rămas la fel: oamenii n-aveau parale nici atunci, nici acum, căci cumpărătorii nu prea se înghesuie.

Într-o cafenea, la masa alăturată o țipă

afectată și superstilată îi explică prietenei ei: „Anul trecut, când mă duceam la Viena și-mi cumpăram toate ținutele de la Zara, n-aveam niciun fel de probleme. Terminam cu shoppingul în zece minute. Dar de când a apărut Zara și la Timisoara, e o catastrofă! Nu mai știu ce să

cumpăr! Risc mereu să cumpăr o bluză sau o fustă pe care-o mai au două-trei țipe în oraș. Ce să-ți spun, e o ca-tas-tro-fă!”

La cofetărie:

— Aveți plăcinte?

— Da, avem plăcinte cu brânză și plăcinte cu carne.

— Dați-mi, vă rog, o plăcintă cu carne.

— Plăcintele cu carne nu sunt bune, sunt de alaltăieri.

La unicul chioșc de ziare din centrul Timișoarei:

— Puteți să-mi spuneți, vă rog, care este cea mai vândută revistă culturală la dumneavoastră?

— Ce?! face vânzătorul.

Reiau întrebarea.

— He-he, revistă culturală! Am avut câte-un exemplar din aia și din ailaltă, dar nu mai comand de mult din astea, nu le vrea nimeni, domnule!

— Si care-i cel mai vândut ziar?

Curiozitatea mea începe să-l deranjeze.

— Nu știu, domTe, de unde să știu eu asta?

— Dar ce se vinde de fapt? insist eu.

— Dracu', aia se vinde!

Mda, poate că are dreptate.

Un taximetrist îmi răspunde la întrebarea de ce nu se întreprinde nimic pentru a repara drumurile și trotuarele: „Primarul orașului e o catastrofă! Administrația e o catastrofă! în orașul asta nu se mai face nimic de douăzeci de ani! Eu, unul, nu mă mai duc să votez! Pentru ce să votez? Ca să-mi dea ăia gratis doi mici și-o bere? Astea pot să mi le

cumpăr și singur.” La remarca mea că, probabil, nu se schimbă nimic tocmai pentru că majoritatea se comportă la fel de pasiv ca el, dă scârbit din mână. „Eu nu pricep cum stă treaba”, îmi explică, „în țara asta nu mai e nimic de făcut, totul se duce de râpă...” El, oricum, nu-și mai face concediul decât în Turcia și-n Croația.

Un alt taximetrist, în schimb, consideră că e o prostie să-ți ocupi timpul cu discuții politice când sunt atâtea gagici mișto în jur. Strigă uluit: „Ia uite colo! Băi, să-mi bag picioarele, ce bidoane!” Claxonează. „Să-mi bag picioarele, șeful Uite, ia uite și la aia!” Brusc, se enervează: „Bă, idiotule, cum conduci? Boule!... Șefu', știți ce-mi place mie când văd totii cretinii ăștia cum doarme la volan?

Mă bag în fața lor și frânez brusc. Numai așa, ca să-i sperii. Uite-așa, he-he! Nu vă speriați, șefu', că nu se întâmplă nimic! Băi, morții mă-tii, cum conduci, mă? Hopa, ia uite la aia! Ce bidoane, băi frate!” Claxonează din nou.

Un fost coleg de facultate îmi explică cum vesticii au primit România în UE numai ca s-o exploateze și să aibă o nouă piață de desfacere, îmi face teoria unei conspirații internaționale împotriva României. Întrebarea mea dacă proliferarea corupției pe plan intern ține tot de conspirația asta rămâne fără răspuns.

Un amic cu care am fost coleg de facultate și care are un fiu student îmi povestește:

— Mereu trebuie să-i dau lui Răzvan

mașina

ca să se ducă cu ea la facultate. Că altfel nu se uită fetele la el.

— Păi, ce fel de fete-s astea? spun eu. Pe noi nu ne interesau astfel de țipe!

— Ehe, zice amicul, dar ce, parcă părinții noștri aveau mașină? S-au schimbat timpurile!

Pe stradă, o bătrânică firavă, cu mâini tremurânde, încearcă să vândă un buchet de flori. E îmbrăcată îngrijit. Istovită, se sprijină de perete. Nimeni n-o bagă în seamă.

Ajuns la București, întreb la recepția unui hotel dacă au camere libere.

— Da, sigur că da. Avem camere cu duș, costă 200 de lei, și camere fără dus, costă 160 de lei!

Mă decid pentru o cameră cu duș.

— Foarte bine, îmi spune femeia de la recepție, dar să știți că nu vine apa.

La restaurantul *Milano*, vreau să mănânc o omletă la micul-dejun și fac comanda. Chiar și înainte de amiază, localurile din Centrul Vechi sunt destul de frecventate. Au nume precum *Madrid*, *Berlin*, *Dirty Harry*, *Irish Pub*, *La Bonne Bouche* sau *Oktoberfest Pub*. După o jumătate de oră în care nu se întâmplă nimic, întreb chelnerița dacă mai durează mult până se ouă găinile. „Vă servim imediat, domnu’!” îmi răspunde apatică. După alte zece minute, se întoarce și îmi spune: „Ne pare rău, dar astăzi nu avem ouă. Dar puteți comanda altceva dacă doriți!”. Ei, da, dacă ești flexibil și

perseverent, poți obține multe în viață.
Totuși, mă ridic și plec, prefer să țin dietă.

Evrica! Acuma știu, în sfârșit, de ce Caragiale, Eugen Ionesco, Urmuz și Tristan Tzara au descris mai bine absurdul decât oricine pe lume - pentru că au trăit în România. Mi-am propus să mă întorc aici cel puțin o dată pe an, căci un lucru e sigur: în țara asta n-ai cum să te plictisești. La București m-a impresionat înainte de toate zona pietonală din centrul istoric, cu frumoasa stradă Lipscani. În timpul comunismului, partea veche a orașului, în măsura în care nu a fost rasă de excavatoare, a fost lăsată în paragină, așa că în decembrie '89 aspectul urban era la fel de devastat ca și sufletele oamenilor.

De ani de zile se muncește pentru a amenaja zona și s-a făcut, fără îndoială, treabă bună. Strada Lipscani este astăzi deja în parte pavată, și asta la numai trei ani de zile după ce s-a înlăturat vechiul asfalt. În Est, ceasurile merg ceva mai încet decât în Vest, dar ce-are a face? În ciuda dulcii toropeli orientale care-i învăluie pe locuitori, Bucureștiul s-a aflat și se va afla întotdeauna cu un pas înaintea orașelor agitate din Vest: când la Berlin orologiul bate, de pildă, ora 5, la București este deja ora 6.

Festina lente, vorba împăratului Augustus. Grăbește-te încet, cine fuge încet ajunge întotdeauna la țintă. Sau poate că nu, după cum am constatat dând o raită pe Lipscani. Căci, pe nepusă masă, trotuarul pe care pășeam ferice și lipsit de griji s-a terminat și m-am trezit în fața unei gropi, adâncă de un metru și lată de vreo doi. A ocoli această groapă ar fi fost curată sinucidere, căci imediat alături se clătina amenințător, atârănând de brațul unei macarale, o bară metalică de vreo tonă. Cum puteam să ies de la ananghie? S-o iau înapoi pe unde venisem nu intra în discuție. Nu sunt eu omul care face cale

întoarsă la prima piedică. Dacă-mi propun ceva, merg până la capăt.

În timp ce mă gândeam intens la strategia potrivită pentru a birui acest obstacol neașteptat, un tânăr cu căști pe urechi și-a făcut apariția lângă mine, s-a oprit în loc o clipă și, hop, a sărit peste groapă, sprinten ca o veveriță. Ajuns dincolo, și-a bățâit vesel capul în ritmul muzicii și mi-a făcut încurajator semn cu mâna să-l urmez. Habar n-aveam ce muzică ascultă, dar, văzându-l stând așa dincolo de groapă, relaxat și în siguranță, mi-au venit în minte versurile unui vechi slagăr: „îmi ești aproape și totuși atât de departe, / Vreau la tine.”

Dintr-odată mi se părea că-s din nou elev și trebuie să sar capra la ora de educație fizică, atât că, de data asta, obstacolul nu era în sus, ci în jos. Să-mi iau inima-n dinți și să sar pe partea cealaltă? Dar dacă dau chix și cad în groapă, vai de oscioarele mele, mi-am zis. Mai înțelept era să cobor lipa-lipa în groapă, pentru a ieși apoi întreg și nevătămat pe partea ailaltă.

M-am urnit.

Între timp apăruse o bătrânică destul de nesigură pe picioare, slabă ca o scândură și cu mâinile tremurânde, care se vedea și ea confruntată cu aceeași dilemă. S-a uitat lung în urma mea, a dat din cap gânditoare, și-a făcut trei cruci mari, după care a pornit cătinel după mine. Eu am ajuns dincolo fără mari probleme, bătrânică, în schimb, nu reușea să iasă din groapă, de unde-mi făcea disperată cu mâna. Așa că am dat s-o ajut. M-am ținut de brațul tânărului de lângă mine, apoi m-am aplecat și i-am întins mâna bătrânicii, încercând s-o trag încetisor în sus, când, buf!, ne-am trezit toți trei claie peste grămadă pe fundul gropii.

Nu, *slapstick-ul* aici a fost inventat! Deci: tânărul m-a ținut de mână, eu am apucat-o de mână pe biata bătrânică și, ca în povestea aia cu ridichea uriașă pe care numai toți laolaltă o pot smulge din țărână, ne-am opintit și bătrânica a scăpat teafără. Și-așa am mers cu toții veseli mai departe, până la următoarea groapă. Aveam de gând să mă întâlnesc cu un vechi prieten la Muzeul Literaturii Române din București, așa că am luat un taxi de pe Calea Victoriei, unde locuiam, rugându-l pe șofer să mă ducă la clădirea cu pricina. Taximetristul a dat aprobator din cap, a învârtit cheia în contact și a luat-o din loc. Barba sa mare și stufoasă și crucea imensă de metal care-i atârna pe piept, asortată în manieră suprarealistă cu șapca de rapper pusă de-a-ndoaselea, îmi dădeau ciudata impresie c-ar fi. un tânăr preot ortodox plecat cu sorcova. După vreo trei minute m-a întrebat, încruntându-se gânditor, unde Dumnezeu se află muzeul ăsta al literaturii.

— Păi... undeva prin centru, am răspuns eu și i-am dat încă o dată adresa: Bulevardul Dacia, nr. 12.

— Pe asta am priceput-o, domnu'! a spus taximetristul. Dar în ce direcție e asta?

Am dat neștiutor din umeri.

— Dom'le, de ce-o mai fi urcând lumea în taxi dacă nici măcar nu știe unde vrea să ajungă? s-a întrebat el nervos. Apoi s-a întors într-o parte, și-a luat mobilul și a început să vorbească la telefon cu un coleg.

A urmat o discuție amănunțită în care apăreau tot felul de nume de străzi. Apoi discuția s-a transformat într-o ceartă aprigă, în timpul căreia numele străzilor au fost înlocuite cu nume de draci. Cei doi colegi au început să-și conteste reciproc capacitatea de orientare în spațiu -piatra de temelie a meseriei lor. Am trăit momente de neuitat, de-un suspans care pune în umbră orice scenă de urmărire din filmele cu James Bond, căci taximetristul adoptase un fel de a conduce care-ți lua piuitul și pe care nu-l mai văzusem nicăieri în lume: ținea mobilul în mână

stângă, în timp ce cu mâna dreaptă își făcea cel puțin trei cruci la trecerea pe lângă fiecare biserică sau bisericuță. Și de când căzuse dictatorul, pe-aici se construiseră o sumedenie de lăcașuri sfinte.

În sinea mea am început să mă rog și eu cerului, și într-un târziu Domnul s-a îndurat. După ce s-a mai întreținut cu alți doi taximetriști și cu o prietenă care-i reproșa țăfnoasă că a avut tot timpul telefonul ocupat, taximetristul și-a închis brusc mobilul și, aidoma șoferului de autobuz pe care îl admirasem atât de mult în copilăria mea, a apucat suveran volanul cu ambele mâini, efectuând o întoarcere rapidă de 180 de grade, pentru a goni apoi în direcția opusă. După nici jumătate de oră, am ajuns la ținta râvnită. Necunoscute sunt căile Domnului: Muzeul Literaturii se afla, practic, la o aruncătură de băț de punctul de pornire.

1

Da, a fost o cursă ceva mai lungă, care m-a costat mult mai mult decât îmi închipuisem, dar așa am văzut și periferia orașului. În grabă, ce-i drept, dar mă întorc la anul. Când aveam trei ani, eram convins, uitându-mă la globul pământesc, că în Australia sau în Argentina oamenii umblă cu capul în jos și cu picioarele-n aer, iar asta mă umplea de bucurie.

Ce n-^fas fi dat să trăiesc si eu acolo!^t

Din păcate, cu timpul devenim tot mai realiști, și în luna mai a anului acesta, vizitând Buenos Airesul, am fost silit să recunosc definitiv că mă înșelasem și că lucrurile stau cam peste tot la fel. Sau aproape la fel. Căci, deși argentinienii au aceeași manieră plicticoasă de a umbla pe picioare ca noi, europenii, măcar la ei anotimpurile își fac apariția de-a-ndoaselea: atunci când la noi e primăvară, la ei e toamnă.

În luna mai, toamna minunată și nostalgică din metropola sud-americană se cațără în miile de arbori care împânzesc parcurile și străzile orașului, ca în nicio altă capitală din lume; aproape că nu există stradă pe care copacii imenși să nu se înșire ramură-n ramură de-a

lungul trotuarelor, cu frunzele explodând în nenumărate nuanțe si culori. Trotuarele

2

sunt într-

r r

o stare aproape la fel de proastă ca la București, dar nu face nimic, aici n-ai cum să te împiedici: la Rio de la Plata te simți atât de fericit, că nu mergi pe stradă, pur și simplu plutești. Oamenii sunt peste tot deschiși și puși pe vorbă, și niciunde spaniola nu mi-a sunat mai armonios și mai sprintar în ureche: „*Como le va, señor? Todo Men? Ay, que bueno!* ” Frumosul te întâmpină în Buenos Aires la tot pasul, de pildă în La Recoleta, un cartier care-ți amintește de Paris, în San Telmo sau în La Boca, unde vezi perechi care dansează, genial-patetic și elegant-acrobatic, tango pe stradă. Și, da, numai la București mai există atâtea femei frumoase pe metru pătrat ca la Buenos Aires, și mai toate zâmbesc enigmatic. La ele s-o fi gândit Borges când a scris că „frumusețea este un secret pe care nu-l pot descifra nici psihologia, nici retorica”.

Și pentru că tot veni vorba de Borges, marele scriitor între scriitori, erudit între erudiți, poliglot între poligloți, și eternul locuitor nu numai al bibliotecii universale, ci și al acestui oraș:

plimbându-mă prin boemul Palermo Viejo, poate cel mai feeric cartier al capitalei argentinienne, unde casele vechi au fost renovate și pictate artistic în ultimii ani, am luat-o pe avenida principală, care se cheamă, firește, Jorge Luis Borges. În casa de cărămidă roșie cu numărul 2135, scriitorul și-a petrecut copilăria din 1901 până în 1914, cum ne spune placa memorială.

La acea vreme, în acest cartier s-au

stabilit mulți emigranți din Polonia, Armenia, Ucraina, Spania, Italia sau Germania. Urmașii lor trăiesc și astăzi aici, într-o atmosferă cosmopolit- babilonească. În localul cu minunatul nume *Utopia*, nu departe de casa lui Borges, cafeaua îmi este servită de tânărul Rainer Hintze, care îmi povestește în spaniolă că tatăl lui a emigrat în anii '40 din Hamburg și a ajuns la Buenos Aires cu buzunarele goale. „*Schlaf gut!* ” („Somn ușor!”) zice Rainer deodată și râde - sunt singurele cuvinte nemțești pe care le mai știe astăzi; tatăl său i le spunea pe vremuri înainte de culcare.

Avenida Borges dă, așa cum o cere și istoria literară, în Plaza Julio Cortázar. Cortázar venea des aici înainte de a se exila la Paris, îmi povestește Emiliano, care-mi servește un espresso în cafeneaua *Deja vu*. Da, literatura este omniprezentă, și puțin mai târziu descopăr pe avenida Honduras, aflată la o aruncătură de băț, una dintre cele mai frumoase librării pe care le- am văzut vreodată. Se cheamă *Eterna cadencia*. Nu numai acest nume, dar și usa de la intrare, dominată de arabescuri și de o uriașă roză a

vânturilor, sunt poezie pură. Înăuntru, rafturile cu cărți se înalță până la tavan, sălile se multiplică și se îmbină labirintic, ca-n textul lui Borges, și, cutreierându-le, îmi dau seama că paradisul nu-i doar o bibliotecă, cum afirmă scriitorul, ci și această librărie.

Pe o masă cu cărți, între Cehov și Kafka,

descopăr pe Herta Miiller. *El hombre es un gran faisán en le mundo*, afirmă ea în titlul volumului. Așa-i, omul este un mare fazan pe lume. Iar lumea este extrem de mică și suntem mai

aproape unii de alții decât credem.

Stimulat de atmosfera locului, am o idee:

— *Hay un autor rumano quien se llama Cărtărescu. Lo conoce?* îl întreb pe unul dintre cei doi librari. Există un scriitor român pe nume Cărtărescu. îl știți?

— Mircea? mă întreabă librarul prompt.

Chicotesc și răspund:

— *Si, Mircea.*

Librarul o zbughește în sus pe-o scară și începe să caute într-un raft, dar nu găsește nimic.

— *Donde esta Cărtărescu?* își întreabă colegul. Acesta aruncă o privire în computer și

răspunde:

— *Allă, entre Calvinoy Cortăzar.*

Peste câteva clipe, librarul coboară cu o carte în mână: *El ruletista*. îmi spune că a citit-o și că i-a plăcut mult. îl rog să țină cartea în mână și îi fac o poză.

Plecând din librărie, mă gândesc la ce a scris Borges după vârsta de cincizeci de ani, când și-a pierdut complet lumina ochilor: „Există ceva magic în viața mea: continui să cumpăr cărți. Nu le pot citi, dar prezența lor mă ajută... Vreau să le simt căs aici, să simt această gravitație tăcută în jurul meu.”

Când plec din Buenos Aires spre Germania, valiza mea e mai grea cu douăsprezece cărți și la aeroport trebuie să plătesc o taxă mărișoară pentru bagaje. Lumea e plină de ignoranți, și pe femeia de la check-in religia cărților o lasă rece. Din Buenos Aires zbor peste capitala Venezuelei, Caracas, spre Havana, unde mă urc în autobuzul albastru al companiei Linea Azul și călătoresc optzeci de kilometri până la Matanza, pentru a-i face o vizită vechiului meu prieten Armando. Sunt peste măsură de mirat când descopăr pe acoperișul casei sale un coș burdușit cu papaya, mango și nuci de cocos. Fiecare țară cu obiceiurile ei, îmi spun. În Germania, dacă vrei să te fălești cu produsele tale agrare, nu le expui pe acoperiș, ci în fața casei, de Sărbătoarea Recoltei. Dar, când îi atrag lui Armando atenția asupra acestei deosebiri culturale, amicul meu se uită precaut împrejur și îmi explică în șoaptă că îndărătul coșului cu fructe se află o antenă parabolică, întrucât guvernul cubanez interzisese montarea antenelor de satelit, pentru a feri populația de influența nocivă a canalelor de televiziune

americane, Armando a recurs la acest ingenios camuflaj. Acum nu-i rămânea

decât să sperie că nu va trece pe acolo vreun controlor căruia să i se facă deodată poftă de fructe.

Trei zile mai târziu, aflându-mă în La Habana Vieja, zona veche al Havanei, mă simt brusc catapultat în România anilor '70: la fiecare colț de stradă văd câte-un polițist păzindu-și vigilent patria. Polițiștii cubanezi au un puternic simț al datoriei, ei apară cuceririle revoluției lui Castro. Ceea ce este o misiune extrem de dificilă, căci, așa cum îmi șoptește cineva, niște cuceriri care nici nu există sunt al naibii de greu de păzit. Cubanezii de astăzi zâmbesc sarcastic când aud cuvântul „revoluție”, dar continuă să-l idolatrizeze pe Che Guevara, fiindcă tricourile cu chipul acestuia se vând turiștilor ca pâinea caldă.

Într-o seară mă aflu pe Caile Obispo, cea mai importantă stradă pietonală din vechea Havana. Peste tot sunt localuri din care răsună până în stradă fierbințile ritmuri caraibiene, iar unul dintre ele poartă un nume de poveste: *Lluvia de oro* („Ploaia de aur”). În fața acestui local, un polițist prost dispus controlează actele unui tânăr care și-a tras peste urechi o căciulă tricotată, cu dungi multicolore. Înainte să-i dea voie să plece, îi mai pune și o groază de întrebări.

Acum am și eu o întrebare și mă apropii agale de polițistul încruntat, care-mi evită privirea.

— *Disculpe, señor, tengo un problema*, îi spun. Scuzați, am o problemă.

Mă privește suspicios. Ce hram mai poartă și ăsta, s-o fi întrebând în sinea lui. Cu mare drag mi-ar cere și mie actele, dar e limpede că-s turist și, conform ordinelor de sus, turiștii trebuie lăsați în pace.

— *Donde esta la luna, por favor?* întreb.

Ați putea, vă rog, să-mi spuneți unde e luna?

— *La luna?* repetă el nedumerit.

Apoi mă întreabă dacă e vorba de o adresă, fiindcă el n-a auzit niciodată de strada asta. îi explic că e vorba doar de lună și de nimic altceva, de luna de pe cer.

— *La luna*, adaug apăsător. *No puedo encontrarla.* Nu reușesc s-o găsesc.

Se uită lung la mine, probabil se gândește că nu sunt în toate mințile. Sau vreau să-l iau peste picior? Cum însă eu rămân serios și arăt cu degetul spre bolta cerească, își îndreaptă și el privirea în sus.

Într-adevăr, magicul cer negru-albăstrui de deasupra Havanei e presărat cu nenumărate stele, dar frumoasa lună havaneză lipsește cu desăvârșire. Cu gura pe jumătate deschisă și capul dat pe spate, polițistul inspectează concentrat bolta cerească, dar fără succes. Însă un polițist cubanez adevărat nu se dă bătut cu una, cu două. Apucă hotărât walkie-talkie-ul prins la centură, între pistol și cătușe, și, judecând după tonul lui aspru, poruncitor, începe să vorbească cu cineva din subordinea lui.

— *Hola. Donde esta la luna?* spune aproape lătrând.

Urmează o tăcere de gheață.

— *Hola*, spune polițistul din nou. *Estas aqui todavía?* Mai ești acolo? Deci, unde-i? Cum care

lună? *La luna. Buscala!* Caut-o!

După puțin timp, subalternul îl sună înapoi.

— Aha, zice polițistul și închide. Apoi îmi explică sec: Este vorba de *luna muerta*,

luna moartă. Din când în când, luna este invizibilă. Atunci e ca si cum ar fi murit.

Îi mulțumesc pentru explicație și intru în *Lluvia de oro*, unde o trupă de muzicieni cubanezi, *Los Bandoleros*, cântă pe rupte. Localul e plin, mă așez la o masă cu două perechi de tineri mulatri și comand un mojito. Cei patru dau veseli noroc cu mine, apoi pleacă să danseze. Am rămas din nou singur. *La luna muerta*, îmi trece mereu prin cap, *la luna muerta*. Mă gândesc la subalternul neajutorat cu care vorbea polițistul. Îi vor face oare probleme pentru neîndeplinirea sarcinii?

La doi pași de mine, *Los Bandoleros* repetă la nesfârșit același motiv, până când intră într-un fel de transă. Cântă de duduie pereții, unul dintre ei dă ca apucatul în tobă, altul zornăie frenetic din castaniete, altul bate extatic conga, în timp ce trompetistul suflă cât îl țin plămânii. Și toți cântă de parcă mâine ar veni sfârșitul lumii:

*El cuarto de Tuia, le cogio candela.
Se quedo dormiday no apago la vela.*

*Odaia Tulei a luat foc,
Ea a adormit si n-a stins lumânarea.*

Ca să vezi, mă gândesc eu. Încet-încet, statul socialist scapă și aici frâiele din mână: luna dispare fără știrea poliției și-acum au mai luat foc si casele.

Dacă avea norocul de-a găsi carne la măcelărie, mama gătea duminica de-obicei şniţel de porc cu piure de cartofi, pe plita unui cuptor cu lemne numit în Banat *şpohert*. Dat fiind că am crescut bilingv, am băgat de seamă deja din copilărie că şniţelul, respectiv piureul şi şpohertul trăiesc în bună vecinătate fonetică cu cuvintele germane *Schnitzel*, *Piiree* şi *Sparherd*. Pentru călcatul hainelor, bunica folosea un fier de călcat cu cărbuni, bine încins, numit în dialectul românilor din Banat *piglais*, în germană *Bugeleisen*, iar dacă pe-atunci ți se părea ceva super, nu strigai „cool! ”, ci „zeiss! ”. Şi asta desigur nu pentru a face reclamă unui producător de articole optice din Jena, ci pentru că firma Zeiss era pur şi simplu sinonimă cu superlativul absolut al calităţii. Şi iac-aşa limba germană şi-a băgat adesea codiţa în daraverile limbii române.

Pe de altă parte, atunci când o dădeam pe germană, româna se băga şi ea mereu în vorbă ca măraru-n ciorba cuvintelor, aşa că discuţiile cu familia sau cu vecinii nemţi erau la fel de pestriţe ca o velintă.

Germana și limbile est-europene au comunicat întotdeauna între ele, cu mult înainte de a se discuta la Bruxelles despre o Europă unită. Și expansiunea lingvistică n-a avut loc numai dinspre vest spre est, ci și în sens invers, căci pofticioasa limbă germană a îngurgitat în cursul timpului o sumedenie de vocabule estice. Gândindu-mă la amprente maghiarei în germană, îmi sună în urechi nu numai ceardașul (în germană, *Csardas*), ci și șlagărul de operetă despre Iulișca din Buda-buda-pesta, o fată mai focoasă decât boiaua de ardei iute, și simt pe limbă cuvinte ungurești savuroase precum *Gulasch* sau *Palatschinke*, echivalenții germani pentru gulaș și plăcintă. În afară de asta întâlnești în germană o sumedenie de cuvinte rusești, de la *Laika* la *Balalaika*, de la *Sputnik* la *Samowar* și de la *Troika* la *Perestroika*. Iar cuvântul cehesc *trabant*, însemnând de fapt *însoțitor*, se lăfăie în dicționarul *Duden* mândru precum cântărețul Karel Gott în istoria șlagărelor. Numele *Trabant* îl poartă și o mașinuță fabricată odinioară în RDG, pe seama căreia se mai fac și astăzi tot felul de glume, doar pentru că nu era capabilă să atingă viteza maximă decât atunci când era remorcată.

Dar să ne întoarcem la oile noastre. O vocabulă deosebit de sugestivă, un termen sine qua non în limba germană, este cuvântul *Wodka*. Termenul provine din rusă, unde *vodă* înseamnă apă, iar *vodka* este forma diminutivă a apei, deci hai să-i zicem *apică* sau *apșoară*.

Fals! vor protesta polonezii, vodka își

are originea în țara noastră, căci în
poloneză apa se cheamă tot *vodă*.

Până la urmă, unde-i adevărul? Aici ar fi loc pentru o ceartă pe teme etimologice, dar nu cred că are rost să ne păruim nici măcar la modul academic. Nu mai bine ciocnim un pahar, două de vodcă? *Zum Wohle! Na zdarovie! Hai noroc!* La începutul anilor '70, grandomanul dictator a venit într-o asa-zisă vizită de lucru la Reșița.

Traseul coloanei prezidențiale ducea printr-o serie de sate bănățene sărăcite, trecând pe lângă livezi și câmpuri de grâu și porumb veștejite de secetă, care însă, în mod paradoxal, arătau superb. Cum vizita fusese anunțată deja cu câteva săptămâni înainte, nu se precupețise niciun efort pentru a-i demonstra președintelui dement că, prin genialul său stil de conducere, reușise să creeze în România raiul pe pământ. De ramurile uscate ale merilor prăpădiți de la marginea drumului fuseseră agățate, cu fire subțiri, invizibile, uriașe mere roșii care străluceau falnic în soare, iar porumbul pricăjit din primele două, trei straturi de lângă șosea fusese smuls în grabă și înlocuit cu plante de porumb uriașe, care se îndoiau sub povara știuleților. Țărani în costume naționale dansau veseli pe străzi și îi făceau surâzători cu mâna conducătorului care

2

trecea în goană pe lângă ei - vai lor de n-ar
fi făcut-o!

Aceste culise artificiale absolut grotești nu erau însă nimic nou sub soare, ele aveau în spate o lungă tradiție istorică. Feldmareșalul Potemkin le-a construit pentru prima dată pe timpul țarinei Ecaterina cea Mare, de aceea ele poartă și astăzi denumirea generică de „satele lui Potemkin”. Un sat al lui Potemkin reprezintă deci ceva aparent extraordinar, dar lipsit de orice substanță, o fațadă fără nimic în spatele ei, cum sunt, de pildă, și cuvântările politicienilor din Bundestag. Și pentru că tot veni vorba de sate ieșite din comun, trebuie pomenite aici și satele boemiene. Când stai ca boul la poarta nouă și nu pricepi o iotă din ce ți se explică, poți spune în germană „*Das ist mir ein bohmisches Dorf*”, deci, *mot ă mot*: „Asta e un sat boemian pentru mine.” La începutul secolului 20, poetul Christian Morgenstern l-a trimis pe minunatul său erou Palmstrom într-un absurd voiaj într-un sat boemian:

*Palmstrom reist, mit einem
Herrn Korf, in ein sogenanntes
bohmisches Dorf.
Unverständlich bleibt ihm
alles dort, von dem ersten
bis zum letzten Wort.*

în tălmăcirea Ninei Cassian:

*Palmstrom cu un domn (parcă
von Korf) prin Boemia se
plimbă cam amorf.
Nu-nțeleg din ce
aud, defel, nici
măcar un cuvinteL*

Ce să-i faci, asta-i viața, uneori nu pricepi absolut nimic. Dacă în Germania se vorbește în

astfel de cazuri de un sat boemian^r, în Boemia însăși cehii cărora nu le pică fisa vorbesc despre un sat spaniol, „*spanelská vešnice*”. Și când nu pricepi ceva în România, interlocutorul tău se miră: „Ce, bă, ești turc?” Englezii nelămuriți trimit la greci: „*It's Greek to me.*” Iar polonezilor unele chestii li se par chinezești, „*po chinsku*”.

Într-o lume globală condusă tot mai mult de computere, din ce în ce mai mulți oameni nu mai înțeleg nimic, dar fiecare rămâne-n ceață în felul său. Așa, de pildă, vara trecută am traversat cu Isabelle, nepoata mea de cinci ani, regiunea Bourgogne, îndreptându-ne spre Provence. Indicatoarele rutiere franțuzești^ș au unele particularități, de exemplu, dacă un panou anunță o limitare de viteză^t, atunci sub viteza maximă admisă se poate citi și cuvântul *Rappel* - adică „aducere-aminte”. Isabelle, care stătea foarte liniștită pe bancheta din spate a mașinii, ma întrebat deodată, arătând spre un panou rutier:

— Ce scrie acolo?

— *Rappel*

Tot la câteva minute îmi arăta un alt panou:

— Ce scrie acolo?

— *Rappel*

— Ce scrie acolo?

— *Rappel*

— Da' mare mai e satul ăsta, Rappel! s-a minunat ea într-un târziu. De-o oră tot mergem și nu mai ieșim din el.

Brautigan 4

în martie 1994, Peter Eastmann Jr., un tânăr de 17 ani din Carpinteria, California, și-a schimbat oficial numele în Trout Fishing in America - La Pescuit de Păstrăvi în America, cum ar veni. Asta pentru că personajul principal al primului roman scris de Richard Brautigan, *Trout Fishing in America*, purta și el acest nume insolit.

În anii '80, mă identificam la rândul-mi până la pierderea de sine cu haoticul detectiv particular și visător cu ochii deschiși C. Card din romanul

Dreaming of Babylon, și uneori o mai fac și acum, dar cu toate astea mi-am păstrat până astăzi cu încăpățânare numele de Jan Cornelius.

Sub acest nume am publicat în ultimii ani mai multe povestiri satirice și cărți pentru copii. Pe cele din urmă nu le-am scris numai pentru copii, ci și pentru mine. Din când în când, e bine să-ți mai faci și tie un cadou.

Într-una dintre aceste povești, oamenii se salută seara cu „Bună dimineață”, și viceversa, căci personajele au descoperit un adevăr fundamental al vieții: timpul nu este ceea ce se poate vedea pe cadranul ceasornicului și nici ceea ce ne arată calendarul. Cei care călătoresc în trecut ajung subit în prezent, iar cei care

călătoresc în viitor se pomenesc dintr-odată în trecut.

În această poveste, păsările nu zboară înainte, ci înapoi, oamenii pot zbura și-nainte și-napoi dând relaxați din brațe, iar stresul cotidian este complet inexistent. Căci în competițiile zilnice, la care trebuie să ia parte toată lumea, câștigă întotdeauna acela care trece ultimul linia de sosire. Totul în această poveste este pe dos, spre satisfacția generală a personajelor. Estul este situat în vest, sudul în nord, și dacă spaghettiile fierbinți îți cad pe covor, nu trebuie să le aduni de-acolo, pentru că ele s-au lipit sigur de tavan.

Isabelle adoră povestea asta, ceea ce nu-i deloc de mirare - copiii au un instinct sigur al fericirii.

În ultima vreme am mai scris și poezii, adresate însă adulților. Spre deosebire de povestirile pentru copii, ele nu plăsmuiesc ținuturi utopice, ci se ocupă de implacabila realitate imediată și de efectele catastrofice ale gravitației. Iată una dintre aceste poezii:

*Das Pferd unter dem Reiter
kommt schnell zum Ziel und
weiter.*

*Der Reiter unterm Pferd,
wohl nicht. Er macht's
verkehrt.*

Ceea ce s-ar putea adapta cam așa:

*Călărețul mândru pe cal se
plimbă, dacă pică-n cap,
situația se schimbă.*

Și eu am căzut la viața mea de câteva ori de pe cal și uneori am fost silit să umblu călare chiar și

în lipsa calului. Călăritul fără cal mi-a fost întotdeauna de mare folos în situații-limită, grație lui am reușit să scap din strâmtoare și să-mi continui drumul în galop. Drept care îi sfătuiesc pe toți cei care se află la mare ananghie să nu se lase descurajați și să-mi urmeze exemplul.

Epilog

Dat fiind că m-am născut și am crescut în România, nemții mă întreabă adesea dacă nu cumva îl cunosc personal pe contele Dracula sau dacă nu-s chiar rudă de sânge cu dânsul. Unii concetățeni din Vest își închipuie că sunt un fel de expert în domeniul vampirilor și nu încetează să mă asalteze cu întrebările cele mai prostești.

În primii ani de la sosirea mea în Germania, mă amuza interesul special pe care-l stârneam în rândul noilor mei concetățeni, dar acum, după mai bine de 35 de ani petrecuți în această țară, referirile continue la Dracula au început să mă obosească. Ca să fiu mai clar, îmi vine să-i iau la palme pe cei care mă tot

chestionează pe acest subiect. Și mă întreb: cum se explică întrebările lor debile? Nu poate exista decât o singură explicație. Cei mai mulți occidentali sunt atât de naivi când vine vorba de vampiri, încât nu-s în stare să separe ficțiunea de realitate. De aceea vreau să explic, o dată pentru totdeauna, următoarele:

Dracula este un personaj de roman inventat de scriitorul irlandez Bram Stoker. Trăsăturile sale principale sunt: are canini peste măsură de lungi, nu se poate vedea pe sine însuși în oglindă, se hrănește cu sânge, nu poate suferi usturoiul și are oroare de lumina soarelui. Orice persoană muscată de Dracula se transformă ea însăși într-

un vampir, dar n-ar admite această metamorfoză nici în ruptul capului. De la F.W. Murnau până la

Werner Herzog, acest prinț al tenebrelor își face apariția în numeroase filme, dar tot ce se întâmplă în ele ține, bineînțeles, numai și numai de domeniul fanteziei.

Așadar, băgați-vă odată în cap: Dracula nu există în realitate - dacă ar exista, sigur l-aș fi întâlnit și eu, căci am trăit 27 de ani în România.

Okay, e adevărat că eu locuiam pe-atunci în Banat, iar Dracula sălășluia, chipurile, în Transilvania, băgând spaima-n oamenii de dincolo de Carpați. După cum este adevărat că în clasa a XI-a, în vara

aceea de pomină în care mam crezut John Lennon, am făcut un tur al Transilvaniei cu tata pe motocicletă, însă acest voiaj a rămas pentru mine fără niciun fel de urmări, cu excepția minusculei cicatrice de la gât și a faptului îmbucurător că de-atunci nasul meu mult prea lung nu mă mai deranjează deloc, fiindcă nu mă mai pot vedea în oglindă. Este adevărat si că de-atunci evit strict usturoiul, dar asta doar pentru că de la usturoi îți miroase gura. Iar intratul meu în panică dimineața, la răsăritul soarelui, se datorează numai și numai faptului că ultravioletele sunt al naibii de periculoase.

Deci, încă o dată, pentru toți cei care mă întreabă de Dracula în Vest, în Est sau aiurea: nu există un conte Dracula și nu există vampiri. Să tot aduci vorba de asta e absurd. Când aud așa ceva, simt imboldul irepresibil de a sări la gâtul interlocutorului și de a-mi înfige dinții ascuțiți în beregata lui.